

46430

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜÇÜK ŞEHİRLERDE TURİZM POTANSİYELİ
VE ASSOS ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehir Plancısı Ebru KERİMOĞLU

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 12 Haziran 1995

Tezin Savunulduğu Tarih : 30 Haziran 1995

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Vedia DÖKMECİ

Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Hale ÇIRACI

: Doç. Dr. Lale Berköz AKKAL

ÖNSÖZ

Tezin amacı, kültür ağırlıklı turizm gezilerinin önem kazandığı günümüzde, ülkemizde, sayısı ve çekiciliği oldukça fazla olan kültür turizmi için vazgeçilmez kaynak oluşturan, küçük tarihi turistik yörelerimizin önemini vurgulamak, ülkemize sağlayacağı ekonomik katkılarını ve uluslararası düzeyde tanıtımımıza yapacakları olumlu etkileri belirtebilmek, özelliklerini ve çekiciliklerini tanımlamak, en uygun şekilde değerlendirilebilmelerini yönlendirebilmektir.

Bu tezi hazırlamamda, beni yönlendiren ve bana her konuda büyük destek veren değerli hocam Prof. Dr. Vedia Dökmeci'ye çok teşekkür ediyorum.

Ayrıca, tez aşaması boyunca, maddi ve manevi destekleriyle hep yanımda olan annem ve sevgili kardeşime, sevgili arkadaşlarım Elif Çelikçi ve Emine Ot'a da teşekkürü borç bilirim.

Ebru KERİMOĞLU

1995 - İstanbul

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	ii
ŞEKİL LİSTESİ	vi
TABLO LİSTESİ	ix
ÖZET	x
SUMMARY	xi

1. BÖLÜM

GİRİŞ	1
-------------	---

2. BÖLÜM

KÜÇÜK YERLEŞMELERLE İLGİLİ TURİZM ARAŞTIRMALARI

2.1. Adalarla İlgili Turizm Araştırmaları	6
2.2. Kış Merkezleri İle İlgili Araştırmalar	9
2.3. Küçük Turizm Merkezleri İle İlgili Araştırmalar	9
2.4. Küçük Tarihi Turistik Yörelere İle İlgili Araştırmalar	12

3. BÖLÜM

ASSOS'UN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Assos'un Konumu ve Değerlendirilmesi	18
3.1.1. Assos'un Yeri	18
3.1.2. Assos'un Turistik Önemi	18
3.2. Assos'un Tarihsel Gelişimi ve Değerlendirilmesi	19
3.2.1. Assos'un Coğrafi Konumu ve Tarihsel Önemi	19
3.2.2. Assos'taki Arkeolojik Kazılar	23
3.2.3. Tarihi Kalıntılar ve Özellikleri	24
3.2.3.1. Limandaki Kalıntılar	24
3.2.3.2. Antik Şehirdeki Kalıntılar	24
3.2.3.2.1. Assos Surları	24
3.2.3.2.2. Nekropol	26
3.2.3.2.3. Gymnasion	27
3.2.3.2.4. Agora	27
3.2.3.2.5. Bouleuterion	29
3.2.3.2.6. Tiyatro	29
3.2.3.2.7. Athena Tapınağı	29
3.2.3.3. Assos'taki Osmanlı Eserleri	31
3.2.4. Tarihi Güzelliklerin Değerlendirilmesi	32
3.2.5. Tarihsel Gelişim	33
3.3. Assos'un Mevcut Yapısı Ve Yöresel Özellikleri	37

3.3.1. Doğal Kaynakların Durumu	37
3.3.1.1. Doğal Güzellikler	37
3.3.1.2. Sualtı Zenginlikleri	42
3.3.2. Yöresel Özellikler	43
3.3.2.1. Toplumsal Yapı	43
3.3.2.2. Gelir Kaynakları	43
3.3.2.3. Sektörel Dağılım	44
3.3.2.4. Nüfus	44
3.3.2.5. Mevcut Donatılar ve Altyapı	45
3.3.3. Köy (Behramkale) Yerleşim Dokusu	45
3.3.3.1. Köy Evleri	53
3.3.3.2. Plan Tipleri	55
3.3.3.2.1. Çekirdek Plan Tipi	55
3.3.3.2.2. Ön Sofalı Plan Tipi	58
3.3.3.2.3. Orta Sofalı Plan Tipi	60
3.3.3.2.4. İki Katlı Orta Sofalı Plan Tipi	60
3.3.3.3. Restore Edilen Yapı Örnekleri	61
3.4. Assos'un İmaja	68
3.5. Planlama Karar ve Uygulamaları	68
3.5.1. 1/25.000 Ölçekli Güney Çanakkale Kıyı Kesimi Çevre Düzeni Planı	69
3.5.2. Mevcut, 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı	69
3.5.3. Arkeolojik Sit Alanı	70

4. BÖLÜM

ASSOS'UN TURİZM ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Fiziksel Çekiciliklerin Değerlendirilmesi	72
4.1.1. Doğal Çekiciliklerin Değerlendirilmesi	72
4.1.2. Tarihi ve Kültürel Çekiciliklerin Değerlendirilmesi	72
4.2. Mevcut Turizm Tesis ve Aktiviteleri	73
4.2.1. Turistik İşletmelerin Özellikleri	73
4.2.2. Turizm Aktiviteleri	76
4.3. Sorunlar	77
4.4. Turizmin Etkileri	79
4.4.1. Turizmin Assos Üzerinde Yarattığı Olumlu Etkiler	79
4.4.2. Turizmin Assos Üzerinde Yarattığı Olumsuz Etkiler	80
4.4.3. Genel Etkiler	81
4.5. Turizm Gelişimi	82

5. BÖLÜM

ASSOS TURİZM ARAŞTIRMASI

5.1. Amaç ve Hedefler	84
5.2. Assos Araştırması	85
5.3. Turizm Potansiyelinin Saptanması	86

5.3.1. Yörede Turist Dağılımı	86
5.3.2. Yöreyi Ziyaret Kriterlerinin Değerlendirilmesi	89
5.3.2.1. Ziyaret Kriterleri	92
5.3.2.2. Çekicilik Kriterlerinin Sınırlandırılması	95
5.3.3. Yörede Konaklama Kriterlerinin Değerlendirilmesi.....	97
5.3.3.1. Konaklama Kriterleri.....	102
5.3.4. Yöreyi Tekrar Ziyaret Etme Eğiliminin Değerlendirilmesi.....	104
5.3.4.1. Tekrar Ziyaret Eğilimi	107
5.3.5. Ziyaretçilerin, Assos Turizm İmajı Değerlendirmesi.....	109
5.3.6. Ziyaretçi Eğilimlerini Etkileyen Kriterler.....	110

6. BÖLÜM

YÖRESEL DEĞERLENDİRMELER

6.1. Yöreye Yerleşim Kriterlerinin Değerlendirilmesi.....	114
6.2. Halkın Turizme Yaklaşımları	116
6.3. Yerli Halkın, Assos Turizm İmajı Değerlendirilmesi.....	117
6.4. Tesislerin Yörede Yer Alma Kriterleri	118
6.5. İşletmecilerin, Assos Turizm İmajı Değerlendirmesi.....	122

7. BÖLÜM

SENTEZ

7.1. Yöresel İmaj Değerlendirmesi ve Beklentiler	124
7.2. Sonuç ve Değerlendirme	125

KAYNAKLAR.....	128
----------------	-----

EKLER	
-------------	--

ÖZGEÇMİŞ	
----------------	--

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : 1881-83 kazılarının sonuçlarını anlatan “Investigations at Assos” isimli eserde yer alan Assos isimli temsili resmi	17
Şekil 3.1: Assos’un konumu.....	19
Şekil 3.2: Assos’un konumu.....	20
Şekil 3.3: Assos’un konumu.....	21
Şekil 3.4: Antik limanda, halen küçük teknekler tarafından kullanılan mendinek	25
Şekil 3.5: Limandan görünüm	25
Şekil 3.6: Assos antik kenti Agora’sı	28
Şekil 3.7: Athena Tapınağı.....	30
Şekil 3.8: Athena Tapınağı’nın günümüze kadar ulaşabilen sütunları.....	31
Şekil 3.9: Liman yerleşim dokusundan bir görünüm	38
Şekil 3.10: Limandan görünüm	39
Şekil 3.11: Konaklama tesislerinin doğayla bütünleşmesi	40
Şekil 3.12: Limanın görünümü ve doğal yapı.....	40
Şekil 3.13: Limanın görünümü ve kayalıklar.....	41
Şekil 3.14: Sahilden bir görünüm	41
Şekil 3.15: Köy yerleşim dokusu	46
Şekil 3.16: Köyden genel görünüm	47
Şekil 3.17 : Köyden genel görünüm	47
Şekil 3.18: Köy evi bahçesinden görünüm	48
Şekil 3.19: Bir köy evi bahçesi	49
Şekil 3.20: Bir köy evi kapısı.....	50
Şekil 3.21: Bir köy evi çatısı.....	51
Şekil 3.22: Bir köy evi bacası	52
Şekil 3.23: Bir köy evi bacası	52
Şekil 3.24: Behramkale köy evi	53
Şekil 3.25: Behram kale köy evi	54
Şekil 3.26: Behramkale köy evi	54
Şekil 3.27: Çekirdek plan tipi	55
Şekil 3.28: Çekirdek plan tiplerinin ikili kullanıldığı örnekler	56

Şekil 3.29: Bölünebilir çekirdek plan tipi	56
Şekil 3.30: Evlerde, bahçe ve WC'nin konumu.....	57
Şekil 3.31: Ön sofalı plan tipi	58
Şekil 3.32: Ön sofalı plan tipi	59
Şekil 3.33: Ön sofalı plan tipinin ikili kullanıldığı örnekler	59
Şekil 3.34: Orta sofalı plan tipi	60
Şekil 3.35: İki katlı orta sofalı plan tipi	61
Şekil 3.36: Nevzat Üstün Evi	62
Şekil 3.37: Muhtar Katırcıoğlu evinden bir köşe	63
Şekil 3.38: Villa Şabaz'dan görünüm	64
Şekil 3.39: Uzun ev.....	65
Şekil 3.40: Fenerli Han.....	66
Şekil 3.41: Fenerli Han'ın iç mekanından görünüm	67
Şekil 4.1. Liman girişinde, arabaların uygunsuz durumu	78
Şekil 4.2. Sahilde otopark sorunu ve sık sık oluşan çirkin görüntüler	78
Şekil 4.3. Sahilde, restoranlar arasındaki arabalar	79
Şekil 5.1.	86
Şekil 5.2.	87
Şekil 5.3.	87
Şekil 5.4.	88
Şekil 5.5.	88
Şekil 5.6.	89
Şekil 5.7.	89
Şekil 5.8.	90
Şekil 5.9.	90
Şekil 5.10.....	91
Şekil 5.11.....	91
Şekil 5.12.....	91
Şekil 5.13.....	92
Şekil 5.14.....	92
Şekil 5.15.....	98
Şekil 5.16.....	98
Şekil 5.17.....	98

Şekil 5.18.....	99
Şekil 5.19.....	99
Şekil 5.20.....	100
Şekil 5.21.....	100
Şekil 5.22.....	101
Şekil 5.23.....	101
Şekil 5.24.....	101
Şekil 5.25.....	104
Şekil 5.26.....	104
Şekil 5.27.....	105
Şekil 5.28.....	105
Şekil 5.29.....	106
Şekil 5.30.....	110
Şekil 5.31.....	111
Şekil 5.32.....	111
Şekil 5.33.....	112
Şekil 5.34.....	113
Şekil 6.1.	115
Şekil 6.2.	115
Şekil 6.3.	115
Şekil 6.4.	116
Şekil 6.5.	117
Şekil 6.6.	117
Şekil 6.7.	118
Şekil 6.8.	119
Şekil 6.9.	119
Şekil 6.10.....	120
Şekil 6.11.....	120
Şekil 6.12.....	120
Şekil 6.13.....	121
Şekil 6.14.....	121
Şekil 6.15.....	122
Şekil 6.16.....	122

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 3.1: Assos-Behramkale köyünde çalışan nüfus dağılımı.....	44
Tablo 3.2: Turizm hizmetinde çalışan nüfus dağılımı.....	44
Tablo 3.3: Nüfus Dağılımı	45
Tablo 3.4: Yaş Dağılımı	45
Tablo 4.1: İşletmelerin Yatak Kapasiteleri	74
Tablo 4.2: İşletme Donatıları.....	74
Tablo 4.3: İşletme Oda Donatıları.....	75
Tablo 4.4: İşletme Fiyatları.....	75
Tablo 4.5: İşletmelerde Personel Dağılımı.....	75
Tablo 4.6: İşletmelerde Doluluk Oranının Aylara Göre Dağılımı	76
Tablo 4.7: Ankete katılanların genel dağılımı.....	81
Tablo 4.8: Assos'a gitmiş olan ziyaretçilerin dağılımı.....	81
Tablo 4.9: Assos'un tercih edilme kriterlerinin dağılımı	82
Tablo 4.10: Tatil yöresi tercih kriterleri dağılımı	82
Tablo 4.11: Turistik tesis tercih kriterleri dağılımı	82
Tablo 5.1	93
Tablo 5.2	93
Tablo 5.3	94
Tablo 5.4	94
Tablo 5.5	102
Tablo 5.6	103
Tablo 5.7	103
Tablo 5.8	107
Tablo 5.9	108
Tablo 5.10	108
Tablo 5.11	109

ÖZET

Turizm yatırımlarının istihdama katkısı, döviz girdisi sağlama, bölgesel ve yöresel alt yapının gelişimine öncülük etmesi, kalkınma çabalarını artırma uğraşında bulunan gelişme yolundaki ülkeleri, bu sektöre önem vermeye yöneltmiştir. Ülkelerin bir çoğunda bulunan fiziksel, tarihi ve kültürel kaynaklar, ekonomik kalkınmayı mümkün kılacak stratejilerden biri olarak turizmin önerilmesine neden olmuştur. Son yıllarda, deniz-kum-güneş içerikli tatiller, yerini tarihi ve kültürel güzelliklerin görülmesinin ve yaşanabilmesinin ağırlık kazandığı tatillere bırakmaya başlamıştır. Bu durumda önemli olan, turizm için önem taşıyan tarihi kaynakların, olumlu ve doğru bir şekilde değerlendirilebilmesidir. Ülkemiz kültür turizminin gelişebilmesi açısından, çok sayıda turizm kaynağına sahiptir. Bu kaynakların değerlendirilebilmesi, ülke ekonomisi ve tanıtımı açısından büyük önem taşımaktadır.

Kültür turizmi açısından tarihi kentler büyük çekime sahiptir. Ülkemizde bir çok gelişmiş ülkeye oranla sayıları oldukça fazla olan, küçük tarihi turistik yörelerden, en doğru şekilde yararlanabilmek ve onarı turizmimizde çok etkili elemanlar olarak kazanabilmemiz için, Assos örneğini içeren bu tez hazırlanmıştır. Amaç, ülkemiz tarihi ve turistik yörelerinden birisi olan Assos'un turizm potansiyelini belirlemek, turizmin olumlu ve olumsuz sonuçlarını ve yöredeki turizm eğilimlerini yansıtır, diğer benzer yörelere örnek ve yöredeki turistlere, işletmecilere ve halka kaynak oluşturabilmektir. Yörenin turizm çekiciliklerinin önemini vurgulayabilmek, küçük tarihi yörelere karşı artan ilginin sebeplerini belirlemek ve bunun ışığı altında, diğer benzer yörelere gereken önemin verilmesini sağlamaktır.

Bu tez kapsamında, Assos'un tüm çekicilik özelliklerinin değerlendirilmesi, yörenin turizm potansiyelinin belirlenmesine yönelik çalışmalar ve sonuçları yer almaktadır. 1. Bölüm'de, konuya giriş ve sorunun tanımlanması, 2. Bölüm'de, küçük turizm merkezleri ile ilgili Dünya'da ve Türkiye'de yapılmış olan turizm araştırmaları ile ilgili bilgiler, 3. Bölüm'de, yörenin doğal tarihi, sosyal ve kültürel özellikleri, 4. Bölüm'de, yöredeki mevcut turizm kaynaklarının ve turizm potansiyelinin değerlendirilmesi, 5. ve 6. Bölümlerde, yöredeki turistik eğilimleri belirlemeye yönelik analizler ve bu analizlerin değerlendirilmesi yer almaktadır. 7. Bölüm sonuç ve değerlendirmeye ayrılmıştır.

Kısaca doğal, kültürel potansiyelini uzun vadede, turizm pazarının eğilimlerine paralel olarak çekici kılabilen yöreler, turizmden daha çok pay alabilecek plansız gelişen turistik çevreleri yaratanlar ise, çevre sorunlarının tehlikeli boyutları ile boğuşmakta, yöre insanına çağdaş hizmetler veremeyeceklerdir.

SUMMARY

TOURISM POTENTIAL IN SMALL PLACES AND ASSOS

A lot of country around the world; in order to use tourism efficiently, which brings an increasing income and importance, has developed different strategies. The most important strategy is to use places which have natural, historical and cultural values.

Visitors wish to know and live the cultural values of a society in addition to utilize sun, sea and natural beauties of the surrounding. These kind of values can only be found in small historical places. Countries with historical values can get the necessary share and can efficiently use the tourism sector which is a good source of foreign currency.

In Turkey, an important part of tourism resources consist of natural and cultural values. But unfortunately in offering these sources for use of tourists there are some deficiencies, although in Turkey the number of historical-touristic places is greater than it is in the countries which are able to use all of it's sources in maximum level.

It is so clear that some serious mistakes had been made in introducing and marketing of Turkish Tourism. The competitiveness of the Turkish tourism has been reduced by expressing it only with sea-beaches-sun.

Today, Turkey is a pleasant place for the travel agents that organise vacations including cultural trips in addition to sea, beaches and sun holiday. Turkey has a very rich cultural values which are from pre-historical times to today. In Turkey, through the history 15 different civilisation has existed. In addition to natural beauties Turkey has more than 10000 historical cities and more than 50000 archaeological research areas.

This research named as "the tourism potential in small towns and an example Assos" has been prepared in order to figure out some strategies to improve the use of small historical places which are abundant all around the Turkey. Assos (Behramkale Village) has been taken as a case study in this research to show the effects of the right strategies on the tourism sector.

This research can be supposed as a source in order to utilize the Assos area's tourism potential. In this research there exist the positive effects of the researches on the small places and tourism around the world. The aim of this research is to estimate the tourism potential of the Assos area, and find out the reasons for the increasing interest towards Assos, and to figure out positive and negative effects of this interest. The objective of the research to become a source for similar tourism researches, people around the Assos, and for tourists and touristic organisations.

Assos (Behramkale Village) is a village of Ayvalık which is a district of Çanakkale city. Today visitors especially from İstanbul and its surrounding show a special importance to Assos for weekends and short-time holidays. As a first seen Assos looks like a small port town, and also undisturbed localisation and stone made houses are the most important factors that make Assos as an interesting place for visitors. Assos is a perfect example where nature, history and village life come together in accordance. People who wish to get rid of boring and hard atmosphere of the big cities prefer Assos for weekend holidays. Another peculiarity of Assos is that it is one of the places with a high oxygen concentration. And also Behramkale Village is the only village which is under preservation as a whole. The most important factor which makes the village so interesting is to have the chance to see the village life so close and to live this culture together with historical and natural beauties.

This research consists of the above mentioned factors that makes Assos interesting, estimation of these factors, researches that are made for evaluating the tourism potential of the area and it's results.

The introductory part of the research consists of introduction to subject and definition of the problem. This part has a special importance to understand the subject at the other parts of the research.

Second part consists of the researches on tourism of small places done at World and in Turkey. All the tourism researchers has the same ambitions which are to emphasise the importance of the tourism phenomenon with statistical data, to investigate the tourism potential of the places which have a special importance in development of the tourism sector and to ensure the efficient use of these places. Among all the researches on tourism in small places, the researches on islands are most detailed ones. After the islands the historical cities has to be investigated and utilised. In this part, the researches in small places has been divided into subheadings as follows; researches on islands, on winter centres, on small tourism places, and on small historical places. Under these subheadings the examples of places that were under research has been given.

The researches in small places have showed that tourism has a positive effect on the people living around the area. Tourism has a increasing effect on the number of employment. It is not desired tourism to influence the people around area to change their habitual local functions. And the most dangerous situation is to make to people leave their place to newcomers. Most of the research results showed that, because of the pollution of the big cities, the monothonic life style and stress in big cities made people to be interested in living in small historical and touristic cities and towns. The modern buildings built in touristic places cause these places to loose their attraction.

In third part, the natural, historical, cultural and social peculiarities of Assos has been presented. Ancient Assos has a life story lasts for thousands of years coming from first eras up today. Assos had been founded on the cross-section of Marmara and Aegean regions just across the Midilli Island. Assos has lived Persian, Lidia, Athens,

Byzantine and Ottoman periods. In this part the peculiarities of Assos' history values and their historical development has been presented in details. Tourism is a really good source of income for the village people. Tourism has affected the development of the village. The people has got a high income by selling their houses with high prizes to visitors coming from Istanbul. Olive, vegetables, fruits and animal are main income sources. Nowadays, the fish need of the hotels is met by the villagers. The population of the village is approximately 750. The 99% or the village is able to read and write. In village there is no drainage and water systems and also no clinic. The houses that are renovated are located between the harbour and the village. These are used as a second house. Also in this part the planning activities and constructive conditions are presented. The area is under preservation.

The fourth part consists of the analysis of the cultural, natural and historical values of Assos village in the basis of tourism. It is very well known that the places with natural and historical values are attractive in tourism point of view. People in big cities are trying to get rid of the big cities and look for a calm and quiet place. Assos, as a calm and small city and being so close to big cities is very attractive for visitors. The places which contains natural and historical beauties together are so important for the improvement of the tourism.

Fifth part is related to the visitors coming to Assos. The enquiry for determination of the specialities of visitors and the aim of this enquiry is presented in this part. Also the results of the all analysis are presented in this part. By the enquiry it is determined; the average age of the visitors, the sex and marital status, job and education, where they live, how they reach the area, the reason for coming, duration of stay in the area, where they stay and the specialities of the place, their thoughts about the prizes, what they liked most in the area, if they wish to visit the area one more. Also, what the visitors wish to know before they start their vacation and the important factors for them to decide where to spend their holidays. Furthermore it is asked where the visitors visited for last five years and what they think about the historical cities they have seen. One part of the enquiry is for determining the thoughts of the visitors who visits the area for several times. The 75% of the visitors have just heard the Assos from their friends and 35% of the visitors has visited the area according to a recommendation. Related to the results it is clear that the introduction of the area is inadequate. Among the lots of historical places Assos is one of the very well known, so what would be the situation of the other cities? The Q^2 tables are used in analysis of the visitors thoughts. First of all the criterion of the visit are compared;

Age - the reason for visit relationship

Education - the reason for visit relationship

Age - the specialities that are liked in the area relationship

Education -the specialities that are liked in the area relationship are determined.

Secondly the criterion for staying in the area are compared;

Duration of stay - the level of pleasure relationship

Duration of stay - the prize relationship

Prize - the level of pleasure relationship are determined.

Thirdly, the thoughts about visiting the area again are compared;

One more visit - the duration for staying there relationship

One more visit - the level of pleasure relationship

One more visit - prize relationship

One more visit - the abundance of wishful specialities of the area relationship are determined. Also, general visit criterion are determined.

According to visitors; 4% wish to see the area a tourism centre with summer houses, 8% wish to see the area as a tourism centre with touristic hotels, 20 % wish to see the area as a historical city, 24% as a culture and museum city, 24% art and nature city, 2% harbour and trade city, 16 %, as an ordinary city. The visitors prefer the area because of it is quietness and recreation. They claim that increase in population would make them to stay away from Assos. The most important factors for the improvement of the touristic areas are the ones that visit these areas. The main condition for improvement is to met the expectations and wishes. Visitors choose Assos to have a restful holiday instead of entertainment.

In sixth part is about the people living there and the owners of the hotels. It consist of the enquiries that deals with the people of the area. The enquiries tries to find out the thought of the people, and what they think about how to improve the tourism around there. 100% of the houses there are apart, 69 % of them are 1 story, and 31% of them are 2 stories. 94% of the houses are belong to the people living in them. What the villagers think about the tourists; 1% don't want any tourist, 1% believe that the tourist pollute the environment, 28% believe the tourist give soul to the city, 15% believe the tourists improve the social life, 4% believe they disturb the social culture, 51 find the tourists are important economic point of view. According to the villagers the historical natural surrounding are the most attractive parts for the tourists. According to the people living in the village; 29% wish to see the area a tourism centre with summer houses, 29% wish to see the area as a tourism centre with touristic hotels, 27% wish to see the area as a historical city, 1% as a culture and museum city, 4 %, as an ordinary city. It is clear that villagers want to have a tourism centre in order to gain a better income. Although they know that being a tourism centre would bring some negative effects, they believe that these effects would not affect them. They trust that the village is under preservation. They believe that by becoming a tourism centre the village would be more crowded and more well-known. Consequently this would allow to have a better income. The most critical problem of

the people living there is not having any clinic. Also, lack of parking lots cause so many problems.

In this part also the thoughts of the hotel owners are expressed. The 67% of the managers are between age of 40-60 and 100% of them are men. 77% of them have their own hotels. 66% of them had to make some adjustment in their buildings because of the increasing number of the visitors. 45% of them don't find their service adequate, they believe that their biggest problem is to find qualified staff. There is a lack of staff around the area, and the ones that are working are not qualified. The infrastructure of the surrounding does not exist. 21% of them are looking for better staff, 7% of them look for better client, 17% of them look for better infrastructure, 14% of them look for better introduction. 4% of them don't want Assos to develop more. According to the owners of the hotels; 40% of them wish to see Assos as a historical city, 15% of them as a culture and museum city, 22.5% of them as a art and natural city, 22.5% as an ordinary city. It is really interesting that none of them wants Assos to become a tourism centre.

The seven part covers the synthesis of the analysis done in previous parts, people' and hotel owners thoughts and their expectations. The seventh part is last and conclusion part. The importance of the small historical places has to be understood and the tourism potential of these kind places has to be used properly. It has special importance to use these places efficiently. These kind of places are extremely important for introducing Turkey internationally. Firstly the people living in these places have to understand the importance of these places as a source of tourism for country economy. Unless the people in these places can understand the importance of these places the required improvement can not be ensured. Unfortunately lots of historical and touristic places are not well-known because of lack of introduction and marketing activities. And also lots of places which are visited by tourists can not get required efficiency because of not having proper infrastructures and equipment. A special attention has to be paid to these places, in order to use these places new strategies and new investments has to be produced so quickly. As losing natural beauties, these places should not be lost, the mistakes that had been made in the past should not be made again.

In last years visitors want to get rid of the atmosphere and the entertainment of the cities and rest in quiet places.

Briefly, the improvement of the historical places which attracts lots of visitors can be attained by using proper tourism activities, developing the surrounding and enhancing the social and cultural life of the people living there. For economical development, the introduction of the area and the how well known it is in the market is very important. It is very important to use the historical cities and towns in tourism for the improvement of the economical and social life of the people living there.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Dünya pazarında temel ürünler için talebin gittikçe azalması, ülkelerin hükümetlerini ve işadamlarını önem kazanan yeni bir endüstri ve bir döviz kaynağı olarak turizm üzerinde odaklaşmaya yöneltmiştir [1]. Çeşitli ülkeler, turizmin ülkelerin ekonomileri ve gelişmeleri için oldukça gerekli olduğunu kabul etmekte, fakat, turizm endüstrisinin doğru bir boyutta yaratılmasının ve geliştirilmesinin basit olmadığını savunmaktadırlar [2]. Halen dünyada %7'si turizme yapılmakta ve tüm çalışanların %6,3'ü turizm sektöründe istihdam edilmektedir. Turizm dünya ekonomisinin en önemli 4-5 sektörü arasında yer almaktadır [3].

Bir çok dünya ülkesi, kendilerine giderek gelir getirmeye başlayan ve giderek önem kazanan turizm sektörünü olumlu şekilde değerlendirebilmek için değişik stratejiler üretmeye başlamışlardır. Bu stratejilerin, tüm ülkeler için ortak ve en önemli olanı, kendilerine has doğal, kültürel ve tarihi özelliği olan küçük yerleşmeleri, her geçen gün artan ilgi karşısında kaçınılmaz olarak değerlendirmeleridir.

Bu yörelerin birçoğunda bulunan, fiziksel, tarihi ve kültürel kaynaklar, ekonomik düzelmeyi mümkün kılacak stratejilerden birisi olarak turizmin önerilmesine neden olmuştur [4]. Ziyaretçiler, ülkelerin deniz, güneş ve doğa olanaklarından yararlanmak kadar, yeni karşılaştıkları, insan ve toplulukların kültürel değerlerini tanımak ve yaşamak istemektedirler. Bu değerler günümüzde ancak küçük tarihi yörelerde mevcuttur [5]. Bu yörelerin olumlu bir şekilde değerlendirilebilmesi için de, bu yörelerin yerlilerinin rekreasyon ve turistik gelişimine olan tutumlarının belirlenmesine dikkat edilmiş ve küçük tarihi turistik yörelerle ilgili bir çok araştırma yapılmıştır. [4]

Mısır, Yunanistan, İtalya, Belçika, İspanya, Malezya, Kenya, İngiltere, Fransa, Polonya, Malta, Amerika gibi pek çok ülke, küçük tarihi şehirlerini, turizm pazarında çok iyi değerlendirmeyi başarmış ve istenilen hedeflere çok nadir görülen olumsuzluklar dışında ulaşabilmişlerdir. Bu yörelerden sağlanan ekonomik gelişmelerini ise kendi-

leri istedikleri boyutta yaratabilmişlerdir. Sonuçta, hem belli bir ekonomik girdiye sahip olmuşlar, hem de kendi kültürlerini istedikleri boyutta pazarlayıp, koruyup, yansıtabilmişlerdir. Küçük tarihi-turistik yörelerinden, planlı bir şekilde maksimum düzeyde yaralanmayı başarmışlardır. Dolayısıyla turizm politikaları ve gelişimi kendi belirledikleri amaç ve hedeflere ulaşmıştır.

Kişilerin turizme katılmalarını sağlayan faktörlerden biri de turist çeken ülkenin tarihsel yapılarıdır. Bu kaynaklara sahip ülkeler turizmden gerekli payı alabilmekte ve döviz kaynağı bu sektörden yaralanmaktadırlar [6].

Bundan 20 yıl önce Avrupalı turistlerin deniz kum-güneş özlemiyle İspanya-Fransa-İtalya gibi ülkelerin kıyılarına akın etmeleri, bu ülke insanların kısa dönemde çok para kazanma tutkusu ile birleşince, turistlerin kaçarak geldiği fiziksel çevreden hiç de farklı olmayan kıyı yerleşmeleri zinciri ortaya çıkmıştır. Bu ülkelerdeki doğa tarihini eleştiren turistler, süratle hedef değiştirmeye ve kendilerine bozulmamış yeni doğa parçaları aramaya başladı. Böylece geçtiğimiz yıllarda Türkiye, turistlerin yeni hedefleri arasına girdi. Bu gelişmeye rağmen Türkiye turizmde henüz genç bir ülkedir. Ülkemizin turizm potansiyelinin kilit taşı da, sahip olduğu doğal ve kültürel değerlerdir. Bu değerler uzun vadede korunabildikleri ve ülkemizi rakiplerine göre avantajlı kılan ayıncı özellikleri devam ettirebildikleri ölçüde, dünya turizm pazarındaki %1,1'lik gelir payımız önümüzdeki yıllarda hızla büyümeye devam edecektir [3].

Dünyada küçük tarihi ve doğal güzelliklere sahip yörelere ilgi her geçen gün artarken, Türkiye'de de aynı gelişmeler yaşanmaktadır. Bu yörelerin değerlendirilmesi ve turizm uygulamaları, dünyadaki gelişmeler yönünden, Türkiye'de oldukça geridir. Oysa ki, Türkiye'deki mevcut tarihi-turistik yöreler, dünyada bu yöreleri maksimum düzeyde değerlendirebilmiş bir çok ülkeden daha fazladır.

Zengin turistik potansiyeli turistik sunum haline getirme ve tüm bu değerlerin turistin kullanımına, yararlanmasına sunma konusunda Türkiye'nin eksiklikleri bulunmaktadır [6].

Türk turizminin çekicilik unsurlarının seçiminde, tanıtım ve pazarlamasında, çok ciddi hatalar yapıldığı açıktır. Güneş-deniz-kum gibi yanlış bir çerçeve içine sokulan Türk turizminin rekabet imkanları daraltılmıştır. Bütün Akdeniz ülkeleri güneş-deniz-

kum potansiyellidir. Turizme soyunan her ülkenin güneş-kum ve denizi vardır. Üstelik doğayı değiştirmenin sakıncalı kabul edildiği bir dönemde, deniz kıyılarına inşaat harkası dev tesisler kurma hataları yapılmıştır. Bütün bunlara ilaveten, bu topraklara bir vatan olarak yerleşmeden önceki uygarlıkların kalıntılarını sergilemek, turizmimizin kültürel çekiciliği olarak ön plana alınmıştır. Kendi öz kültürümüz ise, İstanbul şehri dışında, kendi kaderine terk edilmiştir. Bütün bunların sonucu olarak Türk turizminin sağlıklı büyümesi zedelemiş, tanıtım ve pazarlama ufku daraltılmış, iç ve dış kaynaklı turizmin birbirini kollar ve destekler niteliklerde gelişmesi tehlikeye atılmıştır [7].

Günümüzde güneş-deniz-kum ağırlıklı tatil programına ek olarak, kültür ağırlıklı geziler hazırlayan tur operatörleri için Türkiye bir cennettir. Ülkemiz tarih öncesinden günümüze kadar uzanan ve tüm güzellikleri içeren zengin bir turistik potansiyele sahiptir [6].

Tüm doğal güzelliklere ek olarak, 15 değişik uygarlığa ait tarih öncesi çağlara kadar uzanan 10.000'den fazla tarihi kent ve 50.000'den fazla kazı alanından oluşan tarihsel çekicilikleri ve folkloruyla Türkiye turizm sunumu açısından avantajlıdır [6].

Tüm bu dünya ve Türkiye gelişmeleri gözönünde bulundurulduğunda, ülkemizde sayısı ve çekiciliği oldukça fazla olan, küçük tarihi ve turistik yörelerimizin, ülkemize sağlayacağı, ekonomik katkılarını ve uluslararası turizmdeki tanıtımımıza olumlu etkilerini arttırabilmesi, küçük tarihi şehirlerimizi değerlendirebilmek bazında turizme olumlu katkılarının sağlanabilmesi, doğru planlama ve stratejilerin belirlenmesi amaçlanarak bu tez hazırlanmış ve bu konuya örnek oluşturabilecek yöre olarak ise Assos seçilmiştir. Bu tez Assos yöresinin turizm potansiyelinin değerlendirilmesine kaynak oluşturabilecek niteliktedir. Araştırmada, küçük yöreler ve turizm konusunda, dünyada düzenlenmiş bir çok araştırmanın olumlu etkileri mevcuttur. Bu araştırmalara II. Bölüm'de yer verilmiştir.

Tezin amacı, Assos yöresinin turizm potansiyelini belirlemek, dünyanın her yerinde küçük tarihi turistik şehirlere karşı giderek artan ilgi gibi, Assos için de gelişen bu turizm ilgisinin sebeplerini ve beraberinde getirdiği olumlu veya olumsuz sonuçları değerlendirebilmektir. Assos benzeri, bir çok yöreye örnek teşkil edebilecek ve bu yörelerin, turizm pazarında en doğru şekilde ele alınmasını sağlayabilecek bu araştır-

ma, kullanılan değerlendirme metodları, halk, turizmci ve turist eğilimlerini ayrı ayrı değerlendirmesi ve ele aldığı detaylar bakımından ülkemizdeki diğer turizm araştırmalarından farklılıklar göstermektedir. Araştırmadan hedeflenen, diğer benzer turizm araştırmalarına, yöre halkına, turistlere ve yöredeki turistik işletmelere kaynak oluşturabilmektir.

Araştırmanın ikinci bölümünde, Dünya'da ve Türkiye'de küçük turistik yörelerle ilgili değişik ölçeklerde düzenlenen araştırma örnekleri ve yönetimleri incelenmiş, araştırmaların fayda ve katkıları değerlendirilmiştir. Üçüncü bölümde, Assos'un küçük tarihi-turistik yöreler platformunda doğal, tarihi, sosyal ve kültürel özellikleri, farklılık ve çekicilikleri incelenmiş, mevcut ve gelecekteki turizm potansiyeli değerlendirilmiştir. Assos'un mevcut turizm çekiciliklerinin, Assos turizmine etkileri, bu çekiciliklerin nasıl değerlendirilmesi gerektiği ve mevcut planlama, uygulama ve kararları belirtilmiştir. Dördüncü bölümde, turizm özellik ve çekiciliklerinin değerlendirilmesi yapılarak, eldeki turistik kaynakların önemi vurgulanmıştır. Yöredeki turizm tesis ve aktiviteleri incelenmiştir. Yörenin sorunları, turizmin yöreye getirdiği olumlu ve olumsuz değişiklikler belirtilmiştir. Yöredeki turizm gelişiminin, turistler, yerli halk ve yatırımcılar tarafından değerlendirilmesi, onların görüş ve istekleri beşinci bölümde yer almaktadır.

Araştırma yerinde inceleme ve gözlemlere dayanarak oluşturulmuş anketler, yörenin turizm çekiciliği, doğal-tarihi özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış anket değerlendirmeleri, Dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan benzer araştırmalarda kullanılan değerlendirme metodlarına örnek teşkil etmek üzere beşinci bölümde verilmiştir. Altıncı bölüm, yöresel değerlendirmelerden, yedinci bölüm ise, sonuç ve konunun değerlendirilmesinden oluşmuştur.

Sonuçta, özellikle grup turlarında daha başarılı olabilmemiz için, Türk müziğini, folklorünü, manevi yapımızı, müzeciliğimizi, tasavvuf düşüncemizi, köy yaşama ve yerleşme biçimimizi, etnografik çalışmalarımızı temel alan bir koordinasyonun sağlanması ve Kültür Turizmi diyebileceğimiz bir akımı başlatmak gereklidir [6].

Assos çalışmasının, bu alanda taban oluşturmayı temin edici bir örnek olması amaçlanmıştır. Bu açıdan küçük tarihi şehirler, büyük bir potansiyele sahip olup, bu potansiyelin belirgin bir şekilde ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

2. BÖLÜM

KÜÇÜK YERLEŞMELERLE İLGİLİ TURİZM ARAŞTIRMALARI

Dünya'da turizme verilen önem giderek arttığı için turizmi bilimsel olarak araştıran çalışmaların da sayısı giderek artmaktadır. Tüm turizm araştırmalarının ortak amacı, turizm olgusunun önemini istatistiki verilerle vurgulamak, turizmin gelişmesi için büyük önem taşıyan yörelerin turizm potansiyelini incelemek ve bu yörelerin turizm alanında en doğru şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır.

Mevcut turizm araştırmalarına, genel olarak değerlendirdiğimizde, ülkelerin ve büyük şehirlerin incelendiği araştırmaların, turizm olgusunu ekonomik boyutuyla, kasaba ve köy boyutundaki yörelerin incelendiği turizm araştırmalarının ise koruma turizm yaklaşımı ile ilgili olduğunu görürüz. Araştırmalar, büyük bir çoğunlukla, turizmin tarihi, kültürel, doğal ve sosyal değerlere karşı olumlu veya olumsuz etkilerini yansıtmaktadır.

Bu bölümde, küçük yörelerle ilgili olan turizm araştırmalarından örnekler sunulacaktır. Bu yöreleri değerlendiren turizm araştırmalarının birbirinden farkı, yörelerin fonksiyonel özelliklerinin farklı oluşundan kaynaklanmaktadır. Amaç yörenin turizm potansiyelinin değerlendirilebilmesinde iyi bir araç ve kaynak olabilmektir. Küçük yörelerin incelendiği turizm araştırmaları içerisinde, en detaylı ve sayıca en fazla olanı adaları inceleyen araştırmalardır. Adalar, çoğu ülkenin turizm gelişimi içerisinde en fazla rol oynayan, çok sayıda ziyaretçinin ilgi gösterdiği ve ziyaret edip tatilini değerlendirmek istediği yörelerdir. Dolayısıyla, ülkeye turizm bağlamında en fazla gelir getirebilecek özelliklere sahip yörelerdir. Adalar sahip oldukları doğal güzellikler bakımından ziyaretçi akınına uğrarlarken, adalarla ilgili turizm araştırmaları, bu yörelerin turistik olarak en iyi ve olumlu şekilde nasıl değerlendirilebileceği yollarını aramaktadır. Turizm içerisinde en iyi ve en olumlu şekilde değerlendirilmesi gereken diğer yöreler

ise tarihi kentlerdir. Tarihi özelliklerin doğal güzelliklerle birleştiği olağanüstü bir yöre söz konusu olduğunda, bu bir ülkenin turizmine maksimum gelir sağlayacak ve ciddiyetle değerlendirilmesi gereken en önemli turizm kaynağıdır. Tarihi ve doğal güzelliklere sahip, küçük antik kentlerin değerlendirildiği, turizm araştırmaları çoğunlukla, yörenin turizm potansiyelini değerlendirmek yönünde değil de yöreyi ziyaret edecek turistlere rehber kitap bazında yardımcı niteliktedir. Sonuçta, turizm için en önemli gelir kaynakları olabilecek tarihi turistik yöreler, araştırmalara konu olması bakımından, adalar ve kıyılar merkezlerinden geri planda kalmıştır. Sağlık ve kış turizmine yönelik yöreleri değerlendiren turizm araştırmalarında, yöredeki doğal değerlerin önemi ve yörenin çekiciliği belirtilmiş, yöredeki mevcut tesisler, bu tesislerin yeterli olup olmadığı gibi konulara ağırlık verilmiştir.

Küçük yörelerin incelendiği araştırmaların çoğunda ortak nokta, yörenin tüm özelliklerinin detayları ile belirtilmesi ve araştırma metodlarının genellikle, yerinde incelemelerden ve anket çalışmaları sonuçlarının analizlerinden oluşmasıdır.

2.1. Adalarla ilgili turizm araştırmaları

Adalar üzerine yapılan turistik çalışmalardan birisi, Yunanistan'ın Mykanos adasında Psarou ve Platy Gialo alanları üzerine yapılmıştır. Amacı turizmin gelişmesi ve kültür ve peyzaj özellikler arasındaki uyumsuzluğun nasıl çözülebileceğini araştırmaktır. Araştırma, iki soruya cevap aramaktadır. Bu sorular:

1- İncelenen alanların taşıma kapasitesi nedir?

2- Turizm gelişme alanı olabilecek yeni çevreler doğayı ve kültürü tahrip etmeden nasıl yaratılabilir?

Hedeflenen doğal ve kültürel güzellikleri, peyzaj karakteristiklerini tüm yönleri ile anlatıp mesaj verebilmek, imajı ve ana fonksiyonel ilişkileri açıklamak, yeşil alanları genişletebilmektir. Araştırma basit harita ve çizimler, perspektifler ve fotoğraflar içermektedir. Yunanistan'ın Mykonos adası, adanın önemli plajları olan Platy Giola ve Psarou'nun önemi vurgulanmaktadır. Bu plajlardaki turistik tesisler, donatım ve servisler incelenmekte ve değerlendirilmektedir. Araştırma, turistin bir yöreyi sevmesi için

iki önemli özellik olduğunu ve bu özelliklerin doğal güzellik ve kültürel kimlik olduğunu savunmaktadır. Turizm gelişme alanı olabilecek alanlar araştırılmış ve bunun için mevcut kaynakların nasıl değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Tepeler, manzara noktaları, yerleşme formasyonları detayları ile incelenmiştir [8].

Bir diğer araştırma küçük adaların turizme göre ekonomik gelişme potansiyelini incelemektedir. Sistemetik girdi çıktı analizleri, Yunan adalarını örnek alarak gerçekleştirilmiş, yeni istatistiksel metodlar kullanılmıştır. Turizmin ada ekonomilerine etkisi üç şekilde incelenmiş, bunlar; finansal-ekonomik, sosyokültürel, çevresel etkilerdir. Bu araştırma, turizm sektöründe kritik bir rol oynayan, Yunan adası Allonnisos'u incelemektedir. Allonnisos, Kuzey Sporades adalar grubu içerisinde yer alan bir adadır. Allonnisos'un turizm gelişmesi çok detaylı bir biçimde incelenmiştir. Adanın, sektörel dağılımı, diğer adalarla olan ilişkileri, mevcut kaynakları, bina alanı yerleşme kapasitesi, turistik tesisleri, yatak kapasiteleri, plaj kapasiteleri tüm ayrıntıları ile belirtilmiştir. Daha çok ekonomik boyutlu, turizm etki analizleri, girdi çıktı ve çarpım analizleri yapılmış, turist yoğunluk endeksi hesaplanmıştır. Allonnisos ekonomisi için, sektörel dağılımdan oluşan ve adayı 11 ayrı sektöre bölen bir model üretilmiştir. Allonnisos'ta turizmin sosyal etkileri incelenmiş, bu etkiler farklı kategorilerde sınıflandırılmıştır. Adaya gelen turistlerin özellikler incelenmiş, turistlerle ilgili bilgiler istatistiksel yöntemlerle değerlendirilmiştir. Adada, turizm gelişmesinin, ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri tasarlanmış, stratejik gelişme senaryoları üretilmiştir. Bu araştırma, küçük yöreleri inceleyen araştırmalar içerisinde, adalar bazında en iyi ve detaylılarından birisidir [9].

Bir diğer çalışma, Malezya'da ada yerleşmelerinin iletişim ve turistik açıdan alt yapısal gelişimini incelemektedir. Malezya'daki birkaç adanın, karakteristiklerini anlatan bir araştırmadır. Malezya'daki adalar birkaç Kategoriye ayrılmıştır. Gelişmiş adalar, gelişmemiş ve gelişmekte olan adalar. Araştırma, bu kategorilerdeki adaların, ulaşım sistemlerine kara ulaşım sistemi, deniz ulaşım sistemi, hava ulaşım sistemi olmak üzere, doğal özelliklerini, yüzölçümlerini, yerleşme özelliklerini, telekomünikasyon ve posta hizmetlerini incelemektedir. Araştırmada, adaların gelişme planları, çevresel turizm stratejileri ve stratejik gelişmelerine de yer verilmektedir. Gelişmiş adalar: Penang, gelişmemiş ve gelişmekte olan adalar: Langkawi, Pangkor, Tioman, Sipadan adalarıdır [10].

Bir diğ er araştırma, turizme adaların gelişmesi için stratejik bir amaç olarak ele almaktadır. Bu araştırma, turizmin birkaç küçük adanın ekonomisi için ana kaynak olduğunu savunmaktadır. Pentagon modelinin pratikteki uygulamasıdır. Pentagon modeli, beş kritik faktöre sahiptir:

- Hardware: Yol, şebeke ve kominikasyon sistemi
- Software: Eğitim, sağlık, idare... (donatım) sistemi
- Orgware: Çeşitli organizasyonlar sistemi
- Finware: Ekonomik sistem
- Ekoware: Trafik, yerleşim dokusu ( evresel) sistemi -- --

Araştırmada, küçük adaların, dar ekonomileri, sınırlı doğal kaynakları, küçük yöresel marketleri, yüksek ücretli ulaşım sistemleri gibi özellikleri incelenmiştir.

 rnek alan olarak, Yunanistan'ın, Lesvos adası ele alınmış, adanın diğer Yunan adalarıyla olan ilişkileri, nüfus gelişimi ř oranı gelişimi, 2005 ve 2015'teki durumu değerlendirilmiştir. Çalışma malzemeleri, iş oranları, eğitim durumu grafiklerle ifade edilmiştir. 2005'de Lesvos'da neler yapılması gerektiği, Pentagon modeline göre tek tek belirtilmiş, planlar açıklanmış ve bunlar grafiklerle gösterilmiştir. 2015'te Lesvos için hipotez üretilmiş, ana ekonomik aktiviteler belirlenmiş, lüks hoteller, pansiyonlar, vil-lalar, restaurantlar ve turist merkezleri tasarlanmıştır [11].

Bir diğer araştırmada, Malloca'da bulunan İngiliz turistler arasında yapılan bir anket vasıtasıyla, aynı turistik yöreye tekrar gitme konusu incelenmiş, aynı zamanda, yörelerin pazarlanmasında bu bulguların kullanılması konusu üzerinde durulmuştur. Bu araştırmada, turistlerin çok rağbet ettiği uluslararası merkezlere tekrar gidilmesi konusuna ışık tutabilecek sonuçlar çıkarabilmek amaçlanmıştır. Adada, farklı iki turistik bölge seçilmiştir. Bunlar, Adanın güneydoğusundaki Palma Körfezinin çok sayıda çok katlı binayla gelişmesini temsilen seçilen Palma Nova ve Magalluf ile, doğu sahil-lerin daha küçük, daha samimi yörelerini temsilen seçilen Cala D'or ve Cala Ferrera'dır. Bu bölgelerde, turistler, yalnız başına seyahet edenler, yetişkinler, 30 yaşının üstündeki yetişkinler gibi kategorilere ayrılıp ankete tabi tutulmuştur. Araştırmada, yöre hakkındaki izlenimlere, yörenin özelliklerine ve yörenin konaklama olanaklarının arştırılmasına yer verilmiştir. Anket sonuçları, iki bölgenin, Q² testi yöntemiyle karşı-

laştırılması sonucu tablolastırılarak belirtilmiştir. Araştırmanın sonucunda, anketlerden çıkan sonuçlar tek tek değerlendirilmiştir [12].

2. 2. KIŞ MERKEZLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Küçük yerleşmelerin turizm potansiyeli açısından, kış merkezleri ile ilgili çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bunlardan birisi, Alplerin çevresinin, geçmiş, şimdi ve gelecekteki turizm gelişimini araştırmaktadır. Bu araştırma, Julian Alplerinde bir vadi olan Bohinj yöresini incelemektedir. Yöre hakkında bilgi veren ve gelecekte oluşabilecek problemleri anlatan klasik bir araştırmadır. Bohinj yöresinin, doğal karakteristiklerini, sosyal ve kültürel karakteristiklerini, turizm kaynaklarını, turist aktivitelerini ve turist özelliklerini, ziyaretçi sayılarını incelemektedir. Bohinj'in genel programı, kış programı, yaz programı ve geleneksel olayları planlanmış ve çevreye verilen zararlar irdelenmiştir. Araştırma daha çok koruma turizm yaklaşımını ele almaktadır [13].

Ayrıca, dağ turizmini, küçük yerleşmelerin turizm potansiyeli açısından inceleyen bir araştırmada Makedonya'da Popava Sapka kış merkezi incelenmiştir. Çok rastlanan bir turizm araştırmasıdır. Yörenin tüm özelliklerini anlatmaktadır. Yatak kapasiteleri, tesislerin özellik ve aktiviteleri hakkında bilgi vermektedir [14].

2. 3. KÜÇÜK TURİZM MERKEZLERİ İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Sahildeki küçük yerleşmelerin turizm potansiyelinin incelenmesi açısından Erdek çalışması bir örnek olarak gösterilebilir. Bu araştırma, Erdek yöresinin turizm gelişimini etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla, bir anket değerlendirmesi şeklinde yapılmıştır. Bu araştırmaya, Türkiye'de turizm hareketlerinin ilk başladığı yerlerden birisi olan Erdek yöresinin, son yıllarda giderek önem kaybetmesi sonucu başlanmış ve yörenin Türk turizmine daha büyük katkılar sağlayabilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, yapılan anketlerle, belirli rakamsal sonuçlar verilerek yörenin turistik gelişimi hakkında tahminde bulunulmuştur. Yörenin sorunları, turistik potansiyel beklentileri, turizmin en iyi şekilde nasıl gelişeceği analiz edilmiştir. Erdek yöresinin turizm sorunlarını belirlemek amacıyla üç tip anket konaklama işletmeleri, yöre halkı ve turist profilini belir-

leme çalışması yapılmıştır [15].

Bir diğer çalışma, turizmin, bölgesel ekonomik etkisinin Van Gölü çevresinde arştırmaktadır. Bu araştırma, son zamanlarda gelişmeye başlayan bölgelerin turizm potansiyelini incelemekte, turizmin bölgesel ekonomiye katkılarını değerlendirmektedir. Bu araştırmada, turizm yerel hükümet için bir gelir kaynağıdır düşüncesinden hareketle, turizm olayının ekonomik boyutu tüm ayrıntılarıyla incelenmiştir. Van Gölü çevresinde, turizm gelişimi ile ilgili bölgesel görüşler, bölgenin kimliği, turizm araçlarının dağılımı ve sınıflandırılması, belirtilmiştir. Gelişen bölgelerde turizmin ekonomik etkisinin değerlendirilebilmesi için çeşitli ekonomik analizler ve fayda zarar analizleri yapılmıştır. Turizmin yarattığı iş ortamı, turizmden elde edilen gelir, turizmin gelişmesinde bölgesel kaynaklar, yatırımlar ve vergiler değerlendirilmiştir. Devlet ve özel yatırımlar anlatılmış, göl çevresindeki fiziksel gelişme belirtilmiştir. Bu araştırma, daha çok turizmin ekonomik boyutunu incelemiş, turizmin gerekliliğini ekonomik açıdan değerlendirmiştir [16].

Daha geniş kapsamlı bir araştırmada fiziksel, sosyal ve ekonomik taşıma kapasitesinin, çevresel gelişme için turizm planlaması olarak ele alınmaktadır. Bu araştırma, Dalyan, Köyceğiz, Sülüngür ve İztuzu gölleri yöresini incelemektedir. Araştırmada, planlama sistemi, planlamanın genel özellikleri, metodları ve detayları, planlama modelleri incelenmiştir. Taşıma kapasitesi ve turist taşıma kapasitesi belirleyicileri değerlendirilmiştir. Planlama modelleri hakkında bilgi verilmiş, insan davranışlarının, sosyal yapı üzerindeki etkilerini niceleyen bir model anlatılmıştır. Ayrıca, son 20 yılda üretilen, taşıma kapasitesini geliştirmeyi amaçlayan metodlarda belirtilmiş, sosyal, fiziksel ve ekonomik taşıma kapasitelerine yaklaşımlar değerlendirilmiştir. Bölgesel kaynakların, taşıma kapasitesiyle olan ilişkileri kurulmuştur. Köyceğiz Gölü ve çevresi, Dalyan, İztuzu Plajı, İztuzu Gölü ve Sülüngür Gölü, yörelerin genel özellikleri, sosyal ve ekonomik taşıma kapasiteleri incelenmiştir. Araştırmanın, sosyal taşıma kapasitesi ile ilgili bölümü, turistlerin ve yöre insanının, yaşam standartları, karakteristikleri (yaş, cinsiyet, kültürel geçmiş v.s...) ile ilgilidir. Ziyaretçi sayıları ve turistik aktivite tipleri de detaylı olarak belirtilmiştir [17].

Bunlardan başka, çevresel etki ve turizm gelişmesini inceleyen çalışmalarda

vardır. Bunlardan örnekler veren bir araştırmada, evre üzerinde turizmin potansiyel etkisi ve çevresel etmenlerin durumu anlatılmaktadır. Örneğin bir araştırmada, Delphi tekniği kullanılmıştır. Delphi tekniği, matematiksel bir tekniktir ve üç aşamada gerçekleşmektedir [18]. Delphi tekniğini kullanarak gerçekleştirilmiş, önemli araştırmalardan biriside, Acısu-Sorgun ve Titreyengöl yörelerinde yapılan, turizm ve evre ilişkilerini değerlendiren bir araştırmadır [19]. Bu araştırmada, çevrenin turizmin ana kaynağı olduğu konusuna önem verilmektedir. Delphi tekniği sayesinde, Acısu-Sorgun ve Titreyengöl yörelerinde yararlı bilgiler edinilebilmiştir.

Bazı turizm planlaması çalışmalarında, bölgesellik ele alınmaktadır. Bu araştırma, açıklanan diğer araştırmalardan farklı olarak psikolojik bir boyut taşımaktadır. Maşukiye, Kıyıköy ve Mürefte yöreleri seçilmiş, birbirleriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada bu yörelerin, tüm fiziksel özellikleri, sosyal ve ekonomik değerlendirmeleriyle, turizm potansiyelleri anlatılmaktadır [20].

Bir başka grup çalışma, evre sakinlerinin turizme etkilerini incelemektedir. Son yıllarda yapılan turizm araştırmalarının çoğu, evre sakinlerinin turizme yaklaşımları ile ilgilidir. Özellikle, Amerika'nın Kolarado eyaletinde yapılan bir çok araştırma bu konuda etkilidir ve hemen hemen tüm turizm yayınlarında yer almaktadır. evre sakinlerinin turizme etkileri ile ilgili olan tüm araştırmaların ortak yönü Q^2 yöntemini kullanımış olmalarıdır. Araştırmaların tümü anketlerin Q^2 yöntemiyle test edilip onaylanması ve değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Çok detaylı Q^2 tabloları ve bunların açıklanmasına yer verilmiştir. Kolaradonun kırsal yerleşmelerinde, evre sakinlerinin turizme etkileri konusunda yapılan bir kaç araştırma: 1985 yılında 20 kırsal yerleşmede yapılan, evre sakinlerinin turizm gelişimine etkileri konulu bir araştırma [21]. 1987 yılının mayıs ayında 16 kırsal Kolarado yerleşmesinde yapılan, turizm gelişimine evre sakinlerinin desteği konusunda yapılan bir araştırma [22]. 28 kırsal Kolarado yerleşmesinde yapılan, turizmin kırsal yerleşme boyutunda ele alındığında evre sakinlerinin davranışları ve oranlarını inceleyen bir araştırma [23]. 5 Kırsal Kolarado yerleşmesinde yapılan, kırsal evre sakinlerinin turizmi algılamaları ve genel davranışları ile ilgili bir araştırma [24]. Ayrıca, turizm araştırmalarının çoğunda etkili olan Q^2 yöntemiyle, oldukça başarılı şekilde gerçekleştirilmiş, Hawai [25], Florida [26], Oahu, Maui ve Kauai'yı [27] inceleyen araştırmalara da değinmek gereklidir.

2.4. KÜÇÜK TARİHİ TURİSTİK YÖRELER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Turistik bölgelerde, koruma planlarını değerlendiren bir araştırmada Kaş yöresi incelenmektedir. Tarihi güzellikler ve doğal güzelliklerin birlikteliğini savunan bu araştırmada, Türkiye'ye gelen turist oranlarından sonra Kaş nüfusu incelenmiş, yapılan çeşitli analizler değerlendirilmiştir. Yöreye gelen turistlerin, milliyetleri, yaş grupları, Kaş'a gelmek için danıştıkları kaynaklar, geliş amaçları, beğenileri, önerileri ve Kaş'ta ne kadar zaman harcadıkları incelenmiş, yörenin turizm donatıları, ulaşım sistemi, konaklama imkanları değerlendirilmiştir. Kaş'ta yapılan analizler sonucu, Patara, Kekova, Gümbe, Pınarbaşı, Sütleğen ve Demre'nin Kaş ile olan ilişkileri ortaya çıkmış ve bu yörelerdeki turist profilleri de değerlendirilmiştir [28].

Bunlara ilaveten, bölgesel çevre içinde planlama öneren çalışmalarda bulunmaktadır. Bunlardan bir araştırma da, tarihi ve turistik şehirler örnek olarak seçilmiştir. Turizmin çevre üzerindeki etkisi anlatılmış, turist artışı sonucunda şehirler değerlendirilmiştir. Turist büyüme modeli geliştirilmiş, turistik talebin değerlendirilip, planlamanın ondan sonra yapılması gerektiği savunulmaktadır. Gelişme alanlarının, ulaşımın, altyapının ve çeşitli donatıların, turistik talebe göre şekillenmesi gerekliliği araştırılmıştır. Turizm gelişme modellerinin, prensip ve içeriğe, strateji ve planlamaya, politikalara, turist davranışlarına göre oluşturulduğu ve turizm taşıma kapasitesi modelleri anlatılmaktadır [29].

Bunlardan başka tarihi kültürel çevre ve turizm gelişme arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalarda vardır. Bunlara örnek olarak Yunanistan'ın Mani bölgesini inceleyen bir araştırma verilebilir. Bu araştırma, tarih, kültür ve çevre arasındaki ilişkileri içermektedir. Özel, kültürel ve tarihi önemi olan ve son zamanlarda gelişmeye başlayan bir bölgedir. Bu araştırma, bu yörenin nasıl korunması gerektiğini incelemektedir. Mani yöresinin turistik seyahat talebi ve turist koruma programları anlatılmış, turist sayılarını ve yatak kapasitelerini inceleyen tablolar incelenmiştir. Yörede mevcut olan kontrolsüz gelişmenin sonuçları değerlendirilmektedir. Sonuçta, bu araştırma, korumayı destekleyen bir araştırmadır. Tarihin ve kültürün turizm için önemi belirtilmekte, tarihi ve kültürel kaynakların korunması gerekliliği vurgulanmaktadır [30].

Bir diğer çalışma, Mısır'ın kuzey kıyılarındaki rekreasyonel ve turistik kasabaları incelemektedir. Bu araştırma, Mısır'ın kıyı merkezleri (turistik kasabaları) olan Marina, El-Alamein, Merakia, El-Rovad, Aida yörelerini incelemektedir. Araştırmada bu yörelerin genel karakteristikleri, tarihi geçmişleri, oteller ve turizm villalarının yatak kapasiteleri incelenmiş ve detaylı bilgiler verilmiştir. Bu yöreler doğal ve kültürel kaynaklı oldukları için seçilmiş ve bu kaynakları değerlendirilmiştir. Bu yöreleri içeren turizm gelişim planı da incelenmiş ve yöre özelliklerine göre değerlendirilmiştir [31].

Küçük tarihi turistik yörelerle ilgili büyük önem taşıyan iki çalışma aşağıda açıklanmıştır. Birinci araştırma, sosyal içerikli bir makaledir ve Antigua'yı anlatmaktadır. Bu makalede, Antigua'da turizm açısından yaşanan olumsuzluklar ve halkın turizme yaklaşımlar anlatılmaktadır. Antigua'da halk yaklaşımları, yörenin cennete dönüşmesini sınırlamakta ve ziyaretçileri kısıtlamaktadır. Halk, turizme karşı olumlu yaklaşımlar segilemelidir. Kendilerine her açıdan büyük yararlar sağlayacak turizm sektörünü canlandırıp, kendileri için doğru olanı yapmalıdır. Yöre halkı kendi kaderini belirlemeli, hata yapıp yapmamakta serbesttir. Dünyada da benzer turizm bölgelerinde de insanların düşünce, yaklaşım ve güçlüklerine göre turizm şekillenmektedir. Yöre sakinleri pek çok yerde sömürüye ve yerel özerklik kaybına konu olmaktadır. Kültürlerin çarpışması ve eşitsizliği sonucunda turizm kültürü, baskın ekonomik gücün temelini oluşturmaktadır. Antiguan kültürü de sosyal hareketlilikte çabalayan bir temele sahiptir. Antigua'lılar ve dünyanın benzer yörelerindeki sakinler kendi en iyi geleceklerini kendileri planlayabilirler [32]. Makale, turizm olgusunu ve gelişimini, yöre halkının sosyal yaklaşımı bazında incelemiş, bu yaklaşımın olumlu veya olumsuz olduğu durumlardaki, sonuçları değerlendirmiştir. Küçük turistik yörelerde özellikle ön plana çıkan, yöre halkının turizme yaklaşımlarının değerlendirilmesi ve planlanabilmesi için olumlu bir çalışmadır.

Küçük şehirler ve turizmi inceleyen bir diğer araştırma, 28-30 Kasım 1993 tarihleri arasında "Society of Polish Free University" ve "Society of France of Rydzyna"nın Polonya'nın Rydzyna kentinde organize ettiği küçük tarihi şehirlerin tartışıldığı konferansı ve bu konferansın sonuçlarını anlatan bir makale şeklinde yayınlanmıştır. Bu konferansın amacı, turizmin etkisini, eğitim programlarını ve ülkelerin ekonomik ve sosyal hayatlarının gelişimini tartışmaktır. Konferans, Rydzyna'da muhteşem bir şato-

nun otele dönüştürülmesiyle (restore) başlamış ve insanları seçim konusunda yönlendirilecek güzel bir örnek oluşturmuştur. Küçük şehirlerde bu gibi değerlerin turizm gelişimi için değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Ziyaretçiler (2500 yöre sakini) şatonun muhteşem dekorundan çok etkilenmişler ve tarihi değerlerin kıymetini daha iyi anlamışlardır.

Konferansta Polonya'daki küçük tarihi şehirlerin kendi gayretleri ile tek bir sistem yaratmaları, kendi tarihlerini kendilerinin geliştirmeleri, tanıtım ve promosyonlarını yapmaları amaçlanmıştır. Yöre halkının organizasyonları ile konuk konuşmacılar şehri gezmişler, turizm ve zorluklarla ilgili kendi deneyimlerini anlatmışlardır. Konferansın en önemli özelliği turizm ve tarihi değerlerin önemini vurgulamasıdır. Konferansta Polonya'nın diğer ülkelerden örnekleri incelemesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Ortaçağ şehirleri gibi surlarla çevrili şehirler üzerinde durulmalı, mevsimlik kullanımlar önem kazanmalı, kültürel turizm en iyi şekilde, ilgi çekici müzelerle sergilenmelidir. Konferansın sonucunda, somut sonuçlara varılamamış, ekonomik kaynakların azlığı gündeme gelmiş ve bazı pratik öneriler sunulmuştur. Tur organizatörlerinin gelecekte binaya davet edilmesi, turistlerin küçük şehirlere gelişlerinin nasıl organize edilmesi gerektiği, benzer şehirlerin araştırılması önerilmiştir[2].

Turizm araştırmaları, turizmin az ve orta gelirli insanların hayatına renk katıcı, yöre halkını çağdaş yaşama kazandırıcı ve yöreyi kalkındırıcı fonksiyona sahip olduğunu göstermektedir. Turizm büyük oranda işgücü yaratmaktadır.

Birçok insanı kendine çekebilecek potansiyele sahip, küçük tarihi-turistik yörelerin, korunması, değerlendirilmesi ve doğru bir yaklaşımla çoğaltılabilmesi ancak turizm işleviyle gerçekleşebilir ve ancak turizm işleviyle yörenin kalkınması, yöre halkının sosyal ve ekonomik gelişimi elde edilebilir. Ekonomik gelişme bazında, yörenin turizm pazarındaki yeri ve dış tanıtıma katkıları önemlidir. Araştırma sonuçları göstermiştir ki, tarihi kasaba ve köylerin, doğru bir yaklaşımla turizme açılması, yöre halkının ekonomik ve sosyal yaşantısı açısından çok etkilidir.

Turizmin yöreye yerleşmesiyle birlikte, yöre halkının yöresel fonksiyonlarını (tarım, hayvancılık, vs.) terketmesi istenilen bir durum değildir. Halkın sadece turizme yönelmesi, her açıdan özellikle turizmin gelişmesi açısından olumsuzluk yaratmaktadır.

En tehlikeli durum ise yöre insanının, yerlerini dışarıdan gelenlere terketmesidir. Ziyaretçilerin tarihi ve turistik kasabalardaki evleri satın alıp, yöre halkına oranla çok yüksek değerler harcayarak restore etmesi ve kendi konforuna göre düzenlemesi, sonuçta sadece belli mevsimlerde bu evlerden yararlanılması, diğer mevsimlerde ise yörenin terkedilmiş, fonksiyonsuz bir kimliğe bürünmesine sebep olmaktadır.

Çoğu araştırma sonucu, tarihi ve turistik kasaba ve köylerin, büyük yörelerin kirliliğinden, monotonluğundan ve stresinden kaçış sonucu giderek artan şekilde ilgi gördüğünü göstermektedir. Ayrıca, ziyaretçilerin son zamanlarda Anadolu insanıyla bütünleşme ve değişik yörelerin kültürel kimliğini öğrenme isteğinin arttığı da gözden kaçmayan bir unsurdur.

Yine bazı araştırma sonuçlarına göre, turizm merkezlerinde yaratılan modern yapılar, yörelerin turistik çekiciliğini kaybetmesine neden olmaktadır. Çünkü, bu yapılar ziyaretçilere, tatil yaparak unutmaya çalıştıkları yapı düzenlerini çağrıştırmaktadır. Bu nedenle, yerleşim dokusunu ve tarihi kimliğini koruyabilen tarihi kasaba ve köyler giderek önem kazanmaktadır.

Tüm araştırmalar göstermektedir ki, tarihi ve kültürel kimliğini koruyabilmiş ve bu güzelliklerle bütünleşebilen küçük kasaba ve köyler, giderek artan oranda turistlerin ilgisin çeken, hatta turistlerin son yıllarda en fazla ilgi gösterip, ziyaret ettikleri yörelerdir.

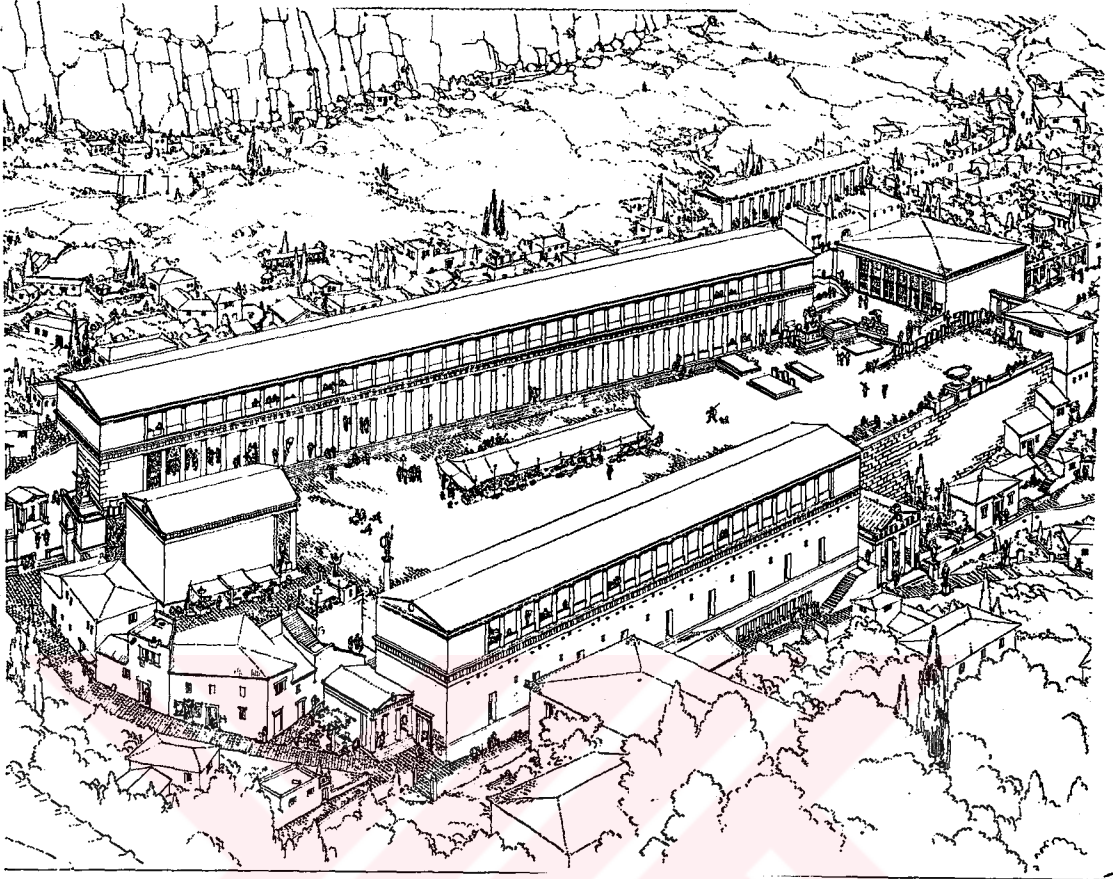
Bu tezde, örnek olarak ele alınan Assos yöresi için, daha önce yapılan çalışmalar aşağıda incelenmiştir.

Araştırmacıların bu küçük ve korunmuş şehre ilgi duymaya başladıkları, 18. yy.'a kadar Osmanlı kaynaklarında, Assos hakkında bir bilgiye rastlanmamaktadır. Bunun tek istisnası 14. yy. başlarında Piri Reis tarafından kaleme alınan Kitab-ı Bahriye isimli eserdir. 1785 yılında Choiseul-Gouffier Assos'u ilk ziyaret eden gezgindir ve gördüklerini resim ve çizgileri ile "Voyage pittoresque" adlı eserinde anlatmaktadır. Bu çok zengin bir eser olup, doğruluğu şüphelidir. Bölgede, ilk ciddi araştırmayı yapan Clarke, Bacon ve Koldeway çalışmalarında Gouffier'in eserinden 8 yıl önce Oliver isimli bir seyyahın yayınladığı gezi notlarından bahsetmektedirler fakat Oliver'in çalışmalarını kıyıya çıkma zahmetine girmeden kayık üzerinde yaptığı ileri sürülmektedir.

Albay Leake, Dr. Hunt, Plihip Barker Webb, Rus coğrafyacısı Tchihateheff Prokesch Von Oseeu gibi araştırmacılar Assos'u görmüş ve anlatmışlardır. 1830'da Doujoulat'ın ziyaretinden sonra Fransız Charles Texier kentin planı dahil, kalıntılarının belgelenmesi üzerinde çalışmış ve tüm Anadolu'yu içeren geniş çalışması 1849 yılında 3 cilt halinde yayınlanmıştır. 1881-1883 yılları arasında Amerikan Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen kazılarda J.T. Clarke, F.H. Bacon ve R. Koldeway'den oluşan kazı ekibi bu kazıları içeren iki rapor hazırlamıştır. 1921 yılında kazı sonuçları "Investigations at Assos" isimli etkileyici bir kitapta yayınlanmıştır. Bu kaynak, fotoğrafları ve krokileriyle şimdiye kadar Assos hakkında yayınlanmış en güvenilir ve en ayrıntılı bilgileri içermektedir. Şekil 2.1'de, bu kitapta yer alan temsili resim görülmektedir. 1923'te Walter Leaf'in kroki ve fotoğraflardan oluşan bir çalışması ve İstiklal Savaşı sonrası Türkiye'yi anlatan Satumia Ximenez'in Assos hakkındaki gözlemleri mevcuttur. Fakat bunlar önem taşıyan kaynaklar değildir. 100 yıl aradan sonra Assos'ta kazılar yapmaya başlayarak ve arkeolojik araştırmaları gerçekleştiren Türk heyetinin sorumlusu Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu'nun Assos rehberi isimli bir çalışması henüz yayınlanmamıştır.

Assos hakkındaki araştırma ve yayınların yok denecek kadar az sayıda olması, araştırmacıların sıradan ziyaretçi psikolojisini paylaşıyor olması şeklinde yorumlanmaktadır. Assos hakkında bir takım dergilerde tanıtım ve turistik amaçlı araştırmalar yayınlanmış ve Assos oldukça başarılı yaklaşımlarla değerlendirilmiştir. Bu dergiler, bu tez kapsamında kaynak olarak kullanılmıştır.

Bu araştırmanın, Türkiye'de yayınlanmış benzer araştırmalardan farkı, genel değerlendirme ve özellikleri içeren bölümlerden çok, yöreye özgü değerlerin ve çekiciliklerin değerlendirildiği bölümlerin fazla oluşu ve yörede (örnek alan) yapılan çok kapsamlı analizlerin sonuçlarını içermesidir. Hedeflenen, araştırmanın yapıldığı yörenin diğer benzer tüm yörelere örnek oluşturup, sonuç ve öneriler kapsamında değerlendirilmesi ve bu sayede bu yörelerin olumlu düzenlemelere kavuşabilmesi ve gereken önemi görebilmeleridir.

Şekil 2.1 : 1881-83 kazılarının sonuçlarını anlatan “Investigations at Assos” isimli eserde yer alan Assos isimli temsili resmi

3. BÖLÜM

ASSOS'UN GENEL ÖZELLİKLERİ

3.1. Assos'un Konumu ve Değerlendirilmesi

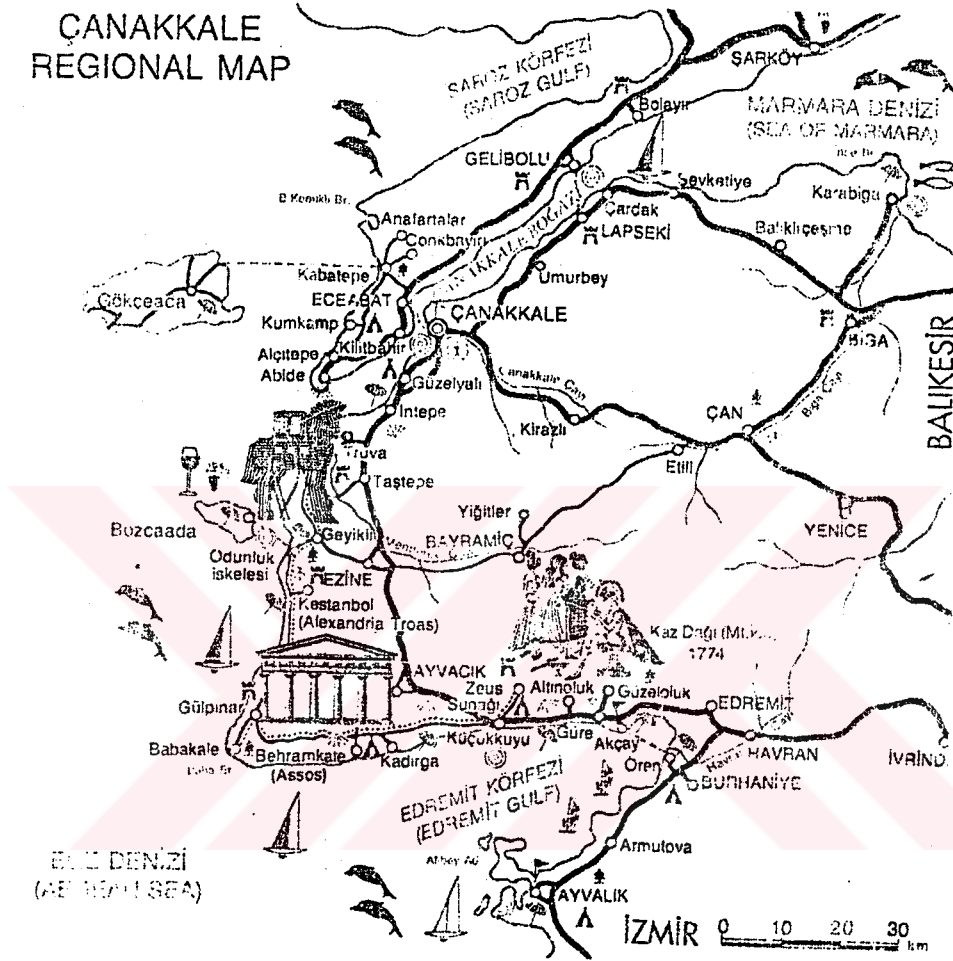
3.1.1. Assos'un Yeri

Assos, Çanakkale ilinin 100 km. güneyinde, Ayvacık ilçesine 17 km. uzaklıktaki, Behramkale köyünde içeren, Edremit Körfezi ile Midilli (Lesbos) Adası'na bakan, denizden 238 metre yükseklikteki sönmüş bir volkanın eteklerinde andezit kayalıkları üzerine kurulmuş, liman kent ve kent olarak iki bölümden oluşan, Eskiçağ'ın önemli yerleşim merkezlerinden ve bölgedeki en önemli antik kentlerden birisidir [33]. Assos antik kenti ve antik kent surları içine yerleşmiş Behramkale köyü, Çanakkale ilinin Ayvacık ilçesine bağlıdır. Bu tarihi kent, Çanakkale-İzmir (E-24) karayolunu Ayvacık'ta terk ederek, güneye Behramkale yönüne sapan yol üzerinde 17 km. içeridedir [34]. Edremit Körfezinin batı ucuna yakın bir yerde, bugünkü Kadirga Burnu'nun 3 km. kadar batısında bulunmaktadır. İlkçağ Assos kentinin kalıntıları, Tuzla Çayı'nın bir yay çizerek denize en çok yaklaştığı yerde, bu çay ile deniz arasında kalan bölgede yer almaktadır (Şekil 3.1).

3.1.2. Assos'un turistik önemi

Assos antik kenti yüzünü Ege'ye dönerken Behramkale köyü, Tuzla Çayı'nın suladığı vadiye bakar. Köy Hellen dünyasının en sağlam olarak ayakta kalmış sur duvarları içine yerleşmiştir. Seksenli yıllarda köy sit alanının içinde kalıp, yapılanma yasağı başlayınca, sur dışında yeni bir mahalle oluşmaya başlamıştır [35]. Aristoteles'in ilk felsefe okulunu (İ.Ö.4.y.y.) kurduğu antik kent ise, denize 238 metre yükseklikten bakmaktadır. Antik kentin yanbaşıdan dik bir yokuşla küçük ve tümüyle kendine özgü bir güzellik taşıyan limana inilmektedir. Bu liman, yüzyıllardır, pek çok denizci-

ye, günümüzde de ziyaretçilere kucak açmış, sakin atmosferi, denizi, balığıyla onları sarhoş etmiş bir limandır. Assos'ta günbatımının tadı ve manzarası bambaşkadır [36].

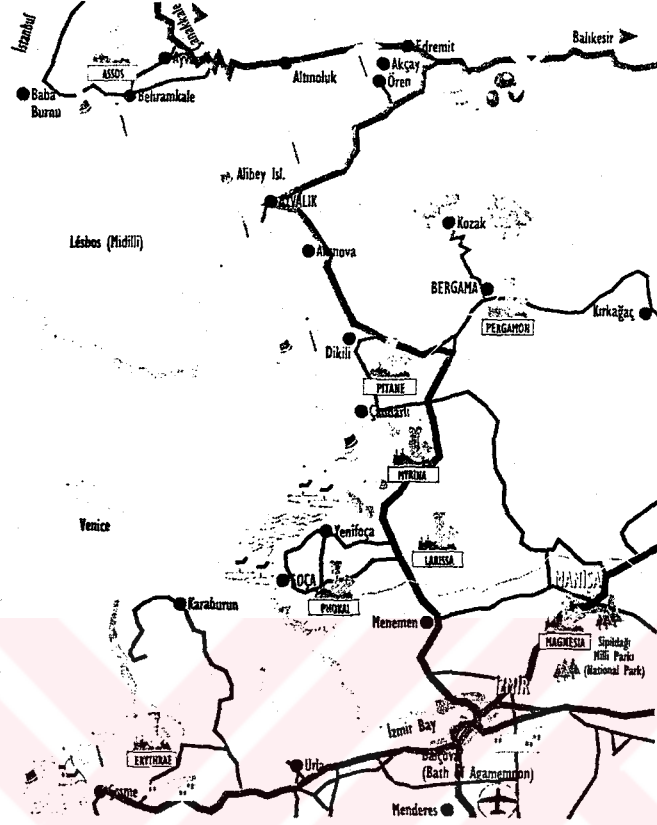

Şekil 3.1: Assos'un konumu

3.2. Assos'un tarihsel gelişimi ve değerlendirilmesi

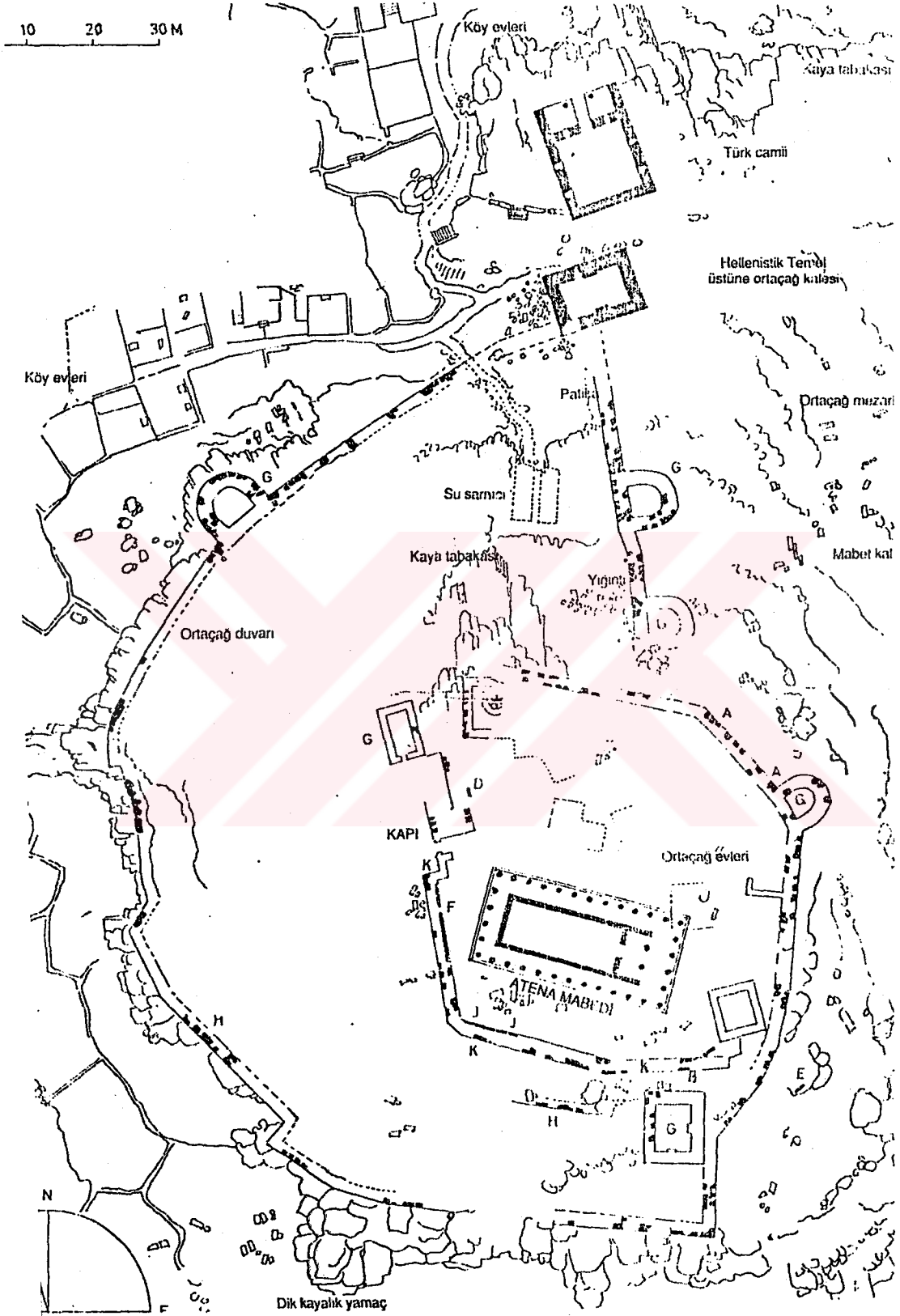
3.2.1. Assos'un coğrafi konumu ve tarihsel önemi

Antik Assos kentinin, ilk çağlardan bugüne uzanan binlerce yıllık bir yaşam öyküsü vardır. Marmara ile Ege Bölgesi'nin birleştiği yerde, Midilli adasının tam karşısında yer alan Assos, Pers, Lidya, Atina, Bizans ve Osmanlı dönemlerini yaşamıştır (Şekil 3.2.)

Şekil 3.2: Assos'un konumu

Daha sonra, Karasi Beyliği'ne bağlanan Assos, Cumhuriyet Dönemi'nde, Çanak-kale iline bağlı Ayvacık ilçesi sınırları içinde kalmıştır [37]. Assos, akropolü çevreleyen, uzunluğu 3 km.'yi bulan özenli işçiliği ile dikkat çeken surlarıyla her biri ayrı bir biçimde yapılmış sur kapılarıyla, akropolün en yüksek düzlüğündeki Athena Tapına'ğıyla, agorası, gymnasionu, tiyatrosu ve stoalarıyla göz alıcı bir antik kenttir [35] (Şekil 3.3). Kenti çevreleyen 3 km. uzunluğundaki surlar, kentin bulunduğu tepeyi çevrelemekte ve güney eteğindeki limanda sona ermektedir. Kentin ana kapısı batıda iki yüksek kule ile korunan ve Batı kapısı olarak adlandırılan kapıdır. Bu kapıya, Tuzla Çayı üzerindeki köprüyü geçtikten sonra tepeyi tırmanan taş döşeli bir yolla erişilmektedir. Yolun iki yanında, görkemli anıt mezarlar sıralanmıştır. Konut alanları ise tepenin doğu yamacındadır. Yapılan araştırmalar sonucunda, nekropol sahası, M.Ö.7.y.y.dan Roma çağının sonuna kadar kullanılmış ve özellikle, M.Ö.6. ve 5.y.y.da Yunanistan'dan ve adalardan pek çok eşya ithal edildiği anlaşılmıştır.

Şekil 3.3: Assos'un konumu

M.S. 4. y.y.dan başlayarak ve özellikle Bizans çağında kentin küçüldüğü ve halkın iç kaleye çekildiği anlaşılmaktadır. Bu dönemde iç kalede, sarnıçlar yapılmış, küçük kiliseler inşa edilmiş ve Athena tapınağının bulunduğu akropolde bir küçük mahalle oluşmuş ve iskan görmüştür [38]. Assos'un içinde yer aldığı bölge, yani Biga yarımadası, eski çağların Troas diye adlandırılan bölgesidir. Troas, Marmara ile Ege Bölgesi arasında bir doğal geçit konumundadır. Konumundan dolayı, Osmanlı Dönemi'nde, Biga Sancak Merkezi olarak seçilmiştir. Güneyden kuzeye ve doğudan batıya doğru alçalan bir dağ kitlesi ve eteklerindeki kıyı ovaları ile vadilerden oluşmaktadır. 1.700 metre yüksekliğindeki bu dağlar Kaz dağlarıdır. Küçükkuyu'dan Bababurnu'na (Türkiye'nin en batı noktası) ve oradan Marmara kıyılarına kadar kıyı, yer yer vadilerle kesilmiş, girinti çıkıntısı az yüksek yarlardan oluşmuştur. Troas'ın kıyı şeridinde Assos Akropolü'nün yer aldığı tepe kolayca farkedilebilecek bir yüksekliğe sahiptir. Zirvesi deniz yüksekliğinden 238 metredir. Yörenin, antik çağların korunma stratejileri açısından taşıdığı jeolojik avantajın bir diğer unsuru da kuzey sırtında denizden 100 metre yükseklikten geçen Tuzla Çayı'dır. Volkanik krater olarak tanımlanan tepenin yüzyıllar boyunca genişleyen yerleşim alanı ters konmuş bir koniyi merkez almıştır. Bu koni etrafında bugüne kadar yapılan kazılarda dört farklı tarihi döneme ait şehir korunma surları bulunmuştur. 19.y.y.ın sonunda Assos'ta kazı çalışmaları yapan Clarke'ın gözlemlerine göre "Grek'lerin kurduğu tüm pitoresk yerleşimler arasında Assos kadar güzeline hiç rastlanmamıştır". Assos, Biga Yarımadası'nın, yada eski adıyla Troas'ın en hoş ve en kolay savunulabilir yerleşim alanıdır. Daha sonra Assos, bir deniz ticaret merkezi haline gelmiştir. Akdeniz'i aşan örneğin, Mısır'a yük taşıyan gemiler için Karadeniz yerine yükleme alanı olarak Assos'u kullanmak deniz tacirlerine 10 gün kazandırmaktadır. Cumhuriyetin kuruluş yıllarında da korunma güdüsüyle Assos seçilmiş, Türkiye'nin en eski sahil güvenlik karakollarından birisi 1920'lerde hizmete girmiştir. Bunun sebebi olarak Midilli'ye yakın oluşu gösterilmektedir. Ve Assos'a son keşif turizmciler tarafından yapılmıştır. Türkiye'de turizmin canlandığı 70'li yıllarda ilk keşfedilen ancak çok set bir şekilde korunduğu için en son modernize edilen tatil cenneti Assos olmuştur [33].

3.2.2. Assos'taki arkeolojik kazılar

1785 yılında, Choiseul-Gouffier Assos'u ilk ziyaret eden gezgindir ve gördüklerini resim ve çizgileri ile "Voyage Pittoresque" adlı eserinde anlatmaktadır. Daha sonra Albay Leake, Dr. Hunt, Philip Barker Webb, Rus coğrafyacısı Tchihetcheff Prokesch Von Oseeu gibi araştırmacılar Assos'u görmüş ve anlatmışlardır [28]. İlk arkeolojik saptamalar Von Richter tarafından 1816 yılında yapılmıştır [33]. 1830'da Poujoulat'ın ziyaretinden sonra Fransız Charles Texier kentin planı dahil, kalıntılarının belgelenmesi üzerinde çalışmış ve tüm Anadolu'yu içeren geniş çalışması 3 cilt halinde yayınlanmıştır (1849) [38]. Texier'in verdiği Assos planı oldukça kapsamlıdır. Texier, bu kitaplarla birlikte, II. Mahmut'a Assos tapınağına ait kabartmalı arşitnav bloklarının incelenmesini belirten bir mektupta göndermiştir ve bu bloklar gerektiği gibi incelenbilmeleri için Fransa'ya nakledilmişlerdir. Bu kabartmalar, Sultan II. Mahmut tarafından Louvre müzesine bağışlanmıştır. Kabartmaların incelenmesi ve sonuçlarının açıklanmasından sonra, 1865 yılında Pullan tarafından bir çalışma yapılmıştır. Sonuçta, Pullan, Hellen döneminden kalma yapı kalıntılarında başlıklar dışında ayakta kalmış hiç bir parça bulunmadığını açıklamıştır [33]. 1881-1883 yılları arasında, Amerikan Arkeoloji Enstitüsü tarafından gerçekleştirilen kazılar ile önemli gelişmeler sağlanmıştır. Bu kazı çalışmaları Assos'ta yapılan ilk ciddi araştırmadır [33]. J.T. Clarke, F.H. Bacon ve R. Koldewey'den oluşan kazı ekibi, bu kazıları içeren iki rapor hazırlamışlardır [33]. Bu çalışmalarda, Akropol'de Athena tapınağında, aşağı şehirde, gymnasium, Agora ve tiyatrodan, mezarlık alanında kazılar yapılmış, 5 yıllık çalışma sonucunda 1921 yılında "Investigations at Assos" isimli bir kitap yayınlanmıştır. Bulunan eserler ise Osmanlı Hükümeti ile yapılan bir anlaşma uyarınca bölüşülmüş, böylece tapınak kabartmalarının bir bölümü ile bilimsel açıdan çok önemli nekropol buluntuları Amerika'ya taşınmıştır. Bunlar bugün Boston müzesini süslemektedir [38]. Buluntuların bir kısmı ise Paris Louvre ve İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndedir [37]. Amerikan Arkeoloji Enstitüsü'nün çalışmalarına başlamasından tam bir yüzyıl sonra 1981 yılı Eylül ayında Prof. Dr. Ümit Serdaroğlu yönetimindeki Türk kazı ekibi Assos'taki kazı ve onarımı çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalar halen sürmektedir. Sualtı, liman, yamaç ve akropol incelenmektedir. Arkeolojik bölge, 3 km. uzunluğunda istihkam duvarlarıyla çevrilmiştir. 2.5 km² lik alana yayılmış bir yerleşim merkezidir. Akropol en

yüksek tepenin zirvesindedir ve Behramkale köyünden geçilerek ulaşılmaktadır. M.Ö.6.y.y.da yapılan akropol yerleşim bölgesinin en eski kısmını oluşturmaktadır. Bölgenin, kuzey bölümünde, Bizans kule ve sarnıçları, bir Osmanlı Devri cami ve köy evleri bulunmaktadır. Güneyde ise Athena Tapınağı, Midilli Adası ve Edremit Körfezi'ne hakim bir pozisyonadadır [33].

3.2.3. Tarihi kalıntılar ve özellikleri

Assos kalıntıları, limandakiler ve sahildekiler olmak üzere iki bölüme ayrılarak incelenmektedir. Kenti kuşatan 3 km. uzunluğundaki surlar, Anadolü'nün Antik Çağdan günümüze kadar çok iyi durumda gelmiş sayılı surlarındandır. Sur içinde kalan, teraslama biçimindeki yerleşim alanında, gymnasium, tiyatro, Agora gibi yapılar dikkati çekmektedir. Sanat tarihi açısından en önemli yapı ise şehir tepesinde kurulu olan Athena Tapınağı'dır.

3.2.3.1. Limandaki kalıntılar

Assos limanında, bugün de küçük tekneler tarafından kullanılan mendirek ve rıhtım antik dönemden kalmadır (Şekil 3.4). Antik limana ait antrepo ve benzeri yapı kalıntıları, bugünkü gümrük binası ve depoların yanında ve altında bulunmaktadır. Limanda, turizme hizmet eden binalar, turistik tesisler ve restore edilen yapılar bölümlerinde yer almaktadır (Şekil 3.5).

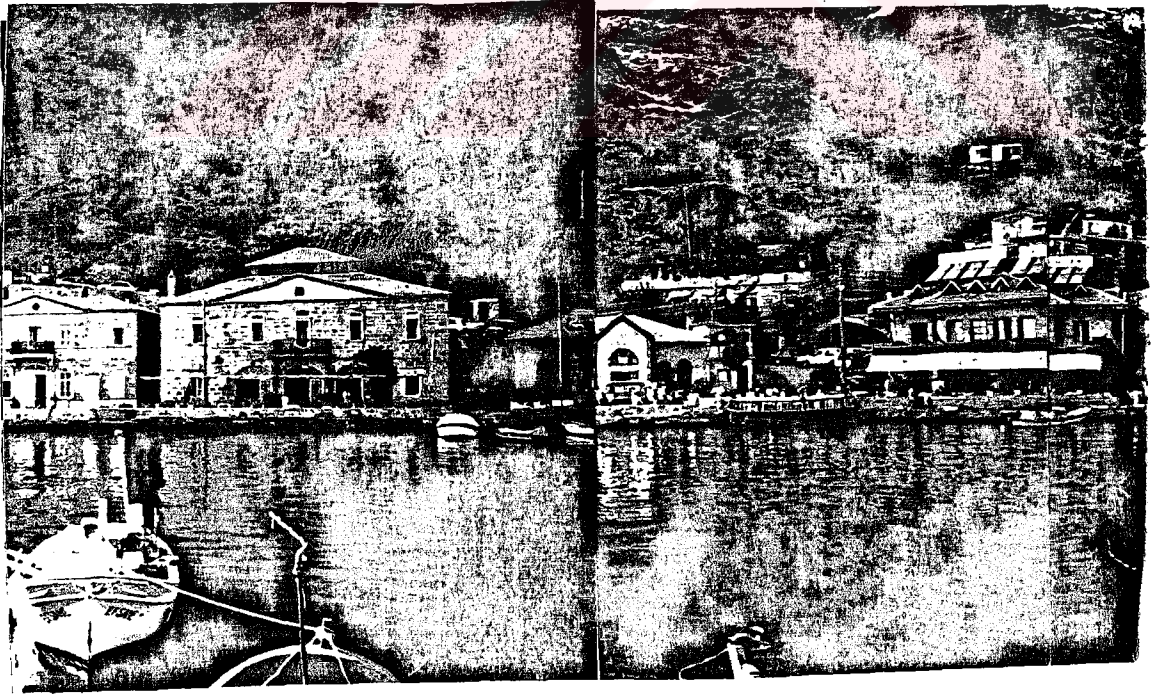
3.2.3.2. Antik şehirdeki kalıntılar

3.2.3.2.1. Assos surları

Denize ve karaya hakim 238 metre yükseklikte bir kayalık üzerine kurulu olan Assos Akropolü'nün etrafı, uzunluğu 3 km.'yi geçen surlarla çevrilidir. M.Ö.400. yıla tarihlenen ve rectagonal bir teknikle örülmüş bulunan bu surlar, dikdörtgen prizma şeklinde kesilmiş taşlardan oluşturulmuştur. Göz alıcı işçiliği ile Hellen dünyasının

Şekil 3.4: Antik limanda, halen küçük tekneler tarafından kullanılan mendinek

Şekil 3.5: Limandan görünüm

Anadolu'daki en iyi korunmuş ve en sağlam duvar örneklerinden biridir. Yer yer yük-

sekliğı 20 metreyi bulan, iki esas ve yedi küçük kapının üzerinde yer aldığı surlar, biri yuvarlak olmak üzere kare planlı kulelerle takviye edilmişlerdir. Surlar üzerindeki kapılarda her biri ayrı biçimde yapılmış özgün bir mimari örneğı gözlenebilir. Akropolün büyük ana kapısı batıdadır. Kapıyı iki taraftan koruyan kulelerden doğudaki mazgala değin sağlam olup yalnız mazgal kısmı eksiktir. Günümüzde ayakta duran bölümün yüksekliğı 14 metre kadardır. Ana kapının kuzey doğusunda yer alan küçük kapı eskiden olduğu şekliyle bugüne ulaşmıştır. Rectogonal teknikle yapılan surların M.Ö. 365'de masrafları Mousolos ve Autophradates tarafından karşılanarak yaptırıldığını ve şehrin M.Ö. 300'lerin ortasında Golat akınlarından bu surlar sayesinde korunduğunu, Assos'un M.Ö. 133'de bir Roma kenti durumuna girmesinden sonra bu surların hiç kullanılmadıkları bilinmektedir. Assos'ta Akropolü çevreleyen M.Ö.4.y.y.'a ait bu esas surdan farklı olarak bu surların içinde daha eski tarihlere ait bir su kalıntısı daha bulunmaktadır. İçerideki surlar, sur ve teraslama macı ile poligonal teknikte yapılmış olup, M.Ö. 600-500 yıllarına tarihlenmektedir. Poligonal surlara 1 ve 2 nolu kapılardan girildiğinde rastlanabilir. Ayrıca, Behramkale köyünün bazı evleri yakınında ve nekropol sahasının dağusunda da poligonal sur ve duvar kalıntıları vardır. Yer yer Osmanlı ve Ortaçağ onarımı gören bu iç surlar üzerinde de kuleler bulunmaktadır [39].

3.2.3.2.2. Nekropol

Tuzla Çayı geçilip tepeye ulaşıldığında, geniş taş döşemeli yol Batı Kapı'sına ulaşmaktadır. Kapıya 300 metre kala bu yol ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, surların dibinden dolaşıp Batı Kapı'sının üstündeki kapıya gitmekte, diğeri geniş ana yoldur. İki tarafı kuleli görkemli kapıdan şehre girmektedir. Bu yolların ikisinin de çevresi irili ufaklı mezar anıtlarla kaplıymış. Bugün sadece kalıntıları görülebilen mezar yontuları kente girenlerin kendilerini selanlamasını beklemektedir. Assos'ta Roma Çağı nekropol mimarisinin kendisine özgü bir üslubu ve mimarisi vardır. Çevresi duvarlı aile mezarlarının yanı sıra oldukça yüksek podium üzerinde büyük boyutlu lahitlere de rastlanmaktadır. Tek odalı ve çift odalı 2. ve 3. yüzyıl beşik tonozlu mezar anıtlarda yapılmıştır. Bu tür içinde en ilgi çekici olanı Batı Kapı'sı Kuzey Kulesi'nin hemen dibindeki Publius Varius mezar anıtıdır. Assos, Roma Çağı'nda Marmara Adası ile birlikte en ünlü lahit satım merkezlerinden birisidir. Uzun süre taş ocaklarından yarı işlenmiş taş

da pazarlanmaktaymış. Bugün Venedik'te San Mareo alanında Assos'tan getirilmiş iki büyük sütun mevcuttur. Roma Çağı öncesine gittikçe nekropolde daha eski tarzlara da rastlanmaktadır. Örneğin: M.Ö.5.y.y.da Assos'lular ölülerini küp ve amphoralar içine gömerlermiş. Nekropoldeki araştırmalardan çıkan en önemli sonuç, Assos'ta M.Ö.7.y.y.'dan başlayarak kesintisiz bir iskanın var olduğunu mezarların göstermesidir [33].

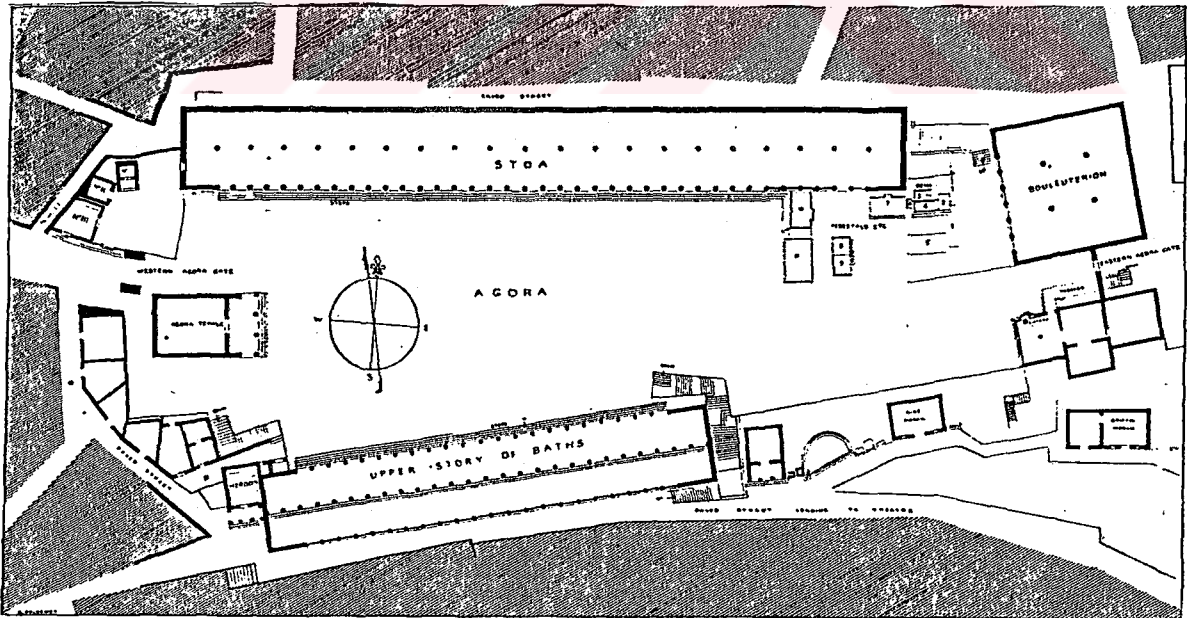
3.2.3.2.3. Gymnasion

Agora ile büyük Batı Kapı'sı arasında Gymnasion kalıntıları yer almaktadır. Antik dönemde geçlerin düşünsel ve bedensel yönden eğitildikleri bir merkez olan inşa edilen Gymnasion, dört yanında Kolonadları olan 32x40 m. ölçüsünde döşemeli bir avludur. Avlunun kuzeydoğu kısmında Bizans Çağı'nda inşa edilmiş kilise güneybatı köşesinde de bir sarnıç görülmektedir. Gymnasion'un girişi güneydendir. Girişe ait yarım daire biçimli üç basamak bugün görülmemektedir. Bu kapıya ait korniş ve epistyl üst yapı parçaları da bulunmuştur. Kapısından çok az parça ele geçen Gymnasion'un entasisi olmayan sütunları andezitten, Dor düzenindeki başlıkları da mermerdendir. Başlıkların ekhinusları düz profillidir. Assos, Gymnasion'u Hellenistik dönemde yapılmış bir eser olup, Bergama Kralları ve sanatçılarının mimari özelliklerinden etkilenecek oluşturulmuştur [39].

3.2.3.2.4. Agora

Athena tapınağı ile deniz arasında kalan alanda, doğu-batı doğrultusunda uzunlamasına bir yapı olan Agora, 150x60 m. boyutlarındadır. Antik dünyada bir pazar yeri olarak ticari özelliklerinin yanısıra resmi, adli ve dini fonksiyonları da bulunan Agora, şehrin merkezinde yer almaktadır. Assos Agora'sının kuzeyinde ve güneyinde birer Stoa yer almaktadır. Agora'yı kuzey yönden sınırlayan Dor düzenindeki Stoa iki katlıdır ve 111,5x12,4 m. boyutlarındadır. Stoa'nın sütunları oluklu olmayıp Bergama yapılarındaki gibi prizmatik ve 20 fasetlidir. Günümüzde Stoa'nın arka duvarı üzerinde düz bir sıra halinde görülen delikler, ikinci katın tabanını oluşturan kalasların sokuldukları yerlerdir. Güneydeki Stoa üç katlıdır. Güney Stoa'nın en üst katı ile Kuzey Stoa'nın birinci katı aynı seviyededir. Orta ve alt kat güneye açılmakta, üst kat ise hem

Agora meydanına hem de denize bakmaktadır. Assos'lular istedikleri zaman Kuzey Stoa'nın üst katında salonda ve Güney Stoa'nın 3. katının güney bölümünde oturarak yada gezinerek serinlemekte ve Edremit Körfezi'nin güzel manzarasını seyretmekteydiler. Güney Stoa'nın orta katında kapalı bir çarşı oluşturan 13 dükkan vardır. Orta katın güney yüzünde pencereler bulunuyordu. Bodrum katında biri 41,60x2,75 m., diğeri 14,85x2,37 m. ölçüsünde iki sarnıç ve 13 adet banyo odası vardı. Agora'nın batı ucunda, Agora'nın batı ana giriş kapısı yanında Agora mabedi yer almaktadır. Ele geçen bir yazıtta kente yaptığı hizmetlerden ötürü Assos halkının bu yapıyı Hephaistogenes'in oğlu Kallisthenes'in onuruna inşa ettikleri öğrenilmiştir. Roma döneminde yapılan bir yapı daha sonraki devirlerde kiliseye dönüştürüldüğü için yapının gerçek durumu hakkında kesin bilgiler yoktur. Agora'nın resmi yapıları doğu kısmındaki dar alanda toplanmıştır. Antik Yunan'da kent meclisinin toplantı binası olan Bouleuterion kapalı bir binaydı. Hemen onun önündeki konuşmacılar için bir bema, diğer bazı yapılar, heykeller ve diğer küçük yazılı anıtlar yer almakta idi. Agora'ya batı yönünden kemerli geniş bir kapıdan giriliyor, bu kapının sağ ve sol arkalarında sokağa bakan günümüzde temellerinden bazıları görülebilen dükkanlar yer almakta idi [39] (Şekil 3.6).

Şekil 3.6: Assos antik kenti Agora'sı

3.2.3.2.5. Bouleuterion

Bouleuterion, meclis yapısı düzenli toplanıp şehir yönetimiyle ilgili kararlar alınan yerdi. Üç ayrı kabilenin temsilcileri içinden seçilen 50'şer kişi sürekli görev yapar, prytaneion denilen devlet konuk evinde kalır ve orada devlet hesabına yiyip içerlerdi. Bu 150 kişi tiyatronun şeref koltuklarında bedava oturma hakkına sahipti. Meclis yapısı 400 m² lik tek katlı bir binaydı. Agora'ya doğru açılan 5 ayrı kapısı vardı [33].

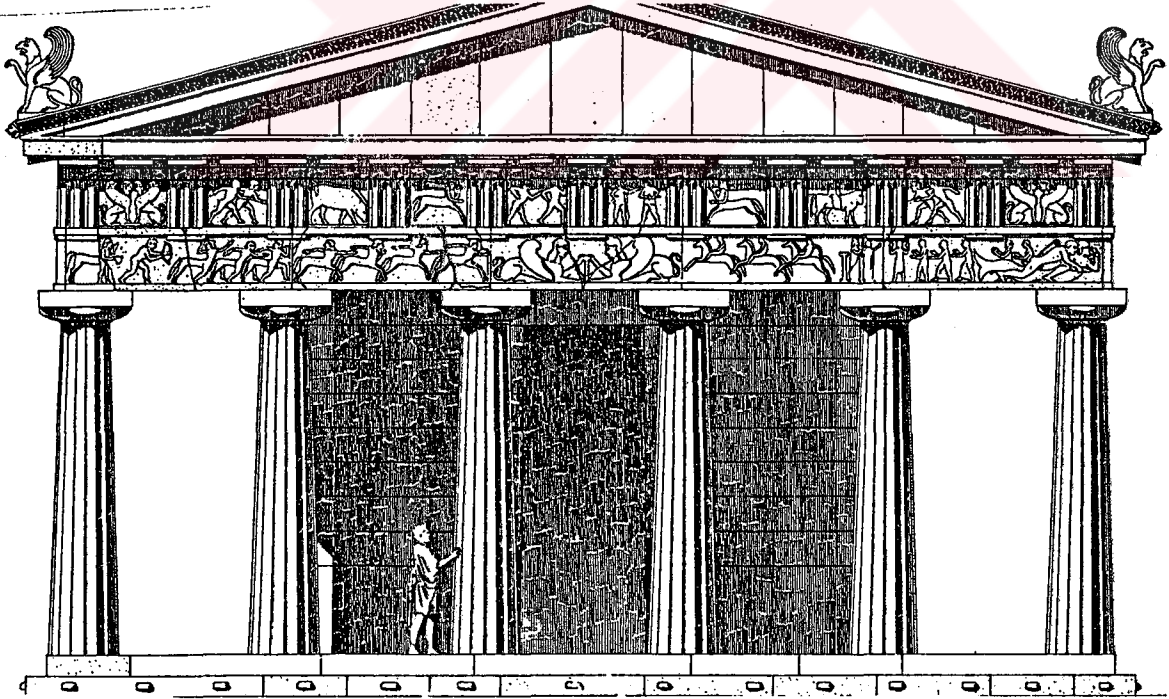
3.2.3.2.6. Tiyatro

Agora'nın batı kapısından aşağı doğru inen taş döşeli yol önce hamamlara ve ardından tiyatroya ulaşmaktadır. Yüzünü denize ve Midilli Adası'na çevirmiş, bu tiyatro kent merkezinin güneyinde doğal bir kaya boşluğuna inşa edilmiştir. Yapım tekniği ve plan özellikleri açısından bir Roma tiyatrosu izlenimini vermektedir. Büyük bir olasılıkla Hellenistik bir tiyatronun yerine yeniden inşa edilmiştir (M.Ö.3.y.y.). İkli yapıldığı yıllarda 5.000 kişiye izleme olanağı veren tiyatro sonraki yüzyıllarda geçirdiği bir deprem sonucu kısmen yıkılarak kapasite kaybına uğramıştır. daha sonraki yüzyıllarda da taş ocağı olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bugün ancak çok küçük bir bölümü kalmıştır[33].

3.2.3.2.7. Athena Tapınağı

Akropolün en yüksek düzlüğünde, Assos'un en önemli eseri olarak kabul edilen Athena Tapınağı bulunmaktadır. Aka dininde bir kalkan tanrıça olan Athena, Yunanlılarda koruyucu bir tanrı olarak ün kazanmıştır. 6x13 sütun sayılı olan Athena Tapınağı, Dor düzeninde inşa edilmiştir. Ancak bazı özellikleri bakımından İonik karakter taşımaktadır. M.Ö. 530 yıllarında andezitten yapılan tapınak bugün stylobat düzeyinde ayakta kalmıştır. Temel kalıntılarından peripteros planına sahip olduğunu anladığımız tapınak 14,03x30,31m. ölçülerindedir. Uzun ve derin bir cellası olan tapınakta pronaos bulunmasına karşın opisthodomos yoktur. 16 yivli sütun tarafından taşınan Dorik başlıklar, yayvan ekinusları ile arkaik devir için güzel bir örnek oluşturmaları. Tapınağın ilginç yerlerinden biri de üzerindeki kabartmalarla İonik özellikler gösteren architavdır. Karşılıklı duran sfenlerin ortada yer aldığı architavın firizinde,

Kentauroslar, Herakles ile Triton, Herakles ile Kentauros ve ziyafet sahnesi yer almaktadır. Sekiz tanesi ele geçen metoplarda da kabartmalar bulunmaktadır. Bunlarda karşılıklı sfenksler, boğa üzerinde Europa Kentauros gibi kabartmalar vardır. Bu kabartmalardan bugün çok azı İstanbul Arkeoloji Müzesinde sergilenmektedir. Diğerleri, Louvre ve Boston müzelerinde bulunmaktadır. Tapınağın mimarlık tarihi açısından büyük önemi vardır. Anadoludaki ilk ve tek arkaik Dor mimari örnektir. Dor mimari üslubunda kabartmalı firiz ve süslemlerle İon mimari özellikleri katılan ilk örnektir. Tapının cellasının içinde Hellenistik Döneme ait çakıl ve mozaik döşemeler kazılarda ortaya çıkarılmıştır. Bu mozaikler yapının Hellenistik Dönem'de de kullanıldığına tanıklık etmektedir. Bu mozaiklerden bugün görünür hiç bir iz yoktur. Tapınağın sunağı ise, Bizans ve Ortaçağ döneminde buraya yeni yapılar inşaa edilirken tamamen tahrip olmuştur. Athena Tapınağı'ndan günümüze ulaşan tapınağın temel taşları ve çok iyi korunmuş Dorik başlıklarıyla, çeşitli sütun parçalarının yanı sıra, güzelliğini hiç kaybetmeyen Edremit Körfezi'nin eşsiz manzarasıdır [39] (Şekil 3.7. ve 3.8).

Şekil 3.7: Athena Tapınağı

Şekil 3.8: Athena Tapınağı'nın günümüze kadar ulaşabilen sütunları

3.2.3.3. Assos'taki Osmanlı eserleri

Satnioenis çayı (Tuzla çayı) üzerindeki sivri kemerli köprü, Osmanlı eseri olup, 14. y.y.dan kalmadır. Akropolün kuzeyinde bir Ortaçağ kulesinin önündeki küçük

camii de Osmanlı eseri olup, 1. Mahmut zamanında (1362-1389) yapılmıştır.

3.2.4. Tarihi güzelliklerin değerlendirilmesi

Assos'un, kıyı boyunca güneye doğru yürürken, insanları hayretler içerisinde bırakan dev bir volkanik kayası, akşamüstleri tüm insanların, özellikle genç sevgililerin binbir çaba ile tırmanak ulaştıkları ve gün batımına doyumsuz tadlara kovuşarak izleyebildikleri etkileyici bir Athena Tapınağı vardı. Yüzyıllar önce var olan bu etkileyici manzara günümüzde de aynı doyumsuzluğu ve tadıyla günümüz insanları tarafından da yaşanmak istenmektedir. Bu istek çok görülmemeli, geçmişin kültüre ancak bu sayede nesilden nesile taşınabilecektir.

Bunlar 3.000 yıl önce, Assos'ta insanlar, Athena Tapınağı'nın bulunduğu topraklar üzerinde geceleri uyur, akşamüstleri ise 238 m. aşağıdaki sahilde gezinirlerdi. Athena Tapınağı bu insanlar tarafından 10 yıllık çalışmalar sonucunda tamamlanabilmiştir. Efsanelere göre; o yıllarda Assos'un koruyucu tanrıçası Athena'yı. Büyük Zeus'un kızı, güzel sanatların, savaşın tanrıçası olan Athena tüm kuzey Ege'de saygı görürmüş. Assos Athena'nın yanı sıra yıllar geçtikçe bir diğer koruyucu tanrı olan Hermes'e de sahip olmuştur. Gymnasium'un koruyucu tanrısı, yolcuların, hırsızların tanrısı, ölüp de Hades'e gidenlerin yol göstericisi Hermes de Assos'ta saygı görürmüş. Ama yinede Assos'un bağımsızlığını sağlayan savaş tanrıçası Athena olmuş [33]. Uşun Tükel "Cumhuriyet Dergi"de yayınlanan bir yazısında Assos'u şöyle anlatmaktadır: "Ana kapıdan girince karşımıza ilk olarak Gymnasium çıkar. Dört bir yanı sütunlu bir avludan oluşmuş spor etkinliklerine ayrılmış bu yapı Gymnasium'un kuzeydoğu kesiminde antik yapının üstüne Bizans döneminde bir kilise yapılmış. Karşılıklı iki stoadan oluşan Agora'da ticari yapılar ve yönetim binaları yer alıyor. Üç katlı güney stoa'nın orta katı ise tam bir "kapalı çarşı" işlevini görüyormuş o dönemde. Antik kentin can damarı olan bu alanda fikir verebilecek pek az kalıntı günümüze kalmış ne yazık ki... Yine de Agora'nın temellerini, Hellenistik dönem dükkanlarının, stoa'nın ve kent meclisi binasının duvarlarını görebilirsiniz. Biraz daha aşağıda ise kentin tiyatrosu yer alır. Anadolunun en görkemli manzaraya sahip tiyatrolarından birisi Assos tiyatrosudur" [37].

3.2.5. Tarihsel gelişim

Daha çok dil bilimsel arştırmalara dayanarak Assos tarihinin Bronz Çaı'na kadar uzadığı düşünölmektedir. Bu göröşe göre Assos, Anadolu'nun yerli halkı tarafından milattan önce 2.000 yıllarından bu yana yerleşime sahne olmuştur. Özellikle Assos adının Hellen dilinde bir anlamı olmaması ve sözcüğün -soss- şeklinde bitişı, bu yer isminin Luvi kökenli olduğu ve sonradan Hellen ağzına uydurulmuş olabileceğini düşündürmüştür. Ancak Assos'ta 1981 yılından bu yana sürdürölen arkeolojik kazılarda bu göröşü destekler buluntulara henüz rastlanmamıştır.

Bu göröşün yanısıra Assos hakkındaki en eski bilgiler, Lesbos'lu Hellanikos'tan alınmaktadır. Hellanikos, Assos'un milattan önce 700'lü yıllarda Lesbos Adası'dan (Midilli Adası) buraya göç eden Metymna şehri sakinleri olan Aioller tarafından kurulduğunu belirtmektedir. Coğrafyacı strabon ise, Lesbos'un Aiolis kentlerinin metropolisi durumunda olduğunu ve Metymna şehrinin Asya anakarasında 60 stadia uzaklıkta olduğunu söylemektedir (1 stadia=177,6 metre).

Lesbos Adası'ndan Anadolu'ya göç ederk milattan önce 700'lü yıllarda Assos'u kuran Aioller, aslında Akalılardan başkaları değillerdir. Avrupalı tarihçiler tarafından genellikle orta Avrupa Tunç Kültür çevrelerinden güneye inen İndogermenler olarak kabul edilen Akaklılar, M.Ö. 1600'lü yıllardan itibaren Girit uygarlığının kuvvetli etkisi altında kalarak orijinal bir kültür oluşturmuşlardır. Bu kültür, geliştiği merkezin adına uygun bir şekilde Miken kültürü olarak da adlandırılmaktadır.

Akalılar M.Ö. 1400-1100 yılları arasındaki 300 yıllık dönem boyunca, yoğun bir şekilde Anadolu topraklarına göç etmişlerdir. Bu göçler, M.Ö. 600'lü yıllara kadar aralıklı bir şekilde devam etmiştir. İlk önce Ege Adaları'na, sonra da bu adaların karşı kıyılarına rastlayan Anadolu topraklarına göç eden Akalılar Anadolu topraklarında çeşitli yerleşim yerleri oluşturdular. Lesbos Adası'nda yapılan arkeolojik arştırmalarda bulunan Aka seramikleri ve Aka tarzı kubbeli mezarlar, Akaklıların bu adaya M.Ö. 1400'lü yıllarda gelmiş olduklarını ortaya çıkarmıştır. Bu tarihten 700 yıl kadar sonra Assos'u kuranlar, işta bu Akalıların torunlarıdır.

Akalıların Anadolu'ya ilk adım attıkları, M.Ö. 1400'lü yıllarda Anadolu'da Büyük

Hitit İmparatorluğu en güçlü devlet durumundadır. Hitit ve Mısır çivi yazılı tabletleri bize Akalar hakkındaki en eski bilgileri vermektedir. Hititlerin başkenti Hattuşaş (Boğazköy) devlet arşivinde bulunan belgelerle Ahhiyava Krallığı şeklinde bahsedilen ülkenin Akalılar olduğu görüşü ilk kez Emil Forrer tarafından ortaya atılmıştır. Bu görüş bu gün genel olarak kabul görmüştür. Hitit belgelerinde Ahhiyava adına ilk kez 2. Mursilis zamanında (M.Ö. 1350-1324) rastlanmaktadır. Muvattali zamanında ise (M.Ö. 1324-1294) Ahhiyava Krallığı'nın büyük bir devlet haline geldiğini Hitit Kralı'nın ona "kardeşim" şeklinde hitap edişinden anlıyoruz. Mısır belgelerinde ise Akahlardan Agaivazalılar şeklinde bahsedilmektedir.

Büyük Hitit İmparatorluğu ile çağdaş olan ilk Aka yerleşim yerleri Hititlerin Batı Anadolu'da egemenlik kurma çabalarının olmaması nedeniyle daha rahat gelişme şansı bulmuştur. Deniz ticaretinin henüz yaygınlık kazanmadığı bu dönemde, kara ticaretinin düğüm noktası Kuzey Suriye'dir. Mezopotamya'ya diden ticaret yollarının üzerinde bulunan bu noktaya hakim olabilmek Hititlerin başlıca uğraşı olmuştur. Böylece Akalılar Batı anadolu'da rahat bir gelişme fırsatı bulmuşlardır.

Ancak bu dönemde Batı Anadolu tamamen boş sayılmaz. Geçmiş, M.Ö. 3000'lere kadar uzanan Truva Batı y.y.'nin en güçlü şehri durumundadır. Genel olarak bir Tunç Çağı uygarlığı olarak niteliyebileceğimiz Truva güçlü surlarının yanı sıra Hellespontos'a hakim oluşu (Çanakkale Boğazı) ve Karadeniz'e giden ticaret yollarını elinden bulundurması bakımından Aka yayılmasının önünde bir engel oluşturmaktadır. İşte bu durum ünlü Truva Savaşı'nın yapılmasına neden olacaktır. Homeros'un İlyada'sında nedeni Aka Kralı Agamemnon'un kardeşinin karısı olan güzelliği ile ünlü Helena'nın Truva Kralı Priamos'un oğlu Paris tarafından kaçırılmasına bağladığı Truva Savaşı'nın M.Ö. 1200'lü yıllarda yapıldığı bilinmektedir. Homeros'un şiirsel bir güzellikle anlattığı bu savaşta Akalılar 10 yıllık bir kuşatmadan sonra "tahta at" hilesi ile Truva'yı ele geçirdiler.

Truva galibiyetinden sonra Aka kolonizasyon hareketi Anadolu'da hızla yayılır. Bu hareket M.Ö. 600'lerde, Pers'lerin Anadolu'ya hakim olmasına kadar devam edecektir. Akalıların Anadolu'da yerleştikleri bölgeye sonradan Aiolya ve İonya adları verilmiştir. Coğrafyacı Strabon'un da belirttiğine göre Aiolya Kaikos (Bakırçay) ile

Hermos (Gediz) arasında kalan bölge ile Lesbos (Midilli) adasını içine almaktadır.

Aiolya ve İonya'nın gerisinde Anadolu'nun güçlü devletlerinin bulunmayışı, Lidya ve Frigya'nın Batı Anadolu'ya ilişkin yayılmacı bir tutum izlememeleri kolonizasyon hareketinin daha kolay gelişimini getirmiştir. Koloni hareketi M.Ö. 600'lü yıllardan itibaren Pers hakimiyetinin Anadolu'da yayılması nedeniyle yavaşlamış ve durmuştur.

İşte bu kolonizasyon döneminde M.Ö. 700'lü yıllarda bir grup Akalı Lesbos Adası, Meymana şehrinden Anadolu'ya göç ederek Adramytenos Körfezi'nin (Edremit Körfezi) ucunda bulunan Assos'u kurmuşlardır. Assos'un bundan sonraki tarihi, Anadolu tarihinin özgün bir parçasını oluşturur.

M.Ö. 700'lü yıllarda şehirlerini inşa etmeye başlayan Assos'lular düzgün taş işçiliği gösteren sağlam surlarla şehirlerini çevirmelerine karşılık dönem dönem başka ulusların egemenliklerini tanımak zorunda kalmışlardır. Bir liman kenti olmakla birlikte, denizden 238 m. yükseklikte andazit bir kayalık üzerine kurulu olan Assos'u ilk olarak merkezleri Sardes olan Lidyalılar ele geçirmişlerdir. Assos, M.Ö. 560-547 yılları arasındaki dönemde Lidya egemenliğinde kalmıştır. Bu yıllarda Anadolu gitgide yaklaşan Pers tehlikesi ile karşı karşıyadır. Bu tehlikeyi önceden görebilen Yunan şehirleri kendi aralarında birlikler oluştururken, Lidya Devleti de Mısır ve dönemin güçlenen devleti Sparta ile ittifak oluşturma yoluna gitmiştir. Ancak düzenli kara ordularına sahip Persler karşısında bu ittifakların hiçbirisi varlık gösteremeyecek ve Persler kısa zamanda Anadolu'ya yayılıp, önce Lidya Devleti'nin egemenliğine son verecekler (M.Ö. 547). Sonradan da tüm y.y.'yu ele geçirip, Yunan şehirlerinin bağımsızlıklarını biere birer sona erdireceklerdir. Persler y.y.'da idare merkezi Sardes (Sart/Manisa) ve Daskyleion (Ergili/Balıkesir) olmak üzere iki satraplık kurdular. Aiol ve İon şehirlerini bu satraplıklara bağladılar. Assos şehri de Pers hakimiyetindeki Daskyleion satraplığına bağlandı. Persler kendilerine bağlı satraplar (vali) aracılığı ile bu şehirleri yönetiyorlar ve belli bir vergi alıyorlardı.

Assos, M.Ö. 500'lü yıllara kadar Pers hakimiyetinde kaldı. Bağımsızlıklarına çok düşkün olan Yunan şehirleri zaman zaman aralarında birlikler oluşturup, Pers egemenliğine karşı ayaklandılar. Birara bir çok Batı Anadolu kenti gibi Delos birliğine giren ve

Tribut ödeyen Assos,uzun dönem Pers yanlısı valilerce yönetilmeye devam etti.Bu valilerden biri olan Ario Barzeles Pers kralı,Artaxerxes'e karşı ayaklanmış ve Assos yakınlarında M.Ö. 365'te yenilmiştir.Bu yenilgiden sonra,Assos'un yönetimi Aristoteles'in bir talebesi olan Banker Eubolos'a geçmiştir.Eubolos birazda zenginliği sayesinde Assos ve Aterneus'a kadar kıyı şeridini (Dikili yakınlarında) kendi egemenliğinde tutabilmiştir.

Eubolos, Assos'u elinde bulundurduğu dönemde,Hermias adlı kölesini öğrenim için Atina'ya göndermiştir. Bu köle Atina'da hem Aristoteles'in hem de Platon'un (Eflatun) öğrencisi oldu. Hermias Assos'a döndüğünde efendisiyle tiranlığa başladı. Eubolos'un ölümünden sonra da onun yerini aldı. Hermias Assos'un yönetimini ele geçirince Atina'daki hocası, Aristoteles'i bir okul kurması ve dersler vermesi için Assos'a çağırdı. Böylece sonradan Büyük İskendere de hocalık edecek olan Aristoteles yanına, felsefeci Ksenokrates'i alarak Assos'a geldi. Aristoteles, Assos'ta bir yandan mantık okulunu kurmaya çalışır. Akıl ve mantık kuralları üzerine verdiği dersler Perslerin Hermias'ı bir oyuna getirip,öldürmeleri ve Assos'u tekrar ele geçirmelerine kadar devam etti.

Assos'taki Pers yanlısı valilerin yönetimi Büyük İskenderin Makedonya Kralı olarak Helen Birliğini oluşturması ve ünlü Asya seferine çıkmasına kadar devam etti.Böylece Assos,Makedonyalıların eline geçti.Büyük İskender kışı Anadolu'da geçirip adı kadar büyük ordusuyla Perslerin üzerine yürüdü.Böylece Yunan dünyasının yaklaşık 300 yıldır düşlediği olay gerçekleşiyordu.M.Ö.333'te İskender Persleri yenerek, Anadolu'daki egemenliklerine kesin olarak son verdi. Daha sonra Suriye ve Mısır üzerine yürüdü. Tüm Mezopotamya'yı ele geçirip Asya üzerine yürüdü.İskenderin ölümü üzerine fethettiği topraklar genarelleri arasında pay edildi. Bu dönemi takiben Anadolu'da da küçük Helenis Krallıklar kuruldu. Assos,bu krallıklardan biri olan Bergama Krallığına bağlı olarak daha sonraki varlığını sürdürdü. Bergama Krallığı M.Ö.133'te vasiyet yoluyla Roma İmparatorluğuna bağlandı [39].

Savaşlar, değişik göçler ve istilarla dolu bu hareketli dönem boyunca Assos önemli bir merkez olarak konumunu muhafaza etmiştir.Yeni binaların inşaatı kesintisiz sürmüş, şehir surları sürekli genişlemiş,ard arda tiyatro, gymnasium, agoramabeti ve

agora stoası tamamlanmıştır.

Çok erken dönemde, Assos'ta Hristiyan etkisi hissedilmeye başlanır. Şehir M.S.330'dan 1080'e kadar uzun bir süre Bizans hakimiyetinde kalır. İmparatorluk emirleriyle bütün tapınaklar kapatılır ve yıkılır.Dev mermer bloklar kesilip yontularak kilise ve evlerin inşaatında kullanılır.Bunun yanı sıra Bizans yapılarının harç gereksinimini karşılamak üzere mermer sütunlar ve heykeller de agora yakınlarında açılan kireç ocaklarında eritilir.Roma döneminde önemli bir ticari merkez olan Assos "imparatorluk emirleri çerçevesinde" dışarıya sattığı mermer lakitlerle ün yapar ve liman yoğun bir ticari trafiğe sahne olur. 1080 yılında Selçuklular tarafından alınan Assos'a Bizans İmparatorluğunun takipçisi Yunan ve Romalılar sürekli saldırılar düzenler.

Ve 13.y.y. da Osmanlıların gözü Assos'a çevrilir.1189 ve 1204'teki 3. ve 4. Haçlı Seferleri sırasında sürekli zayıflayan Assos, 1359 yılında Sultan Murat'ın Çanakkale ve Truva'yı Karesilerden almasıyla Osmanlı egemenliğine girer.

Assos, Osmanlı döneminde Biga iline bağlı önemsiz bir şehirdir. "Behram" adının gelmesi bu döneme rastlar. Bu adın Bizans döneminin son yıllarındaki Makhram isimli bir yöneticiden geldiği kabul edilir [33].

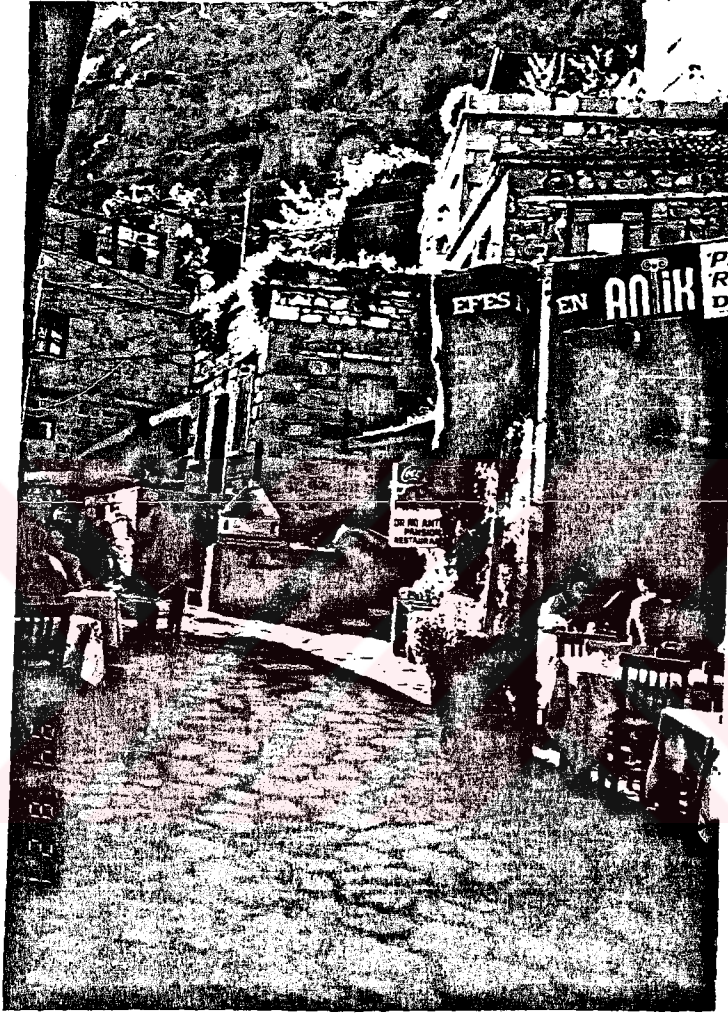
3.3. Assos'un Mevcut Yapısı Ve Yöresel Özellikleri

3.3.1. Doğal Kaynakların Durumu

3.3.1.1. Doğal Güzellikler

Assos limanı, antik çağda kullanılmaya başlandı ve işlevseldi. Doğal bir duvar oluşturarak deniz seviyesinden birden bire yükselen kayalıklarla kaplı Kaz Dağları kıyılarında doğal bir barınak bulmak mümkün değildir. Seyyahlar ve Tacirler için Midilli Adası'na çok yakın mesafedeki Assos ideal bir limandı. Bu gün suların altında kalmış olarak korunan tek orjinal liman Assos antik limanı ise son yıllarda onarılmış ve eski liman kalıntıları üzerine beton dökülerek oluşturulmuş yeni limandır [33]. Limanın nostaljik ve doğal güzelliği, Assos antik kenti ve Behramkale köyünün tarihi gü-

zellikleriyle birleşip, muhteşem bir görüntü oluşturmaktadır. Limanın etkileyici oluşu, bulunan mevcut binaların, yörenin karakteristik tarihi yapı stiline uygun oluşundan kaynaklanmakta, yani doğa tarihle bütünleşmektedir (Şekil 3.9 ve 3.10).

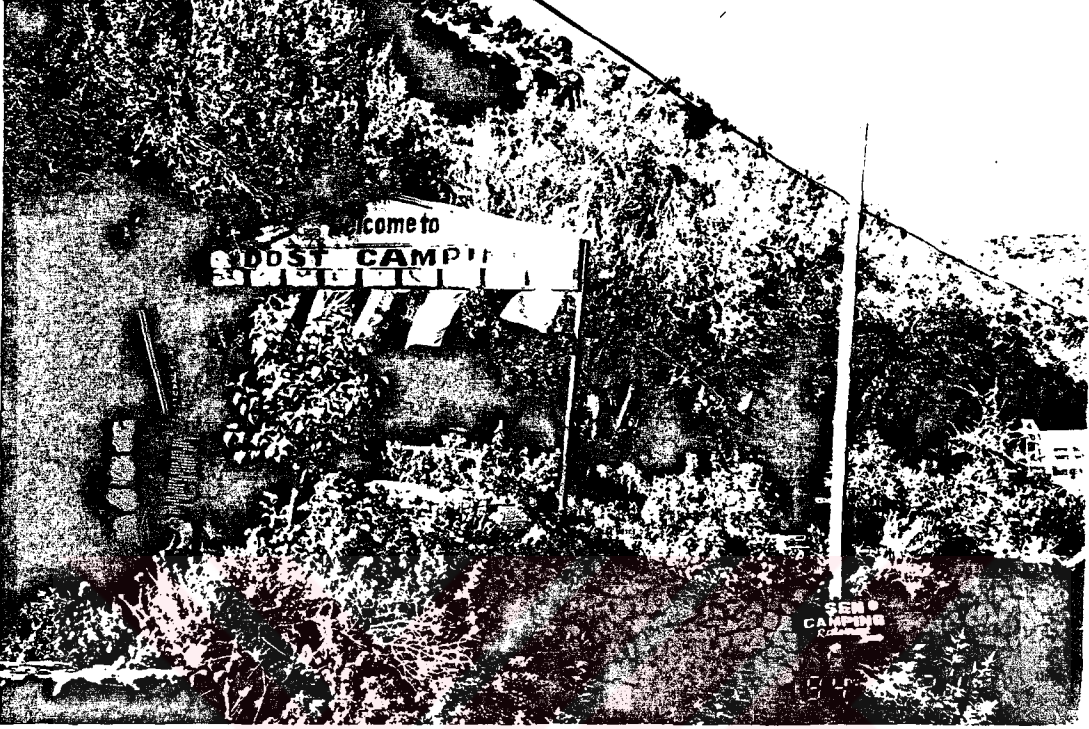
Şekil 3.9: Liman yerleşim dokusundan bir görünüm

Yörenin dik yamaçlı doğal yapısı, denizle arasına girmek isteyenleri engellemiş ve yöreye artı bir özellik kazandırmıştır. Ayrıca yörenin sit alanı oluşu sebebiyle, yapı yasağı konmuş ve sahilin betonlaşması önlenerek, ziyaretçiler tamamen doğayla başbaşa kalabilme imkanına sahip olabilmişlerdir (Şekil 3.11). Yöreye özgü doğal kayalıklar, turistlerin ilgisini çeken doğal güzelliklerin başında gelmektedir. (Şekil 3.12 ve 3.13). Deniz suyunun temizliği, berraklığı, serinliği ve ferahlığı Assos'un en önemli

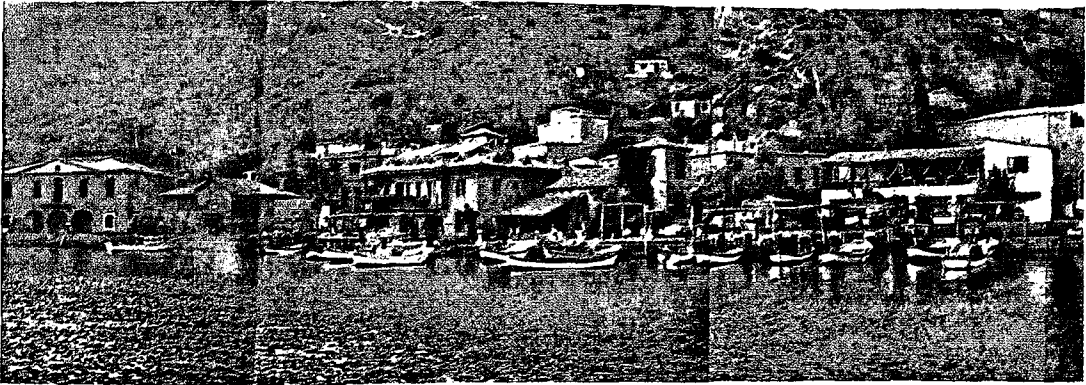
doğal güzelliklerinden birisidir. Sahilin ve denizin kumdan yoksun oluşu turistleri engellemediği gibi yöreye özgü renkli çakıllar, turistleri denize çeken unsurların başında gelmektedir (Şekil 3.14). Kumsalın bu renkli çakılları, yöreyi ziyaret eden çoğu turist tarafından, büyük bir itina ile toplanmakta ve süs eşyaları yapımında kullanılmaktadır. Bu çakıllar, genellikle, gaz lambalarının doldurularak ve çerçevelenip tablo yapılarak duvarları süslemektedir. İçinde düzenli doğrular çizen eski liman kalıntıları görülebilmektedir. Bu da doğa ve tarihin eşsiz beraberliğinin etkileyiciliğini bir kez daha ispatlamaktadır. Durgun suyun kıpırtısıyla bir görünüp bir kaybolan bu çizgiler turistleri Assos'un eski halini düşünmeye zorlamaktadır.

Şekil 3.10: Limandan görünüm

Şekil 3.11: Konaklama tesislerinin doğayla bütünleşmesi

Şekil 3.12: Limanın görünümü ve doğal yapı

Şekil 3.13: Limanın görünümü ve kayalıklar

Şekil 3.14: Sahilden bir görünüm

Günün her saatinde ayrı bir doğal etkileyiciliğe sahip Assos, yeşilin çeşitli tonlarıyla büyüleyici bir doğa ortamı yaratmaktadır. Gün bitimine yakın, Assos'un tarihi kalıntılarını gezip, oradaki eşsiz manzarayı yakalama zamanı gelmektedir. O muhteşem yeşi ahengine, bu sefer denizi örten akşamın kızıllığı eklenmektedir. Tarihin, ziyaretçileri oldukça etkileyen sütunları arasında, pembe bulutlar ve denizle başbaşa bir doğa harikasını yaşama fırsatına sahip olunmaktadır. Akşamları ise, denizin durgun çekiciliği, ayın muhteşem güzelliği ile bütünleşmekte, hafif esen, ciğerleri oksijenle dolduran rüzgarıyla ziyaretçileri derinden etkilemektedir. Assos'un en etkileyici özelliği ise, en kalabalık olan zamanlarında bile, yaşanan sakinlik ve huzurdur. Assos, zengin tarihi geçmişiyile, etkileyici doğal yapısıyla, gittikçe artan bir ivmeyle hergün ilgi toplamaktadır.

3.3.1.2. Sualtı Zenginlikleri

Assos'ta su üstünde olduğu gibi, su altında da tarih kalıntıları vardır. Bugünkü Mendireğin çevresinde, eski Mendireğin kalıntıları ve antik çağlardan kalan temellerin iki metreyi geçen uzunluktaki bloklarını görmek mümkündür. Deniz dibi ise kemirilmiş mısır koçanını andıran anfora izleriyle kaplıdır. Athena Tapınağı'nın parçalarına rastlanmıştır. 1880'lerde yapılan bir kazıdan, yük taşıyan bir gemiden atıldığı sanılan sütun ve stilobat parçaları da bulunmaktadır. Assos'un batısındaki Sivrice Feneri'nin açıklarında sayısız Osmanlı batığına sebep olmuş, Müsellim Taşı bulunmaktadır. Müsellim taşı, su yüzeyinin 1,5 metre altında sipsivri bir kaya parçasıdır. Bu kaya çevresinde 36 metrede bir batık tespit edilmiştir. En ilgili çekici batık ise 1930'larda battığı sanılan, içinde bir Bugatti ve bir Rolls Royce bulunan Rus gemisidir.

Arkeolojik eserleri korumak amacıyla, bilinçsizce ve para hırsıyla avlanmayı amaçlayan dahişlar yasaklanmıştır. Zıpkınla dalış yapmak ve sezon içinde geceleri dalmak yasaktır.

3.3.2. Yöresel Özellikler

3.3.2.1. Toplumsal Yapı

I. Dünya Savaşı'ndan önce, köy halkı çiftçilik ve hayvancılık yaparmış. Köy civarında iyi zeytin olmadığı için, köydeki bazı ailelerin Midilli Adası'nda zeytin bahçeleri varmış. Köylü zanaat ile uğraşmazmış. Giyim malzemeleri, gömlekler, ayakkabılar Midilli'den getirilip taksitle satılırmış [35].

Köyün günümüzdeki geleneksel yapısına değinecek olursak; Kızlar gelinlik çağına geldiklerinde "ehram" giymektedir. Ehram, siyah kumaştan yapılmış bir çeşit pardesüdür. Köyde, sokağa çıkarken mutlaka giyilmesi gereken bir giysidir. Düğünler, kadınlar ve erkekler için ayrı ayrı yapılmaktadır. Bütün köyün davetli olduğu kadın düğünleri, boş olan genişçe bir bahçede yapılmaktadır. Üç gün boyunca öğlen başlayıp, akşama kadar sürmektedir. Yeni evlilerin mutlaka ayrı bir evleri olmaktadır. Ana babalar tek başlarına kalıyorlarsa, evlerine kendilerine büyük geliyor gerekçesiyle evlerini yeni evlilere bırakmaktadırlar. Güçleri yetiyorsa, köyün yeni gelişen bölümünde yeni bir ev yapmaktadırlar. Birden fazla oğul varsa ve evin planı uygunsa, ev ortadan ikiye bahçesiyle birlikte bölünmektedir. Bir de ayrı bir merdiven eklendiği zaman iki ayrı ev oluşmaktadır. Köylü çok sayıda çocuk istememektedir. Çocuk sayısı üçü aşmamaktadır. Kız çocukları ilkokuldan sonra okutulmamaktadır. Okutulmamalarının sebebi, hem ekonomik, hem de yaygın toplumsal görüştür [35].

3.3.2.2. Gelir Kaynakları

Köy halkı turizmden oldukça iyi gelir elde etmektedir. Turizm kalkınmayı büyük oranda etkilemiştir. Köyde ev pansiyonculuğu çok yaygın olmamasına karşın, mevcut otellerin ve pansiyonların tam dolu olduğu zamanlarda, köy halkı oteller ve pansiyonlarla aynı fiyatlarla evlerini ziyaretçilere açabilmektedir. Köy halkına en çok gelir getiren ise evlerini yüksek ücretlerle, özellikle İstanbul'da yaşayan ziyaretçilere satmalarıdır. Miras yoluyla kendilerine kalan evleri satanların oranı % 80'i bulmaktadır. Amaç evin boş kalıp harap olmaması ve maddi olarak değerlendirilmesidir. Turizmden elde edilen diğer bir gelir kaynağı ise turistik eşyalar ve halıların satışından elde edilen gelirlerdir.

Köyde zeytincilik yapılmakta, sebze ve meyve yetiştirilmekte ve hayvancılık yapılmaktadır. Bundan beş sene önce sadece iki aile balıkçılık yaparken, bugün otellerin tüm balık ihtiyacı köylüler tarafından karşılanmaktadır.

3.3.2.3. Sektörel Dağılım

Tablo 3.1: Assos-Behramkale köyünde çalışan nüfus dağılımı

Çalışan nüfus	Yüzde
Tarım sektörü	
Hayvancılık yapan	14
Balıkçılık yapan	19
Çiftçilik yapan	23
Toplam	56
Hizmet sektörü	
Turizmci	32
Ticaret yapan	3
İnşaatçı	6
Bekçi	3
Toplam	44

Tablo 3.2: Turizm hizmetinde çalışan nüfus dağılımı

Çalışan nüfus	Yüzde
Yöredeki otellerde çalışan	58
Kampçılık yapan	8
Ev pansiyonculuğu yapan	17
Halicilik yapan	6
Turistik eşya, dantel, örtü, gözleme, zeytinyağı satan	11
Toplam	100

3.3.2.4. Nüfus

Köy nüfusu yaklaşık 750 kişidir. 750 kişilik köy nüfusunun, yaklaşık olarak 405'i kadın, 345'i erkektir. Köyde 243 hane mevcuttur. Köyün yaş ortalaması: 50, ortalama aile büyüklüğü 3 kişidir.

Tablo 3.3: Nüfus Dağılımı

Nüfus	Yüzde
Kadın	55
Erkek	46
Toplam	100

Tablo 3.4: Yaş Dağılımı

Yaş Grupları	Adet (kişi)	Yüzde
0-15 yaş	70	9,4
15-25 yaş	120	16
25-35 yaş	180	24
35-50 yaş	250	33,3
50-70 yaş	90	12
> 70 yaş	40	5,3
Toplam	750	100

Köy halkının % 99'u okuma yazma bilmektedir. Köye Almanya'dan gelip yerleşen bir bayan tarafından kış aylarında Almanca dersi verilmekte ve köyün % 30'u Almanca bilmektedir.

3.3.2.5. Mevcut Donatılar ve Altyapı

Yörenin, kanalizasyon ve su tesisatı yoktur. Behramkale köyü yöresinde, 1 cami, 1 kahve, 2 bakkal (birisini PTT görevi de görmektedir), 2 hediyelik eşya dükkânı, 1 lokanta, 1 kasap, Antik Liman yöresinde ise 5 turistik otel, 2 pansiyon, 1 kamping, 2 bakkal, 2 bar, 1 lokanta, 1 kahve, 1 karakol bulunmaktadır. Köydeki ilkokulda 2 derslik, 43 öğrenci ve 2 öğretmen mevcuttur. Köyde sağlık ocağı yoktur ve 1995 yılında planlama kapsamına alınmıştır. Köy halkı, tüm köy ihtiyaçlarını kendileri topladıkları paralarla gidermektedir.

3.3.3. Köy (Behramkale) Yerleşim Dokusu

Behramkale'nin daracık sokakları, ziyaretçilere hemen farklı bir yöreye geldiği izlenimini vermektedir. Sokaklar antik taşlarla bezenmiştir (Şekil 3.15). Köy meydanında ise çocuklar, yaşlılar, özenle işlenen dantellerini ziyaretçilere sergilemektedir

[37]. Yerler, duvarlar, cami ve çeşme taştır. Köyün dar sokaklarında, biraz mavi için gökyüzüne, biraz yeşil için evlerin avlularına bakmak yeterlidir. Hep yukarıya doğru yüründüğünde birbirine karışan sokaklar, en tepede Assos harabelerine varıldığında son bulmaktadır.

Şekil 3.15: Köy yerleşim dokusu

Şekil 3.16: Köyden genel görünüm

Şekil 3.17 : Köyden genel görünüm

I. Dünya Savaşı öncesi, köye Arnavut taş ustaları gelir, Kasım ayına kadar bir yıl vadeyle ev yaparlarmış. Ev yapımında köyün altında bulunan taşlıktaki taşlar kullanılmış. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra, Arnavut taş ustaları köye gelmez olmuşlar. Köyün kendi taş ustaları yetişmiş ve ev yapım işlemini onlar devralmışlardır. Taş ustaları ellerindeki taşlardan farklı taşlara ihtiyaç duyduklarında keski ve çekiçlerini alıp çevrede dolaşmaya çıkıyorlarmış. Köy kayalıklarla çevriliymiş. Bu kayalar son derece kolay işlenebilirmiş. Yörede halen çok iyi yetişmiş taş ustaları vardır. Bu ustalar, turizmin yörede ivme kazanmasıyla birlikte artan bina talebini karşılamak için soluksuz çalışmaktadırlar. Taş sıvanmadan doğal haliyle kullanılmaktadır. Yürünen yoldaki taş kalıp bahçe duvarı olmakta, sonra bahçelerin içerisinde döşeme olmakta, sonra bahçe içerisinde ocak, çeşme olmaktadır. (38) (Şekil 3.18, 3.19 ve 3.20).

Şekil 3.18: Köy evi bahçesinden görünüm

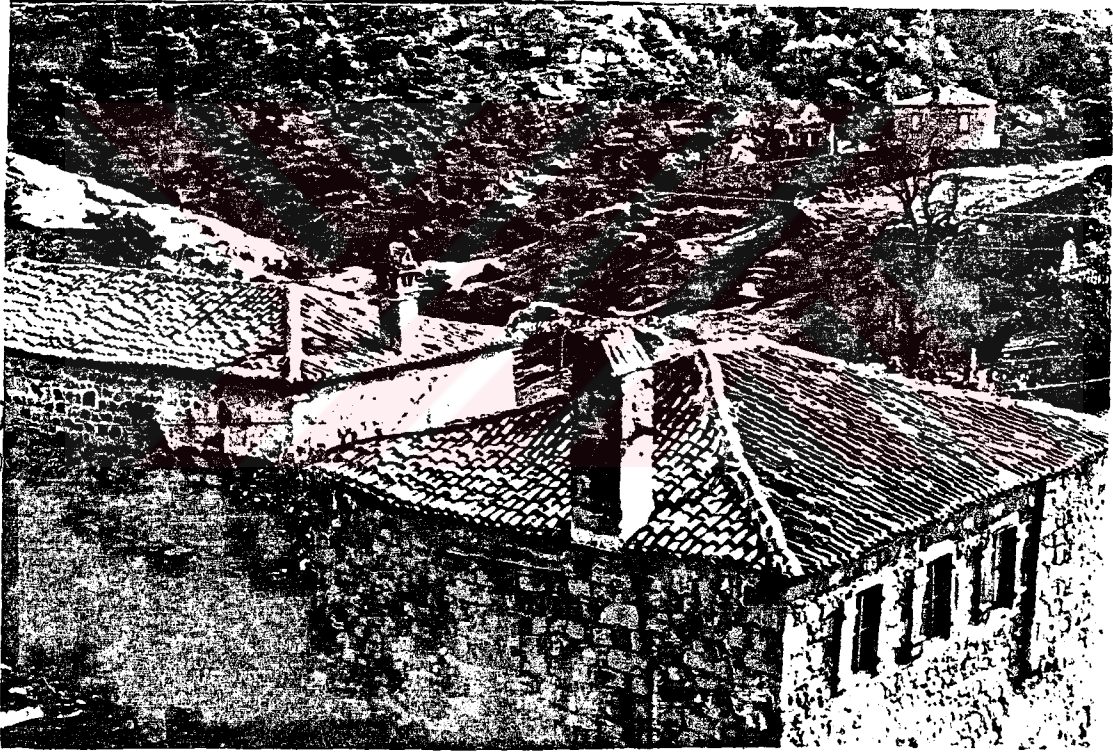
Şekil 3.19: Bir köy evi bahçesi

Şekil 3.20: Bir köy evi kapısı

Yerleşmenin altı kayalık olduğu için, temel yerinin temizlenip 20-30 cm kazılması yeterli olmaktadır. Ahır ya da depo olarak kullanılan zemin katın duvarları 70-100 cm arasında değişen kalınlıklardaki taş malzeme ile örülmektedir. 1. kat seviyesine

gelindiğinde taş örgüsüne dış yapıp, duvar örgüsü 50-70 cm'e düşürülmektedir. Poyrazın estiği yöredeki duvarlar, genellikle daha kalın tutulmaktadır. 1. kat seviyesinde yapılan dışlara ana taşıyıcı kiriş konulmaktadır. Mekanın ortasına da ana kirişi taşıyan dikme (evin direği) yerleştirilmektedir. Ana kirişin üzerine mertekler dizilip üzerleri taban tahtası ile kaplanmaktadır. Binalarda kullanılan tüm ahşaplar, Kaz Dağı'ndan getirilmektedir. 1. Katta mekanın ortasına dikme konulup, kiriş yardımıyla düz toprak damın taşınması sağlanmaktadır. 1950'li yıllardan sonra evlerin ortasındaki taşıyıcı dikmeler ve düz toprak damlar kullanılmamakta, eğimli çatılar ve kiremit çatı örtüsü tercih edilmeye başlanmıştır [35](Şekil 3.21, 3.22 ve 3.23).

Şekil 3.21: Bir köy evi çatısı

Şekil 3.22: Bir köy evi bacası

Şekil 3.23: Bir köy evi bacası

3.3.3.1. Köy Evleri

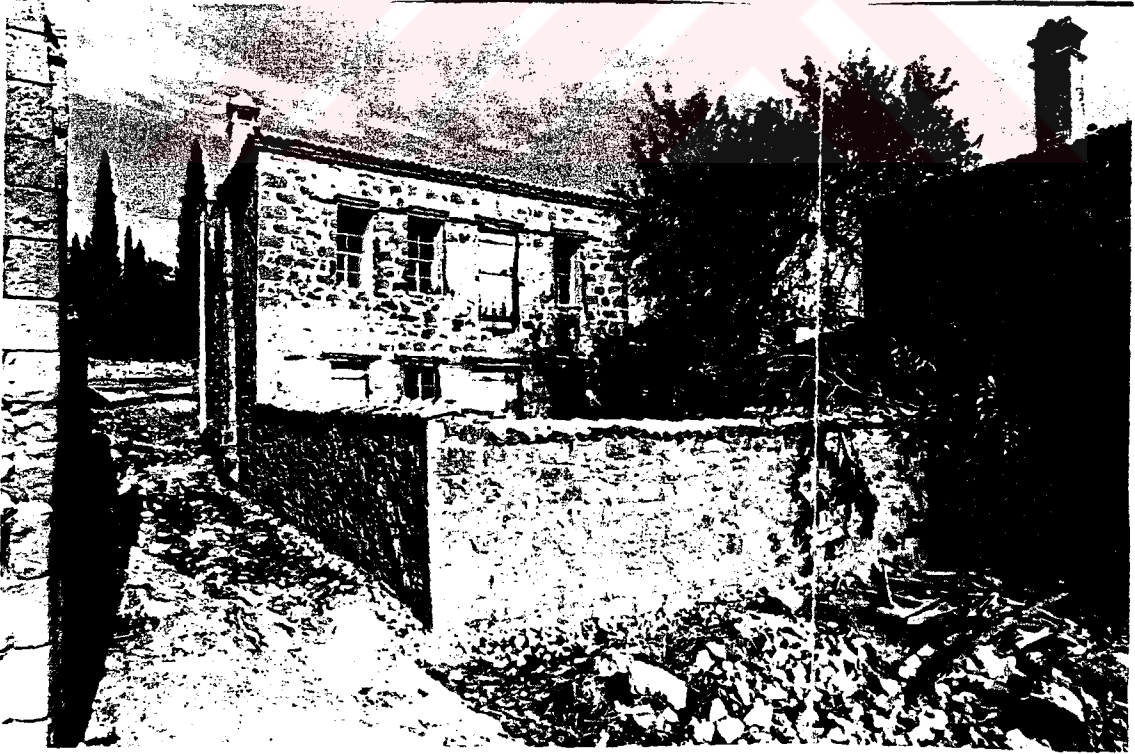
Köy evleri sıkışık bir yerleşim dokusu oluşturmaktadır. Sokaklar, taş örgü avlu duvarları ve ev cephelerinin arasından uzanan koridorlara dönüşmektedir. Avluların çoğu üstü açık bir oda gibi düzenlenmiştir. Avlu duvarları çoğunlukla, ocaklar, nişler ve raflarla kaplıdır. Tipik Assos evleri küçük bir kule biçimindedir. Dışarıdan merdivenle çıkılan üstteki odada yaşanmaktadır. Evlerin odaları avluya açılmaktadır. Evler çamur ve taştan yapıldıkları için su ve güneşi geçirmemekte, yazın serin ve kışın sıcak olmaktadır [33] (Şekil 3.24, 3.25 ve 3.26).

Şekil 3.24: Behramkale köy evi

Şekil 3.25: Behram kale köy evi

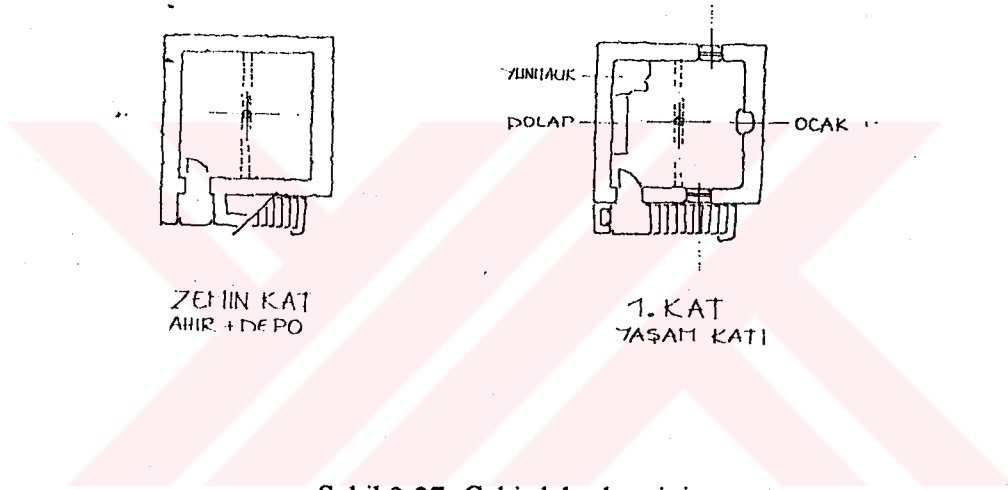

Şekil 3.26: Behramkale köy evi

3.3.3.2. Plan Tipleri

3.3.3.2.1. Çekirdek Plan Tipi

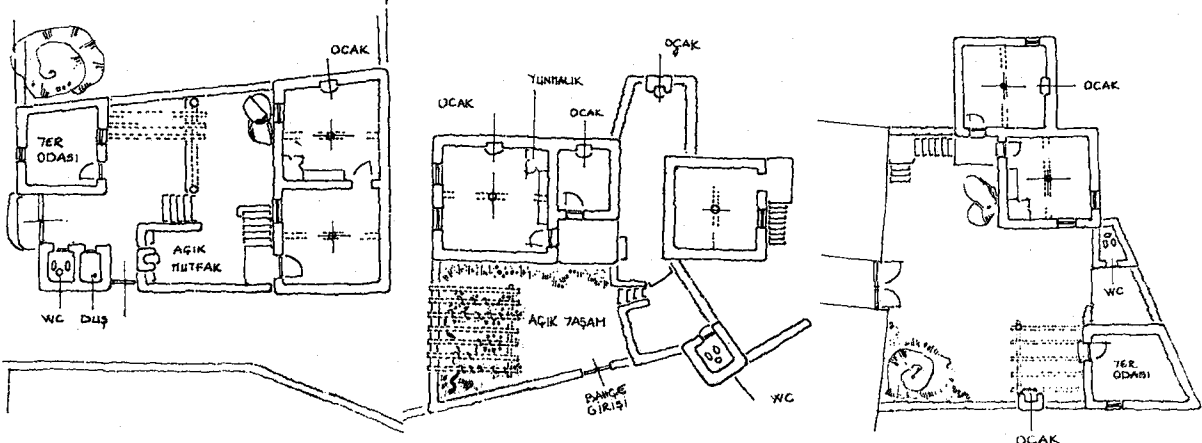
Çekirdek plan tipi, ahır ya da depo olarak kullanılan bir zemin kat ve dıştan merdivenle ulaşılan bir yaşam katından oluşmaktadır. En eski plan şemasına sahip olan bu evler sınıflandırmada yer alan diğer konut tiplerinin de çekirdeğini oluşturmaktadır. Bu tek göz planı kare ya da kareye yakındır (İçten içe 4×4 , $4,5 \times 5$, 4×5). Mekanın ortasında ana girişi taşıyan ahşap dikme yer almaktadır (Şekil 3.27).

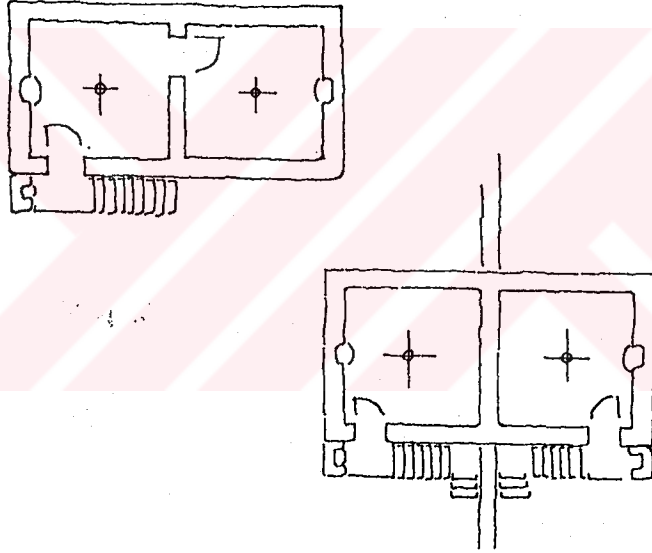
Şekil 3.27: Çekirdek plan tipi

Bu tek odada her biri ayrı fonksiyonlar yüklemiş, özelleşmiş duvarlar görülmektedir. Bir duvar dolap duvarıyken, karşısındaki duvar ocak ve mutfak duvarıdır. Geri kalan duvarları ise yörede maket adı verilen sedir çevreler. Dolabın bir bölümünde yunmalık yer alır. Ayakyolu her zaman evin dışındadır. Çekirdek plan tipinin ikili kullanıldığı örneklerle de sıkça rastlanmaktadır (Şekil 3.28).

Bu bir araya gelişlerde aynı zamanda kolay bölünebilirlik söz konusudur. Bahçeye örülen bir duvar ve bir merdiven ekiyle bir farklı ailenin kullanımına hazır duruma gelebilmektedir (Şekil 3.29).

Şekil 3.28: Çekirdek plan tiplerinin ikili kullanıldığı örnekler

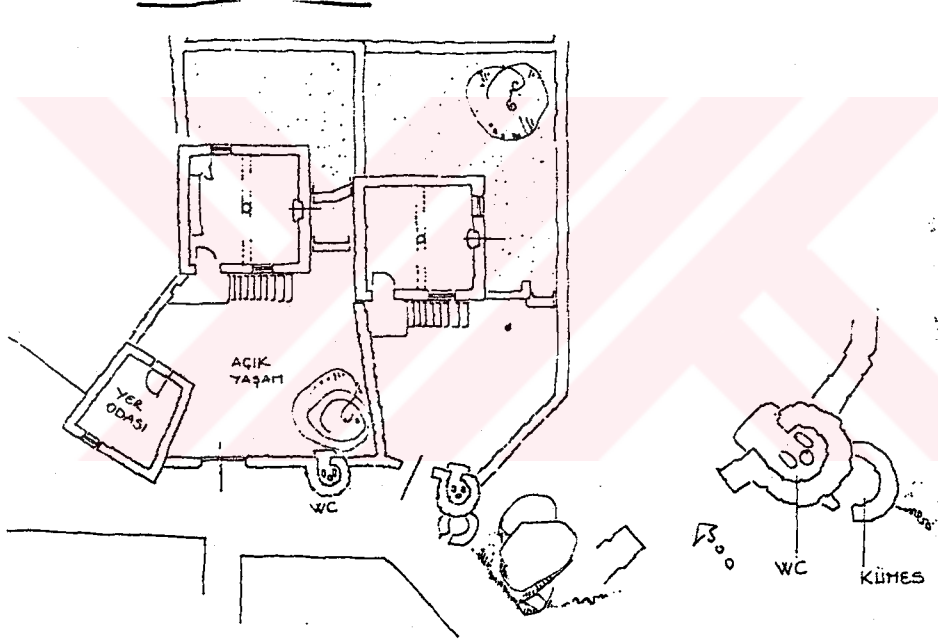

Şekil 3.29: Bölünebilir çekirdek plan tipi

İklimin getirdiği kolaylıklarla günlük yaşamın büyük bir bölümü bahçelerde geçmektedir. Sokaktan bir büyük kapıyla önce bahçeye girilmektedir. Birtını bahçe duvarına yaslanmış fırın gölgesinde işi yapılan, sohbet edilen asma, yörede "yer odası" denilen bahçeden düz ayar girilen tek katlı hacim ve ayakyolu bahçenin vazgeçilmez öğeleridir.

Yer odası: Zaman içinde ihtiyaçlar değiştikçe görev değiştiren tek göz odadır. Kimi zaman mutfak, yemek yenilen yer veya depo; kimi zaman da köyde "pasak" denilen merdivenden kurtulmak için yaşlıların tercih ettiği tek göz ev oluvermektedir.

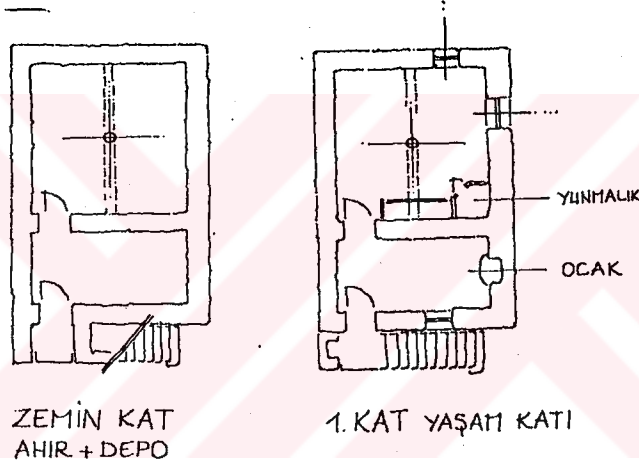
WC her zaman evin dışında bahçede yer almaktadır. Kimi zaman da bahçe duvarı sokağa doğru ötelenerek WC olmakta, bu da sokağa değişik perspektifler kazandırmaktadır (şekil 3.30).

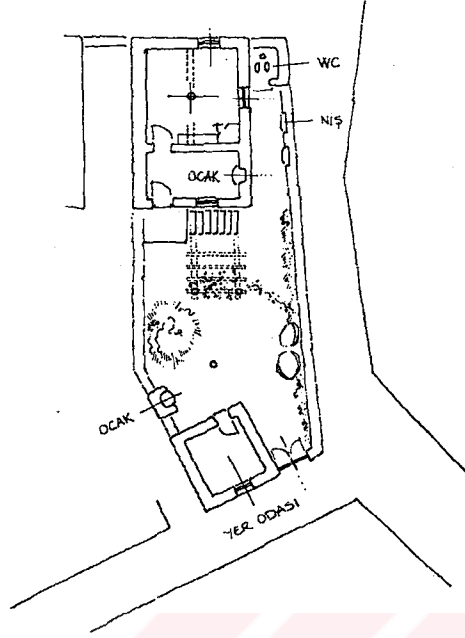
şekil 3.30: Evlerde, bahçe ve WC'nin konumu

3.3.3.2.2. Ön Sofalı Plan Tipi

Bu tür evler çekirdek plan tipinin ön kısmına bir sofa takılmasıyla oluşmuştur. Ocak ve buna bağlı olarak pişirme, yemek yeme ve oturma eylemleri ön sofada yerini bulmakta. Zemin kat çekirdek planlı konut tiplerinde olduğu gibi ahır ya da depo olarak kullanılmaktadır (Şekil 3.31 ve 3.32).

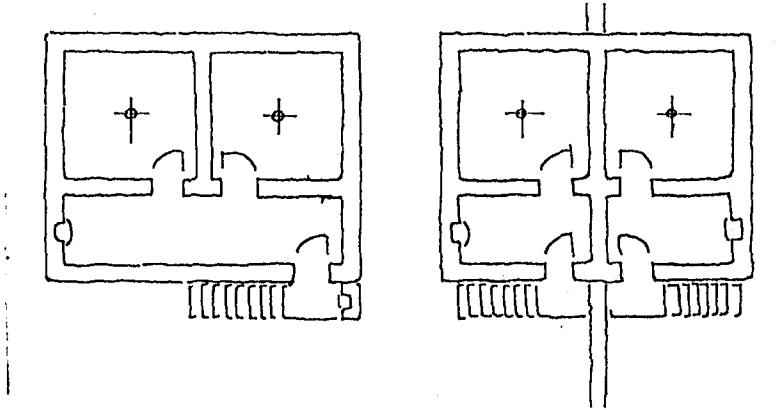

Şekil 3.31: Ön sofalı plan tipi

Şekil 3.32: Ön sofalı plan tipi

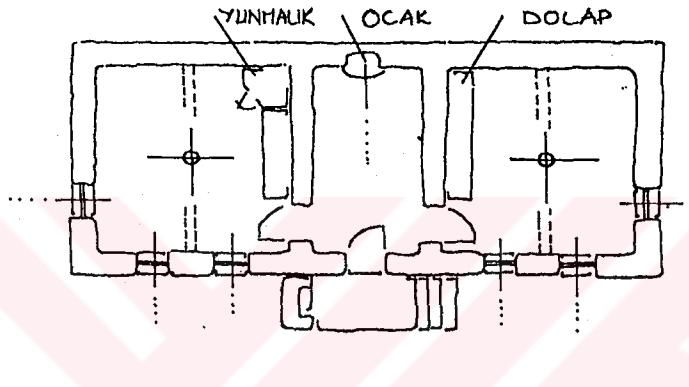
Ön sofalı plan tipinin ikili kullanıldığı örneklere rastlanmaktadır. Evin oğlu evlenme yaşına geldiğinde sofaya örülen bir duvarla iki ayrı bağımsız konut haline gelmektedir. Ön sofalı plan tipinin ikili kullanıldığı örneklerin bazılarında her zaman dışarıda yer alan merdivenin ön sofada yer aldığı da görülmektedir (Şekil 3.33).

Şekil 3.33: Ön sofalı plan tipinin ikili kullanıldığı örnekler

3.3.3.2.3. Orta Sofalı Plan Tipi

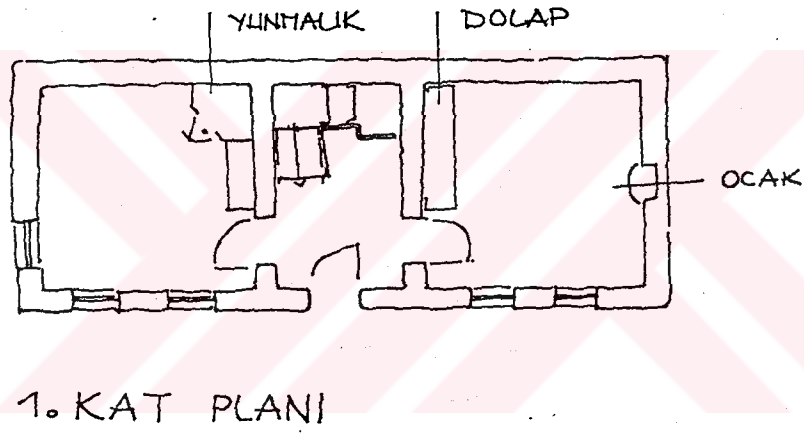
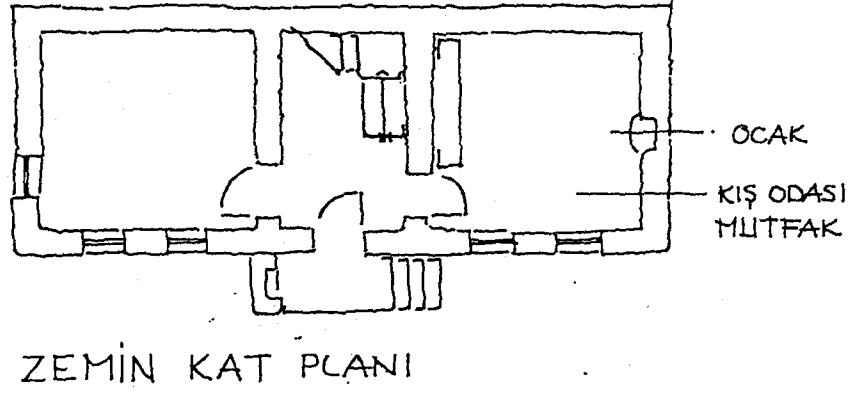
Bu kez sofa iki çekirdek modülün arasında yerini almıştır. Köylü bu evi "iki oda bir salon" şeklinde tanımlanmaktadır. Bu plan biçiminde, yaşam mekanlarında ahşap direğini ve odadan en az birinde ocaklığını korumaktadır. Sofa yan girişinin tam ortasındaki duvarda ya bir ocak ya da bir pencere bulunmaktadır. Tek kattan oluşan bu evler 1950 öncesi tarihlerini taşımaktadır (Şekil 3.34).

Şekil 3.34: Orta sofalı plan tipi

3.3.3.2.4. İki Katlı Orta Sofalı Plan Tipi

1950'lerden 1970'li yıllara kadar bu plan tipine sıkça rastlanmaktadır. Merdiven evin içine çekilerek sofada yerini almıştır. Zemin kattaki hacimler ahır ya da depo olmak yerine yaşam mekanları olarak kullanılmaktadır. Bu plan tipinin köylü dilindeki tanımı ise "4 oda 2 salon"dur. Ahşap dikmeye artık rastlanmamaktadır (Şekil 3.35).

Şekil 3.35: İki katlı orta sofalı plan tipi

3.3.3.3. Restore Edilen Yapı Örnekleri

Restore edilen evler çoğunlukla, köy yerleşmesi dışında, köy ile liman arasına yerleşen tek tük yapılardır. Genellikle ikinci konut olarak kullanılmaktadır.

Nevzat Üstün* Evi :

Ev, 1974 yılında yapılmaya başlanmış, denize karşı, önü açık, üstü kapalı büyük bir veranda olarak düşünülmüştür. İnşaata başlanmış, ilk önce evin ön tarafındaki istinat duvarları yapılmıştır. Bunlar, yığma değil de, harçlı örgü şeklindedir. Arazinin dikliği ve kayalık yapısı sebebiyle, tasarım yerinde birebir ölçekte oluşturulmuştur. Daha sonra verandanın önü kapatılarak, eve dönüştürülecek duvar yapılmış, gotik pencereler, saçaklar ve yuvarlak bir çıkıntı düşünülmüştür. Ustalar taş duvarları örerlerken, "emprovize" hoşluklar düşünmüşler, bir taş çıkıntısı üzerine, gaz lambası konacak bir raf oturtmuşlar, asimetrik düzenli bir takım girintiler öteberi koymaya yarayacak şekilde tasarlanmıştır [33] (Şekil 3.36).

Şekil 3.36: Nevzat Üstün Evi

* 1926-1979 yılları arasında yaşamış, bir çok gazete ve dergide yayımlanan hikaye ve şiirleriyle tanınmış bir yazarımızdır.

Muhtar Katircioğlu* Evi :

Bir set üzerinde kurulu olan evin bahçesine giriş, setin içine gömülü merdivenden sağlanmaktadır. Bu çözüm, bahçeye yüksek bir şato burcu etkisi vermekte ve evin manzarasını kapamadan mahremiyetini korumaktadır. Evin güney ve batı cephelerini saran sundurma, hem evi yaz güneşinden korumakta, hem de korunmuş bir oturma alanı yaratmaktadır. Evde salon dışında bir küçük yatak odası ve banyo vardır. Açık mutfak, salonun büyük bir kısmını kaplamaktadır. Yatak odasını mutfaktan ayıran, çift taraflı düzenlenmiş bir dolaptır. İç mekanda taş örgüsüyle sıva yanyana çok dengeli kullanılmıştır. Sömine çevresinde birçok raf içeren taş duvar, sıvanın içine yerleştirilmiş dekoratif bir pano gibi düzenlenmiştir [33] (Şekil 3.37).

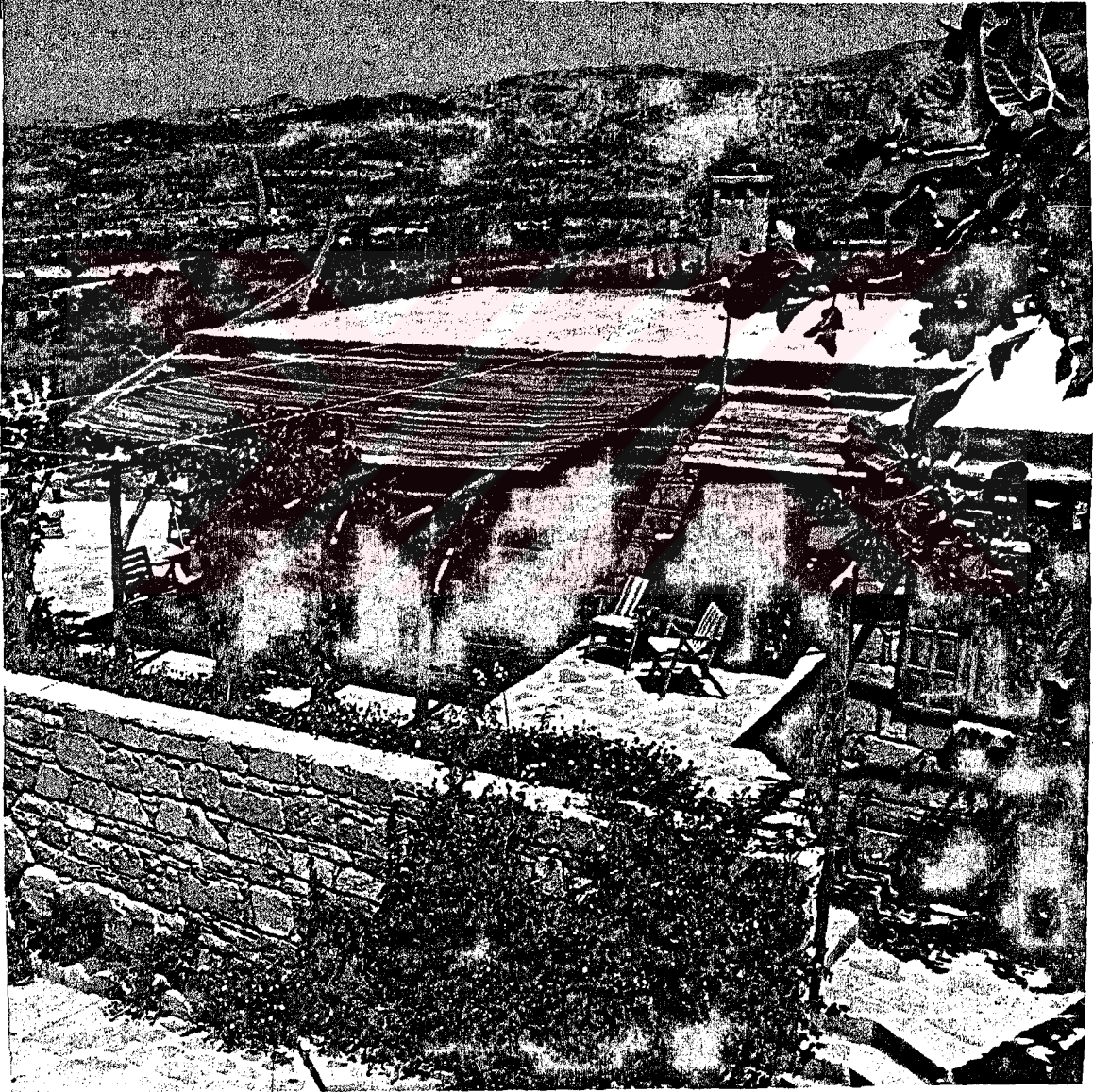

Şekil 3.37: Muhtar Katircioğlu evinden bir köşe

* 1974'te Assos'u ilk keşfedenlerden birisidir. Assos'ta bir çok yapıyı restore ettirmiş bir harita koleksiyoncusudur.

Villa Şabaz* :

Ev, harap bir çöplük halindeyken alınmıştır. Evin restorasyonunda, Assos taşı ve ahşap dışında başka bir malzeme kullanılmamıştır. Doğal kayalar yerlerinden kırıdılmadan, heykelsi görünümleriyle değerlendirilmiştir. Evin iki yanını saran geniş bir teras düzenlenmiş, alt katta ise giriş avlusu ve bir sebze bahçesi tasarlanmıştır. Zemin ve masalar taş kaplıdır, mutfak pencereleri terasa bakmaktadır. Evin tüm ahşap işçiliği, geçmeli ve çivisizdir [33] (Şekil 3.38).

Şekil 3.38: Villa Şabaz'dan görünüm

* Erdoğan Şabaz, zamanın çoğunu İstanbul'da geçiren ve Assos'a hafta sonları gelebilen, tekstil firması sahibi bir tekstil mühendisidir.

Uzun Ev :

Muhtar Katircioğlu ve eşi, 1974'de Assos'u ilk keşfettiklerinde bu yapıyı almış ve 15 yıl burada oturmuşlardır. Büyük ve yüksek tavanlı tek bir hacim ve buna bitişik küçük sevimli kulesinden oluşan bu bina alındığında harabe halindeymiş. 1975-76'da binanın restorasyonu yapılırken, Assos'un yöresel mimarisine satık kalmak için, taş işçiliği aynen kullanılmıştır. Uzun Ev, Assos'ta taş işçiliğinin sürdürülmesi konusuna öncülük etmiştir. İlk çimento, uzun ev'de kullanılmıştır. Uzun ev bugün, Assos limanında bar olarak işletilmekte ve turistlere unutamayacakları anlar yaşatmaktadır [33] (Şekil 3.39).

Şekil 3.39: Uzun ev

Fenerli Han :

Assos limanının en ucunda bulunan yapı, Palamut deposu fonksiyonuna sahipmiş. Bu yapı da Muhtar Katırcıoğlu tarafından, 1990 yılında restore ettirilmiştir. Fenerli Han, kat kat bölünmeden, tek bir hacim olarak restore edilmiş. İç mekanı bütünüyle algılanabilir biçimde korunmuştur. Fenerli Han bugün bar ve disco işleviyle, Nazlıhan Oteli'ne ait bir yapı olarak işletilmekte ve yörenin en çok rağbet gören mekanı durumundadır [33] (Şekil 3.40 ve 3.41).

Şekil 3.40: Fenerli Han

Şekil 3.41: Fenerli Han'ın iç mekanından görünüm

3.4. Assos'un İmajı

Assos, günümüzde özellikle İstanbulluların rağbet etdikleri, bir hafta sonu tatil merkezi durumundadır. İlk gören için şirin bir liman durumunda olan Assos'ta, bozulmamış yöre yerleşim dokusu ve taş yapılar ziyaretçileri buraya çeken unsurların başında gelmektedir. Doğanın, tarihin ve köy yaşam kültürünün tümüyle bütünleşebildiği Assos'tan, önceleri lüks otel meraklıları memnun kalmazken, şimdilerde bu sorun tamamen ortadan kalkmış, yer bulabilmek endişesi gündeme gelmiştir. Büyük şehirlerin boğucu temposundan biraz uzaklaşmak isteyenler, hafta sonu tatilleri için Assos'u tercih etmektedirler. Assos'un diğer bir özelliği, Dünya'nın oksijeni en bol sayılı merkezlerinden birisi oluşudur [41]. Behramkale köyü ise, tamamen koruma altına alınan ve Türkiye'nin sit alanı üzerine yerleşmiş tek köyüdür [42]. Ziyaretçileri köye çeken en önemli unsur, köy yaşantısını yakinen görebilmeleri, tarihi ve doğal güzellikleri içiçe algılayabilmeleridir. Assos'un diğer bir önemli özelliği, ziyaretçilerin yöreye akşam üstleri veya sabahın ilk saatlerinde, güneşin doğuşu veya batışını, dillere destan Assos farkıyla izleyebilmek için varmak istemeleridir. Assos, turistik önemi giderek artan, hem kültür, hem de yaz turizmi için aranan yörelerden birisi durumundadır.

3.5. Planlama Karar ve Uygulamaları

Çanakkale ve çevresi için, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı mevcuttur. Uygulamada çıkan en büyük problem, Türkiye'deki en uzun sahil kontrolünü gerektirmesidir. Plan notlarına göre, Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü, uygulama yapmaktadır. Bazı bölgeler, belediyeler mücavir alanları kontrolünde, büyük bir kısım ise Çanakkale Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü kontrolündedir. Halihazırda, Assos ve çevresi için 1/5.000 ölçekli nazım imar planı onaylanmayı beklemektedir. Assos için yapılan koruma amaçlı imar planı mevcut değildir. 1/1.000 ölçekli tespit ve tescil paftaları hazırlanmıştır ve geçiş dönemi yapılanma koşulları uygulanmaktadır.

3.5.1. 1/25.000 Ölçekli Güney Çanakkale Kıyı Kesimi Çevre Düzeni Planı

Planlamanın Hedefleri:

Bu planlama ile:

Bölgenin önemli bir kısmını ve doğal niteliğini oluşturan özel mahsul ve orman alanları ve diğer arazi kullanışları ile yapılanmaya açılan alanlar arasındaki koruma kullanma dengesini sağlamak, ülke ölçeğinde önem arzeden, arkeolojik, doğal ve kentsel sit alanlarını korumak,

Turizm sektörünü destekleyici ve mevcut talepler ile turistik potansiyele sahip mevcut yerleşmeler ve yörelerde sağlıklı ve planlı gelişmeleri yönlendirici kararlar üretmek,

Yörede yer alan su ürünleri açısından önem taşıyan alanları korumak,

Mevcut yöresel karakterin korunması ve devamının sağlanması ile yörenin mimari değerleri ve tabii karakterini korumak hedeflenmektedir.

Kapsam:

Bu planlama; Kuzeyde Çanakkale Belediye sınırı, Güneydoğuda Güney Çanakkale kıyı kesimindeki Kapıcı, İntepe, Gülpınar, Mahmudiye, Ezine ve Küçükkuyu yerleşmeleri ve Çanakkale Valiliği denetimindeki bir kısım alanı kapsamaktadır.

3.5.2. Mevcut, 1/5.000 Ölçekli Nazım İmar Planı

Plan notları:

1. 1/1.000 ölçekli uygulama imar planı yapılmadan uygulamaya geçilmez.
2. 1/25.000 ölçekli Güney Çanakkale Kıyı kesimi Çevre Düzeni İmar Planı notları geçerlidir.
3. Turizm alanlarında min. 2500 m² 'lik ifrazlar yapılabilir.
4. Yapılar, Edirne KTUK Kurulu'nun kararlarına uygun yapılacaktır.

3.5.3. Arkeolojik Sit Alanı

Assos Antik kenti, İskele Mevkii ve Behramkale köy yerleşimi, G.EEAYK'nun 10.7.1982 / 13956 sayılı kararı ile arkeolojik sit alanı olarak tescil edilmiş, derecelendirilmesi, Edirne Koruma Kurulu'nun 6.4.1990 / 623 sayılı kararı ile 1. derece arkeolojik sit alanı olarak belirlenmiştir. Yöre, kentsel dokunun, antik kentle bir bütün olduğu düşünülerek, tümüyle koruma altına alınmıştır.

Assos Antik Kenti'nin bulunduğu 1. derece arkeolojik sit alanı içinde yer alan ve Behramkale Köyü yerleşimi ile İskele Mevkii'ndeki kentsel dokunun bilimsel açıdan önemi olan arkeolojik potansiyelle birlikte korunması ve değerlendirilmesi zorunluluğu, kentsel dokunun yerel karakterini bozmayacak ve arkeolojik potansiyeli tahrip etmeyecek gerekli mimari müdahaleler yapılarak varlığını yaşamsal olarak sürdürülmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Yörede, uygulamalar için gerekli genel hükümler:

1. derece arkeolojik sit alanı içindeki köy yerleşim alanı ve İskele Mevkii'nde;

a) Boş parsellerde yeni yapı yapılamaz.

b) 1/1000 ölçekli halihazır paftada işaretli ve kurulumuzca korunması gerekli (Edirne KVTVKK) kültür varlığı olarak tescil edilmiş yapı ve yapı kalıntılarının restorasyonu, restitüsyonu ve tamamlanması dışında yeni yapı yapılamaz, tescilli yapı ve yapı kalıntılarının plan dış konturları hiçbir şekilde değiştirilemez.

c) Sokak istikametleri, döşeme kaplamaları, karakter ve nitelik olarak değiştirilemez, beton, asfalt ve benzeri malzeme ile kaplanamaz veya mevcut döşeme sökülerek yerine başka bir malzeme kullanılamaz.

d) Tescilli yapı temel kalıntılarının zemin tespitini yapmak amacıyla yapılacak hafriyet çalışması müze denetiminde yapılacaktır.

e) Tescilli yapı ve yapı kalıntılarının restorasyon ve tamamlanma çalışması öncesi mevcut yapı ve kalıntının 1/50 ölçekli rölevesi hazırlanarak yeni teklifle birlikte Koruma Kurulu'na sunulacak ve kurulca olumlu karar alınmadan herhangi bir uygulamada bulunulamayacaktır.

Yapılanma Koşulları:

1. Tescilli mevcut iki katlı yapıların üzerine silueti olumsuz etkilemeyecek 2. bir kat ilave edilebilir.

2. Tescilli yapı kalıntılarının tamamlanmasında;

A) Binalara kot verilmesi,

Binaların yüksekliği yapının herhangi bir cephesindeki saçak silmesi kenarına kadar h: 6.00 m'yi geçemez.

B) Çıkmalar: Tescilli yapı kalıntılarının tamamlanmasında yapının hiç bir yüzünde açık veya kapalı çıkma yapılamaz.

C) Balkon ve Teras: Tescilli mevcut tek katlı yapıların üzerine verilen 2. katların oluşumuyla 1. kat üzerinde kalan alan teras olarak kullanılabilir.

D) Çatı ve Saçaklar:

1. Çatı parapetleri en çok h: 0.60 m yüksekliğinde taş duvar şeklinde yapılacaktır.

2. Parapette taş veya pişmiş toprak çörten kullanılacaktır.

3. Tamamlamalarda her türlü kiremit, eternit ve madeni örtü gibi meyilli çatı örtüsü yapılamaz.

4. Teras çatı kaplaması geleneksel şekilde ahşap kirişler üzerine toprak örtü olabileceği gibi betonarme olarak da yapılabilir.

E) Tamamlamalardaki yapılarda pencereler ile duvarın dolu boş oranı % 25'tir.

3. Duvar örgü malzemeleri tabii taş olacaktır.

Cephelerde herhangi bir şekilde beton elemanlar görülmeyecek, bu elemanlar taş yüzey arkasına gizlenecektir.

4. BÖLÜM

ASSOS'UN TURİZM ÖZELLİKLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Fiziksel Çekiciliklerin Değerlendirilmesi

4.1.1. Doğal Çekiciliklerin Değerlendirilmesi

Doğal çekiciliklerin özellikleri, yöreye turist çeken unsurların başında gelmektedir. Özellikle ülkemizde, turistik yörenin seçimi açısından, doğal güzellikler ilk sırada tercih sebebi olarak yer almaktadır. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, bir yörenin turizm imkanlarının değerlendirilmesi için rehber olarak hazırlanan kitapçıkta, bir yörenin doğal değerlerini, yörenin iklimi, topoğrafya ve morfolojik yapısı, bitki örtüsü, hayvan toplulukları, jeolojik oluşumları, su yüzeyleri ve kıyı özelliklerine göre değerlendirilmek gerektiği açıklanmaktadır. Bu kriterler doğrultusunda, Assos değerlendirildiğinde, yörenin doğal çekiciliklerinin önemi daha iyi anlaşılabilmektedir. Yörenin en büyük avantajı, dünyanın sayılı oksijen açısından zengin yörelerinden birisi oluşudur. Bu özelliği sebebi ile yılın her mevsiminde rağbet gören bir yöredir. Assos büyük şehirlerin giderek kirlenip, yaşanmaz hal aldığı son yıllarda gerek temiz havası, gerek yemyeşil ve tertemiz ortamıyla, kısa süreli tatillerin vazgeçilmez ve eşi bulunmaz bir merkezi haline gelmiştir. Ayrıca, büyük merkezlere yakınlığı, eşsiz doğası ve manzarası, tertemiz denizi, sessiz ve huzur verici ortamı ile her geçen gün daha fazla ilgi çekmektedir.

Assos'ta içinde bulunulan ortamın doğallığı ve bozulmamış atmosferinin yarattığı etki de yörenin giderek artan bir ivmeyle dikkat çekmesinin sebeplerindendir.

4.1.2. Tarihi ve Kültürel Çekiciliklerin Değerlendirilmesi

Tarihi ve kültürel çekicilikler, turizm pazarında çok büyük öneme sahiptir. Özellikle, yabancı turistlerin ilgi gösterdiği tarihi değerler, yörenin turizm gelişimi için

büyük önem taşımaktadır. Tarihi önemi olan çekicilikler arasında en önemli olanı tarihi kenttir.

Assos'ta tarihi ve kültürel çekicilikler değerlendirildiğinde, önemli özelliklerden birisinin antik kent oluşundan kaynaklandığı görülmektedir. Bu özelliğinden dolayı Assos tümüyle korunmuştur. Assos, sahip olduğu muazzam tarihi kalıntılar, tamamiyle korunmuş yöresel yerleşim dokusu ile çok önemli bir tarihi çekiciliğe sahiptir. Köy yerleşmesinin eski kültürü yansıtsı, halkın tarımla, zeytincilikle uğraşması, köyde yapılan el sanatları ve halıcılık etkinlikleri açısından diğer tarihi-turistik yörelerden farklı olarak çok sayıda turist çekmektedir.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, bir yörenin turizm imkanlarının değerlendirilmesi için rehber olarak hazırlanan kitapçıkta, tarihi eser ve kalıntıların, araştırmacılar, mimarlar, sanat tarihçileri ve öğrenciler için önemli birer araştırma ve inceleme konusu olduğu ve bu kişileri yöreye çektiği, ayrıca turistlerin farklı medeniyetlere ait bu tür yapıları görmesi, onların fotoğraf veya filmlerini çekme arzuları olduğu, bu tür yapıların sadece müze gibi kullanılmaması, fonksiyon verilerek içinde yaşanır hale getirilerek korunması ve yaşatılması gerekliliği anlatılmaktadır. Assos tüm bunları doğrular bir şekilde, tüm binaların fonksiyonları ve hatta kullanıcılarıyla yaşatıldığı tarihi bir yöredir. En önemli özelliği, üzerinde yaşanan tek arkeolojik sit alanı oluşudur. Yörenin, her geçen gün artan oranlarla ziyaretçi toplamasının özelliği olarak, kentin bir müze görünümünden çok yaşayan ve gözle görülebilir bir kültüre ve yaşama sahip oluşu gösterilir. İkinci önemli özellik antik kentin sahip olduğu muhteşem manzaradır. Burada tarih ve doğa bütünleşmiş bir durumdadır. Turizm için en önemli iki özelliği ile birlikte taşıdığından dolayı Assos, son yıllarda oldukça fazla ilgi görmektedir. Sonuçta, tarih ve doğanın uyumlu birlikteliği ve bu birlikteliğe eklenen kültürel dokuyla birlikte Assos, çok az sayıdaki turizm merkezinde bulunan özelliklere sahiptir.

4.2. Mevcut Turizm Tesis ve Aktiviteleri

4.2.1. Turistik İşletmelerin Özellikleri

Assos yöresinde, liman kısmında tarihi binaların restore edilip düzenlenmesiyle oluşan beş otel hizmet vermektedir. Liman kısmında ayrıca bir kamping, üç pansiyon

bulunmaktadır. Yöredeki turistik konaklama talebine çok büyük oranda hizmet veren iki otelden birisi, limandan 7 km, diğeri 10 km ileridedir. Yörede, talebe cevap veren 2 motel de mevcuttur. Konaklama talebinin çok yoğun olduğu zamanlarda, Behramkale köy evleri ev sahiplerinin istekleri doğrultusunda, pansiyon olarak kullanılmaktadır (Şekil 4.1). Aşağıda bu tesislerin özellikleri belirtilmektedir:

Tablo 4.1: İşletmelerin Yatak Kapasiteleri

Oteller	Yatak Kapasiteleri
Assos İskele Mevkii	72
Kervansaray İskele Mevkii	144
Nazlıhan İskele Mevkii	70
Behram İskele Mevkii	34
Yıldız Saray İskele Mevkii	16
Eden Beach Kadirga Koyu	132
Eden Gardens Kadirga-K. Kuyu arası	226
Toplam	694
Moteller	
Teras	40
Aristo	16
Toplam	56
Pansiyonlar	
Şen	30
Antik	10
Athena	12
Toplam	52
Kamping	
Dost	20
Toplam	20
Genel Toplam	822

Tablo 4.2: İşletme Donatıları

Donatılar	Assos Otel	Nazlıhan Otel	Kervansaray Otel	Behram Otel	Y. Saray Otel	Eden Gardens Otel	Eden Beach Otel
Havuz						x	
Spor Tesisi					x	x	
Restoran	x	x	x	x		x	x
Gece Kulübü		x		x		x	x

Tablo 4.3: İşletme Oda Donatıları

Oda Donatıları	Assos Otel	Nazlıhan Otel	Kervansaray Otel	Behram Otel	Y. Saray Otel	Eden Gardens Otel	Eden Beach Otel
Müzikseti			x				
TV			x			x	
Kalorifer	x	x	x	x	x	x	x
Koltuk			x	x	x	x	x
Duş-sıcaksu	x	x	x	x		x	x
Halı	x	x	x	x		x	x
Klima	x		x	x		x	
Telefon			x	x		x	

Tablo 4.4: İşletme Fiyatları

Oteller	Fiyat*
Assos	1.000.000
Kervansaray	1.500.000
Nazlıhan	1.000.000
Behram	900.000
Yıldız Saray	400.000
Eden Beach	18 dolar
Eden Gardens	25 dolar

* Tek kişi yarım pansiyon

Tablo 4.5: İşletmelerde Personel Dağılımı

Personel sayısı	Assos Otel	Nazlıhan Otel	Kervansaray Otel	Behram Otel	Y. Saray Otel	Eden Gardens Otel	Eden Beach Otel
Temizlik	5	3	4	2	2	5	12
Resepsiyon	2	1	2	2	1	2	3
Mutfak	6	5	6	5	3	8	15
Servis	10	5	12	5	3	10	10
İdare	2	1	2		1	2	4

Tablo 4.6: İşletmelerde Doluluk Oranının Aylara Göre Dağılımı

Doluluk Oranı*	Assos Otel	Nazlıhan Otel	Kervansaray Otel	Behram Otel	Y. Saray Otel	Eden Gardens Otel	Eden Beach Otel
Nisan	40	30	40	–	–	–	20
Mayıs	40	40	60	–	–	20	50
Haziran	100	60	60	100	100	80	60
Temmuz	100	100	80	100	100	100	100
Ağustos	100	100	100	100	100	100	100
Eylül	100	100	80	100	100	80	80
Ekim	40	50	60	80	–	60	50
Ocak	–	–	30	–	40	–	15
Şubat	–	–	10	–	–	–	15
Ortalama Doluluk	57	53	57	53	48	48	55

* Yüzde olarak ortalama doluluk

4.2.2. Turizm Aktiviteleri

Assos, her geçen gün daha da artan oranlarda ziyaretçilerin ilgisini çeken turizm merkezlerinden birisi durumundadır. Özellikle, ziyaretçilerin hafta sonlarını değerlendirmek için seçtikleri Assos Yöresi, hafta sonları ve kısa süreli tatillerde tercih edilen bir turistik merkezdir. Assos'un kısa süreli tatil ve dinlenmeler için seçiliş sebebinin ilk faktörü, turistik aktivitelerin yetersiz ve çok sınırlı oluşudur. Aktivitelerin sınırsız oluşu, şüphesiz yörenin doğası ve kültürünün olduğu gibi kalması isteğinden kaynaklanmaktadır. Doğru olan da, yöreye ziyaretçi çeken doğal ve tarihi güzelliklerin, turizm aktivitelerini artırıcı yönde, bir takım olumsuz sonuçlar doğurabilecek yanlışları yapmamaktır. Assos, zaten hafta sonu tatilinin değerlendirilebileceği ideal bir yöre imajı ile oldukça ilgi çekmektedir.

Yöredeki en önemli turizm etkinlikleri dalmak ve avlanmaktır. Çoğu ziyaretçinin tercihi ise yörede doğa ve tarihle başbaşa dinlenmektir. Assos'taki turizm faaliyetleri, yüzme ve balık yemenin dışında, tarihi gezi ve çevre turlarına katılmak, muhteşem manzarayla başbaşa olmaktır. Sosyal hayat çok çeşitli olanaklar sunmasında, yörede mevcut olan yaşam kültürü, eskiden beri süregelen halk yaşantısının devamıdır.

4.3. Sorunlar

Assos'ta mevcut olan sorunları iki aşamada değerlendirmek gereklidir; fiziksel sorunlar ve sosyal içerikli sorunlar.

Giderek artan ilgi karşısında Assos, altyapı ve donatılar açısından turistik talebe cevap vermede zorlanır konuma gelmeye başlamıştır. Yörenin en büyük sorunu, kanalizasyon ve su şebekesinin yokluğu ile, otopark sorunudur (Şekil 4.1, 4.2 ve 4.). Ezelden beri mevcut olmayan, kanalizasyon ve su sistemi, kullanıcıların artışıyla yöreyi zorlar durumdadır. Yolların darlığı ve arazinin çok dik oluşu, otopark alanlarının oluşumuna imkan vermezken, turistler en büyük sıkıntıyı araçlarına park yeri bulamamaktan çekmektedir. Önemli sorunlardan bir diğeri ise Behramkale köy yerleşiminde sağlık tesisinin olmayışıdır. Yörenin çevre bağlantılarını sağlayan yolların ve toplu taşıma araçlarının yetersizliği de fiziksel sorunlar arasında sayılabilir. Assos'un koruma altında oluşu, hızla betonlaşmadan nasibini almasını engellemekte, fakat Assos'a 10 km uzaklıktaki Kadirga Koyu'nun imara açılması, yörenin Assos'a olumsuz etkilerini gündeme getirmektedir. Yörede turistik nüfusun artışı, kısıtlı kaynakları zorlayıp kötü ve istenmeyen sonuçlara yol açabilecektir. Yapılaşma başlamadan önce bile, ziyaretçi sayısının artışı, Assos'u zorlamaya başlamış, konaklama tesisleri yetersizleşmiş, otellerin birleşip yaptırdıkları, biyolojik, pis su arıtma tesisine rağmen limanda hafif bir koku sezilmeye başlamış, deniz ise eski temizliğini muhafaza edemez duruma gelmeye yavaş yavaş başlamıştır. Konaklama tesislerinin kısıtlı oluşu, ziyaretçilerin yer bulma endişesi ile karşı karşıya kalmalarına sebep olmaktadır.

Behramkale köyünde binalar büyük bir hızla el değiştirmektedir. Binaların yeni sahipleri, çoğunlukla binalarını ikinci konut olarak kullanmakta ve ikinci konut olarak kullanılan binaların artışının sosyal yaşantıyı ne derece etkileyeceği düşündürücü olmaya başlamaktadır. İkinci konut olarak kullanılan binaların fazlalığı yöre kültürüne ve bu bağlamda turizme zarar verecektir. Bu olumsuz gelişmeye rağmen Assos köylüsü, evlerini satıp para kazanmanın keyfini yaşıyor. Assos'un yeni sakinleri, yörenin uluslararası bir köy haline dönüşmesini istiyor. Ancak yörenin Bodrum gibi bir yöre haline gelmesini engellemekte kararlı görünüyor. Sonuçta Assos, bugünkü gibi doğa ve tarihle başbaşa sakin bir tatil geçirebilecek yöre olma özelliğini korumalıdır. Yöre

halkı bunu sağlayamadığı takdirde, hem önemli ölçüde ekonomik zarara uğrayacak, hem de yüzyıllardır süregelen tarih ve kültür bir daha elde edilmemek üzere kaybedilecektir.

Şekil 4.1. Liman girişinde, arabaların uygunsuz durumu

Şekil 4.2. Sahilde otopark sorunu ve sık sık oluşan çirkin görüntüler

Şekil 4.3. Sahilde, restoranlar arasındaki arabalar

4.4. Turizmin Etkileri

4.4.1. Turizmin Assos Üzerinde Yarattığı Olumlu Etkiler

Turizmin tarihi turistik kentler üzerinde, özellikle koruma açısından bir çok olumlu etkisi vardır. Turizmin en olumlu etkisi, yöreyi kalkındırıcı ve yörede iş gücü yaratıcı özelliğe sahip oluşudur. Assos'ta turizmin giderek gelişmesi, yöreyi ekonomik açıdan çok rahatlatmış, kalkındırmış ve iş gücü yaratmıştır.

Tarihi yörelerin, ülke tanıtımında etkili rol oynayışı, bu yörelerde turizm işlevinin gelişmesini ve devlet yatırımlarının o yörede öncelikli olmasını sağlamaktadır. Fakat ülkemizde, tarihi yörelerin turizm pazarındaki önemi yeterince kavranamadığı için, Assos dahil bir çok tarihi yöre devlet desteğinden yoksundur. Oysa, devlet yatırımlarının, bu yörelerdeki mevcudiyeti sağlanabilse, yöre halkı bu hizmetlerden yararlanma fırsatı bulabilecek, turizmde olumlu bir etki yaratabilecektir.

Turizm işlevi, yapılan yatırımın en hızlı geri döndüğü sektör olarak kabul edilmektedir [43]. Dolayısıyla bir çok tarihi yapı, turizm işlevi kazandırma amacıyla restore edilmektedir. Eski yapılar kullanılarak en iyi şekilde korunabilmektedirler. Assos'taki tarihi binaların restore edilerek turistik tesis halini alması, turizmin Assos'a kazandırdığı olumlu sonuçlardan birisidir. Turizm sayesinde yörenin geleneksel tarihi dokusu korunmuş ve yaşatılmıştır.

Turizmin, tarihi yöreler üzerindeki olumlu etkilerinden birisi, halk kültürünün, yaşam biçiminin tanıtılmasıdır. Assos kültürü, yaşam biçimi, birçok ziyaretçinin ilgisini çekmiş ve turizm sayesinde daha geniş kitlelerce görülebilmektedir.

4.4.2. Turizmin Assos Üzerinde Yarattığı Olumsuz Etkiler

Turizmin tarihi turistik kentleri, ekonomik açıdan kalkındırmak, canlandırmak gibi olumlu etkilerinin yanında, olumsuz etkileri de vardır.

Turizmin en olumsuz etkisi, yöre halkını yaptığı işten koparıp, ölü mevsim yaratması, kentin sadece belli zamanlarda kullanılabilir bir imaj sergilemesidir. Turizm, yerel kültürü harap eden bir işlev durumunda da olabilmektedir. Bir başka açıdan ise, tarihi-turistik yörelerdeki evler, yabancılar tarafından satın alınıp, sınırlı zamanlarda kullanılarak, bu yörelerde yaşamsızlık hüküm sürmeye başlamaktadır. İşte Assos'ta da turizmin yarattığı en olumsuz etki, evlerin ziyaretçiler tarafından satın alınıp, ikinci konut olarak belli zamanlarda kullanılmasıdır. İkinci konut faktörünün tarihi kente ve dolayısıyla turizm çekiciliğine çok olumsuz etkileri vardır. Yatırımcılar tarafından, tarihi çevreye yakın kurulmak istenen turistik tesisler, yörede betonlaşmayla birlikte tahribat yaratır. Assos ta sit alanı oluşundan dolayı böyle bir olumsuzluk yaşamamakta fakat, son zamanlarda imara açılan Assos'a 10 km uzaklıktaki Kadırga Koyu düşündürücü olmaktadır. Turizmin yarattığı diğer bir olumsuzluk, yetersiz kalan, sınırlı donatım elemanlarıdır. Tarihi kentlerin eski yolları, giderek artan trafik talebini karşılayamamaktadır. Artan trafik, otopark sorunu yanında, hava kirliliğine de sebep olmaktadır. Ayrıca, gelen ziyaretçilerle birlikte, gürültü ve pahalılık ta olumsuzluk yaratmaktadır. Artan turistik talep aynı zamanda, altyapıyı zorlamaktadır.

4.4.3. Genel Etkiler

Kısaca, Assos üzerinde turizmin olumlu etkileri, olumsuz etkilerinden, şu gün için daha baskın görünmektedir. Fakat, şu gerçeği de belirtmek gerekir ki, ilerleyen zamanlarda, turistik talep arttıkça, olumsuz etkilerin çok daha ağır basacağı bellidir. Günümüz koşullarına baktığımızda, turizmin olumsuz sonuçlarının, Assos üzerinde etkili olabileceği gerçeği ağır basmaktadır. Bu yüzden, gerekli koşulların sağlanıp, turizmin kontrol altına alınması zorunludur.

1994 Turizm Fuarı'nda Assos Eden Beach ve Eden Gardens Otelleri tarafından hazırlanan anket formu, toplam 200 ziyaretçiye dağıtılmış, Assos'un turistik potansiyelini belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Bu bölümde anketin değerlendirilmesi yapılacak ve sonuçları belirtilecektir.

Tablo 4.7: Ankete katılanların genel dağılımı

Ankete Katılanlar	Yüzde
Assos'a gitmiş olanlar	26
Assos'a hiç gitmeyenler	74
Assos'u önceden duymuş olanlar	16
Assos'u duymamış olanlar	84
Ankete katılanların toplam sayısı	200

Tablo 4.8: Assos'a gitmiş olan ziyaretçilerin dağılımı

Demografik Özellikler	Yüzde
Yaş dağılımı	
15-25 arası	12
25-35 arası	35
35-45 arası	31
45-60 arası	22
Meslek dağılımı	
Turizmci	33
Serbest meslek	37
Mühendis-Mimar	6
Yönetici	6
Öğrenci	6
Arkeolog	4
Sanatçı	4
Memur	4
Ankete katılanların toplam sayısı	52

Tablo 4.9: Assos'un tercih edilme kriterlerinin dağılımı

Tercih Sebepleri	Yüzde
Doğal güzelliklerin varlığı	36
Sakin oluşu	30
Tarihi güzelliklerin varlığı	24
Tavsiye	6
Ege Denizi'nde oluşu	4
Ankete katılanların toplam sayısı	52

Genel sorulara verilen cevapları değerlendirecek olursak;

Tablo 4.10: Tatil yöresi tercih kriterleri dağılımı

Tercih Sebepleri	Yüzde
Doğal güzelliklerin varlığı	35
Tarihi güzelliklerin varlığı	30
Deniz-Kum-Güneş	25
Eğlence imkanları	8
Alışveriş imkanları	2
Ankete katılanların toplam sayısı	200

Tablo 4.11: Turistik tesis tercih kriterleri dağılımı

Tercih Sebepleri	Yüzde
Konfor ve temizlik	51
İyi hizmet	42
Denize sıfır oluşu	7
Ankete katılanların toplam sayısı	200

4.5. Turizm Gelişimi

Assos turist potansiyelinin her geçen gün daha fazla artmasıyla, Assos'a verilen turistik önemin de artması kaçınılmazdır. Artan turistik ilgi karşısında, yörenin zarar görmemesi için, turizm gelişiminin kontrol edilmesi gerekmektedir. Kontrollü turizm gelişimiyle, yöredeki turizm işlevinin olumlu sonuçlar doğurması sağlanabilecektir. Turizmin olumlu gelişmesi, her geçen gün yöreye karşı olan ilginin daha da artmasını sağlayacak, turizmin getirdiği olumlu sonuçlar yöreye olumlu boyutlarda yansımaya devam edecektir.

Assos'a gelen turist sayısı, 1980'li yıllardan 1990'lı yıllara % 70 oranında artış göstermiştir. Son 5 yıldaki turist artışı % 80'dir. Assos'a gelen yabancı turist sayısının büyük kısmını iki ülkeden, Almanya ve Hollanda'dan gelen ziyaretçiler oluşturmaktadır. Son 5 yılda yöreye gelen yabancı turistlerin, % 40'ını Almanlar, % 25'ini Hollandalılar, geri kalan oranları ise Fransız, Yunan ve Amerika'lı turistler oluşturmaktadır. Yerli turistlerin ise % 80'e yakın bir çoğunluğu, İstanbul ve çevresinden gelmektedir. Son yıllarda turist artış oranlarının fazlaşması, özellikle yerli turistlerin yöreye gösterdikleri ilginin artışından kaynaklanmaktadır.

Yörenin ilgi görmesinin en önemli sebebi, doğal güzellikleri, küçük ve sakin bir yöre oluşudur. Yöredeki tarihi güzelliklerinin varlığı da, bu ilginin önemli sebeplerindendir.

5. BÖLÜM

ASSOS TURİZM ARAŞTIRMASI

5.1. Amaç ve Hedefler

Araştırma, Assos'un turizm potansiyelini belirlemek ve değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma kapsamında, Assos'un ele alınış sebebi ise, küçük tarihi turistik yörelere, ülkemiz sınırları içerisinde güzel bir örnek oluşturmasıdır. Assos'un, özellikle son yıllarda giderek artan bir ivmeyle ilgi görüşünün sebepleri belirlenmek istenmiş, bu ilgiyi doğuran kriterler tespit edilmeye çalışılmıştır. Amaç, Assos benzeri tarihi yörelerin, turizm pazarında ne derece etkili olduğunu ortaya çıkarmak ve bu yörelerin en doğru şekilde yer almasını sağlayabilmektir.

Assos'un turizm potansiyelini belirlemeye yönelik bu araştırmada yörenin çekicilik kriterlerinin küçük tarihi yörelere özgü olup olmadığını ortaya çıkarmak önemlidir. Tarih ve doğanın bütünleştiği, küçük yörelerimizin olumlu bir şekilde değerlendirilmesini sağlayabilmek ve ülkemizde sayıları oldukça fazla olan bu yörelerin doğru kararlarla ülkemiz ekonomi ve dış tanıtımına katkılarını arttırabilmek, turizm gelişimimiz açısından büyük önem taşımaktadır. Turizmciler tarafından, gidilecek yer imajının ve gidilecek yerin tercih sebeplerinin önemi benimsenmelidir. Hedef, küçük tarihi yörelerin pazarlanmasına önem verilmesi ve bunun doğru bir şekilde yapılmasıdır. Pazarlama konusu, ülke tanıtımımız ve ekonomimiz için büyük önem taşımaktadır. Ülkemiz, sahip olduğu turistik çekicilikleri ülke tanıtımında iyi değerlendirilmemekte ve bu yüzden zarara uğramaktadır. Assos araştırmasından hedeflenen, Assos'un turistik önemini belirleyebilmek, diğer küçük tarihi merkezlere, gerek kullanım, gerek imaj, gerekse yatırımlar ve benimsenen politikalar olarak örnek oluşturabilmesini sağlamaktır. Beklenen, Assos'ta yapılan yanlış veya doğrulardan pay çıkarabilmek ve böyle yörelerden en iyi şekilde yararlanabilmektir.

5.2. Assos Araştırması

Araştırma, 1994 Ağustos ve Eylül aylarında yörede yapılan gözlem ve görüşmeler, 1995 Mart ayında yörede yapılan anket çalışmaları ile gerçekleştirilmiştir. Bölüm 5.1'de belirtildiği gibi, yöre ülkemiz küçük tarihi -turistik merkezlere örnek teşkil etmesi açısından seçilmiş, yöresel özelliklerinden dolayı ve turistik yöre seçim kriterlerinin belirlenmesinde çeşitli varyasyonlar sunması bakımından önemle incelenmiştir.

Veriler, yörede bulunan turistler arasında, eşit oranda dağılımı sağlamak amacıyla, günün değişik saatlerinde köy kahvesi ve liman kahvesinde bulunan yaklaşık % 80'inin Türk turistlerin oluşturduğu, turistlerle yapılan görüşmeler sonucu, yöredeki yerli halkla yapılan görüşmeler sonucu ve yöredeki işletme sahipleri ile yapılan görüşmeler sonucu toplanmıştır. Veriler, turist ve yerli halk grubu için rastgele seçilen kişilerle görüşülerek, işletmeciler grubu için yöredeki tüm işletme sahipleri ile görüşülerek elde edilmiştir. Yörede, ankete katılma isteği oldukça yüksek. Çünkü, herkes tarafından çok sevilen Assos'un sorunlarını belirtmek, yörenin istenilen turizm yapısına sahip olmasını sağlamak, yöredeki tarafından kendilerine verilen bir görev olarak algılanmaktadır. Turist grubu görüşmeleri sonucu toplanan verilerin, çoğunlukla yerli turistlerle yapılan görüşmeler sonucu elde edilmesi, özellikle yerli turistlerin fikirlerinin alınması isteminden kaynaklanmaktadır. Amacı, küçük tarihi-turistik yörelerin önemini vurgulamak olan bu araştırmada, ülkemizde çok önemli turistik kaynak niteliği taşıyan, Assos ve benzeri yörelerde, öncelikle ülkemiz insanının düşüncelerini bilmek, onların bu yörelere yaklaşımlarını vurgulayabilmek gereklidir. Ancak bu yörelerin, yerli turistlerce öneminin kavranmasından sonra, dış tanıtımda başarılı olması sağlanabilecektir.

Anket, yörenin turizm potansiyelini değerlendirmeye yönelik sorulardan oluşmakta, yörenin tercih kriterleri ve konaklama olanaklarının araştırılmasına yönelik sorular ağırlıktadır. Anketler, ziyaretçiler, yörede yaşayan yerli halk ve yöredeki işletmeciler olmak üzere üç gruba uygulanmıştır. Her grubun ortak sorusu ise, Assos'un imajı, nasıl bir merkez olması istendiği ile ilgili olan sorudur. Ziyaretçilere uygulanan iki grup anket formu hazırlanmıştır.

Anket uygulanan gruplar:

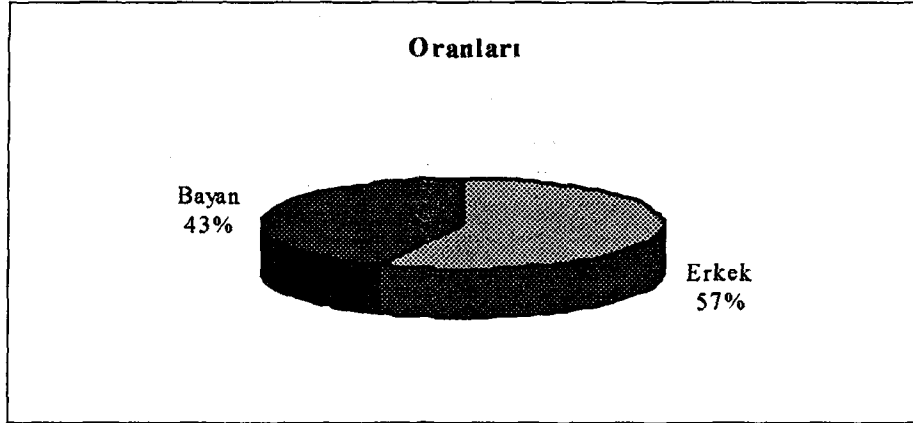
Ziyaretçiler (1. grup)	80
" (2. grup)	51
Yerli halk	50
İşletmeciler	13
Toplam anket sayısı	194

5.3. Turizm Potansiyelinin Saptanması

Yöredeki turizm potansiyeli, yapılan anket değerlendirmeleri sonucu saptanmaya çalışılmıştır. Bu bölümde, yörede yapılan, turizm potansiyelini, çekicilik kriterleri ve konaklama olanaklarını belirlemeye yönelik, anket çalışmasının sonuçları değerlendirilmiştir. Yöredeki çeşitli eğilimlerin, düşünce ve isteklerin belirlenebilmesi, yörenin turizm gelişimi ve yaklaşımları için önem taşımaktadır.

5.3.1. Yörede Turist Dağılımı

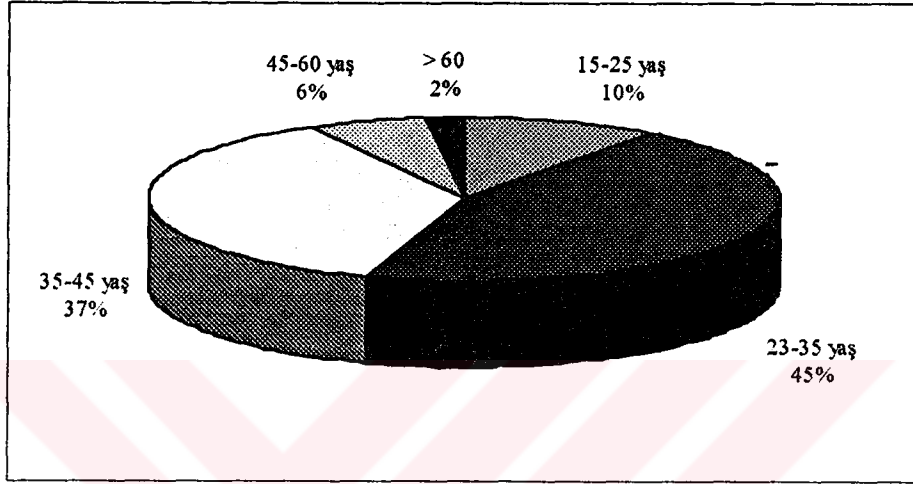
Yörede turist dağılımını belirlemeye yönelik anket sonuçları, 1-5. grup sorularından oluşmaktadır. Yöreyi ziyaret eden turistlerin; % 45'lik çoğunluğu, 25-35 yaş grubunu içermekte, bunu % 37'lik bir oranla 35-45 yaş grubu izlemektedir (Şekil 5.1).

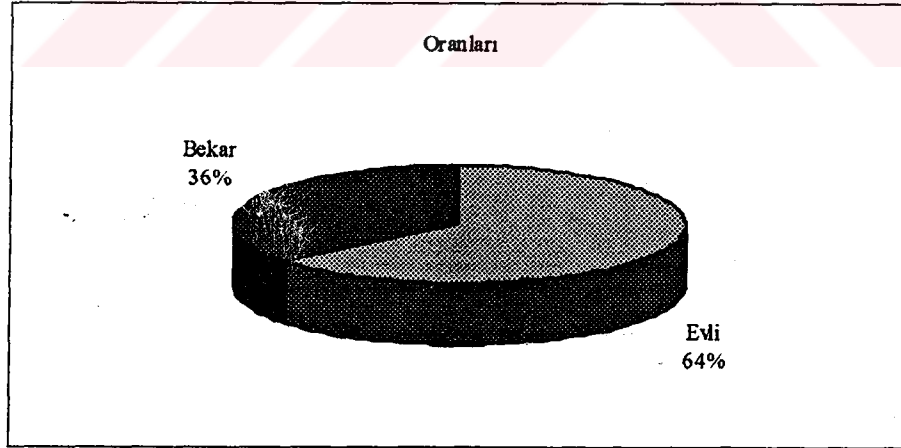
Şekil 5.1

Yöreyi ziyaret edenlerin daha çok orta yaş ve orta yaşa yakın genç nüfus grubuna dahil olmaları, Assos'un huzur verici, doğa ve tarihle içiçe olan ortamından dolayı, bu yaş gruplarının sessizliği ve stresten uzak bir yaşam tercihlerini ortaya çıkarmak-

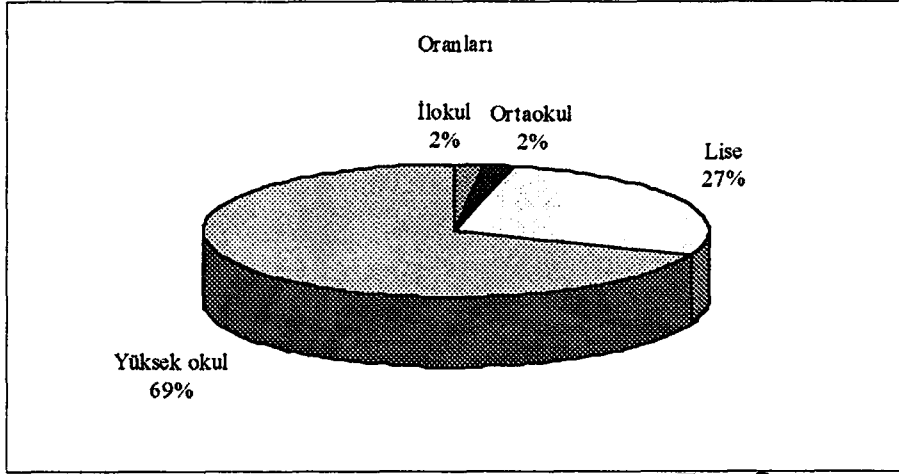
tadır sorusu düşündürücü olabilmektedir. Ziyaretçilerin, % 43'ü bayan, % 57'si erkek, (Şekil 5.2), % 64'ü evli, % 36'sı bekar (Şekil 5.3), % 2'si ilkokul, % 2'si ortaokul, % 27'si lise ve % 69'u yüksekokul mezunudur (Şekil 5.4). Yöreyi ziyaret edenlerin % 91'lik bir oranı İstanbul ve çevresinde yaşamaktadır (Şekil 5.5).

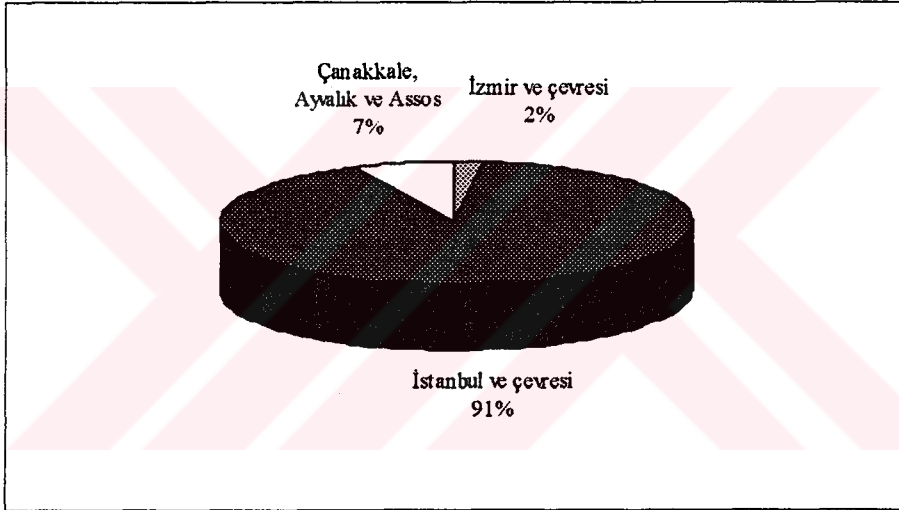
Şekil 5.2

Şekil 5.3

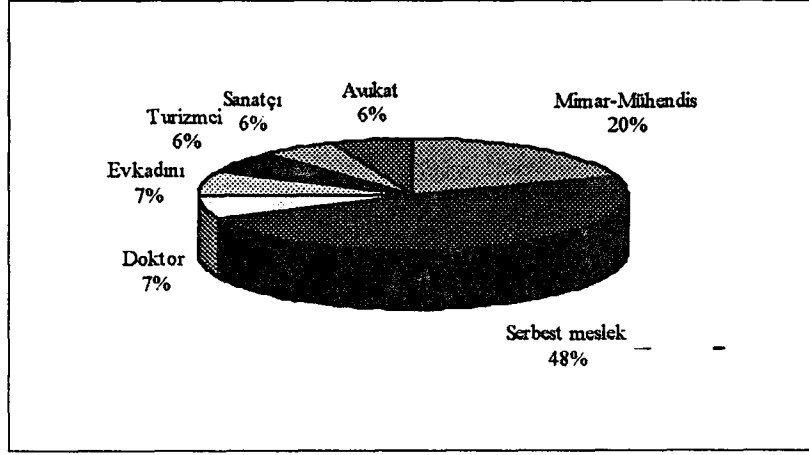
Şekil 5.4

Şekil 5.5

Bu oranın fazla oluşunun sebebi olarak, İstanbul ve çevresinde Assos atmosferine sahip bir yörenin mevcut olmayışı, civardaki tüm turistik merkezlerin, betonlaşma ve kirlilikle harap edilişi gösterilebilir. Assos için, turistik talebin artışı ve her geçen gün, İstanbul ve çevresinde yaşayanların yöreyi ziyareti sevindirici olurken, eldeki değerlerimizin kıymetini bilememek ve üzücü sonuçlara sebebiyet vermek, ülkemiz turizmi açısından kaçınılmaz bir son haline gelmiştir. Durum böyleyken, halen elimizde bulunan değerlerimizin kıymetini bilmemek ve aynı sonların hazırlanmasına yönelik turizm gelişmeleri üzücü ve düşündürücüdür. Assos ve Assos gibi yörelerin, İstanbul ve çevresi gibi yaşanmaz hal almasını önlemek, bu değerlerimizi kaybetmeden kıymetini anlamak gerekmektedir. Ziyaretçilerin % 20'si mimar-mühendis, % 48'i serbest

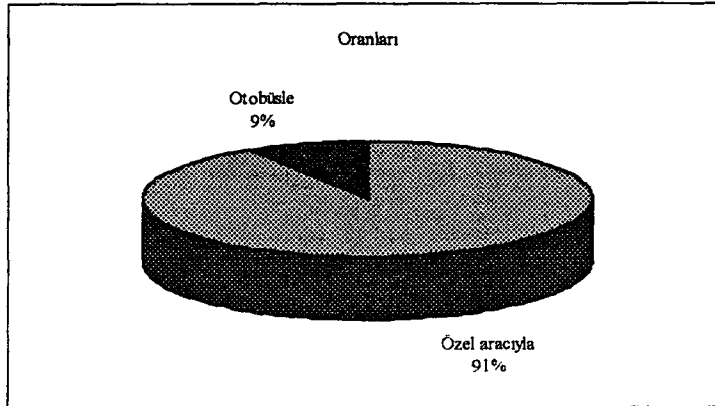
meslek sahibi, % 7'si doktor, ev kadını, % 6'sı turizmci, sanatçı ve avukattır (Şekil 5.6).

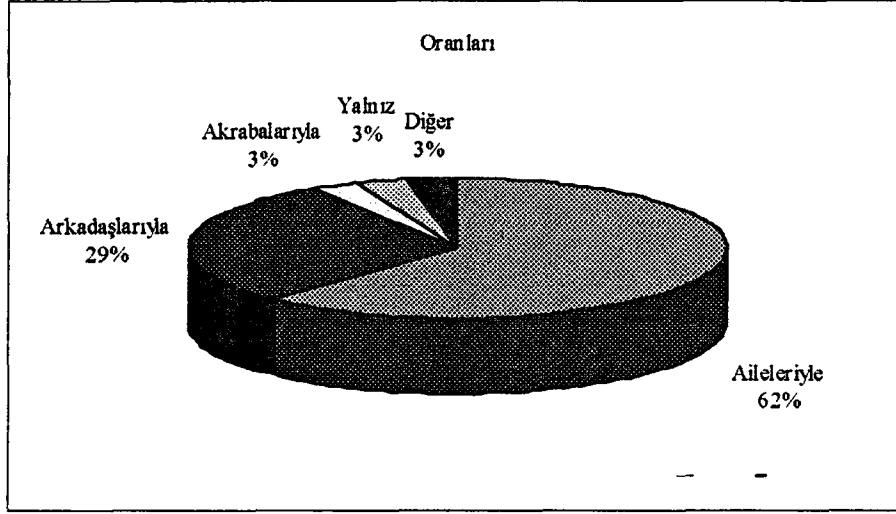
Şekil 5.6

5.3.2. Yöreyi Ziyaret Kriterlerinin Değerlendirilmesi

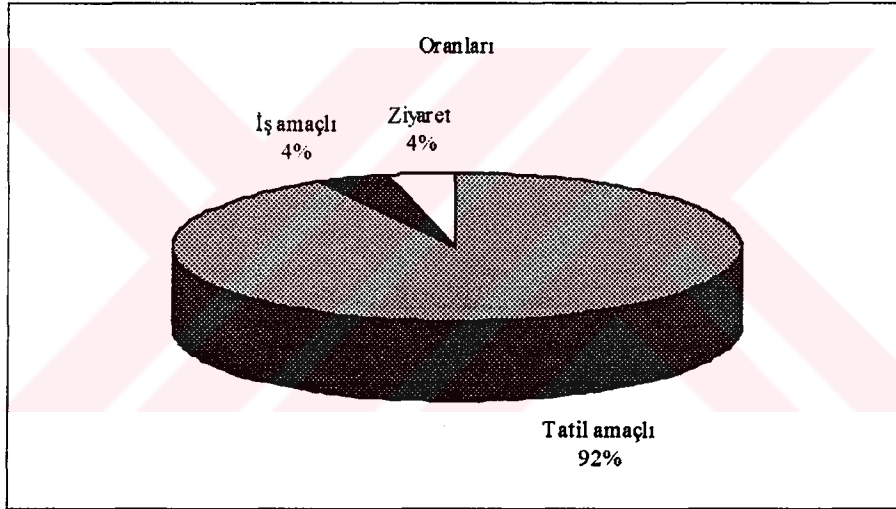
Yöreyi ziyaret eğilimini belirlemeye yönelik anket soruları, 6-9 ve 22-27 grup sorulardan oluşmaktadır. Ziyaretçilerin, % 91'i yöreye özel araçlarıyla ulaşmış (Şekil 5.7), % 62'si aileleriyle, % 29'u arkadaşlarıyla gelmiş (Şekil 5.8). Yöreye yapılan ziyaretlerin % 92'si tatil amaçlıdır (Şekil 5.9). Yörede toplu taşıma araçlarının eksikliğinden kaynaklanan ulaşım sorunu vardır ve bu sebeple yörede dinlenmek isteyen ziyaretçiler, özel araçlarıyla gelmeyi tercih etmektedir. İstanbul, İzmir gibi büyük merkezlerden bile, yöreye ulaşım aktarmalı sağlanmaktadır ve bu yöredeki turizm gelişimi için dezavantajdır.

Şekil 5.7

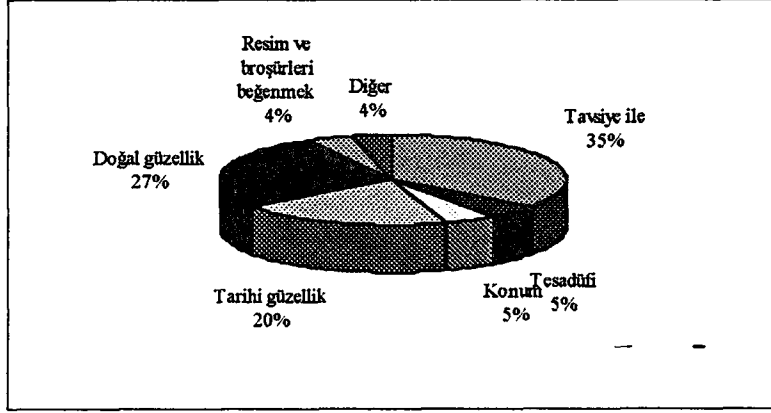
Şekil 5.8

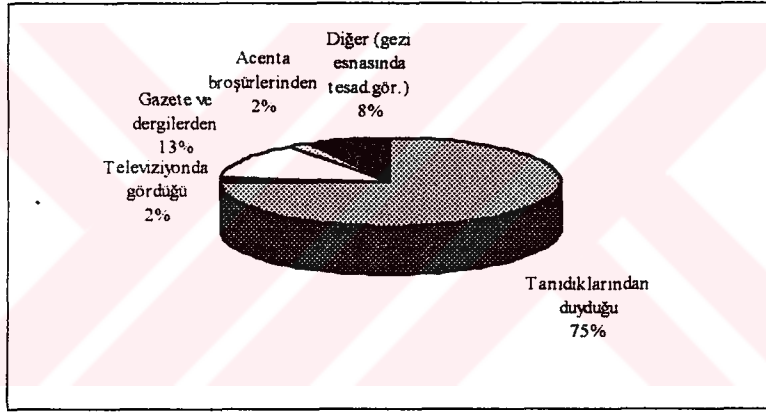
Şekil 5.9

Yöreyi tatil için seçen ziyaretçilerin amacı, eğlenmekten çok dinlenmektir. Yörenin atmosferi eğlenceden öte dinlenmek için çok uygundur. Yöreyi tatil için tercih eden ziyaretçilerin, % 35'i Assos'a tavsiye üzerine, % 20'si tarihi güzellikleri görmek üzere, % 27'si doğal güzellikleri görmek üzere gelmişlerdir (Şekil 5.10). % 35'lik bir oranın Assos'a tavsiye ve benzeri yörelerin tanıtım eksikliğinden ve bu yörelere verilen önemin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Tanıtım yetersizliğini doğrulayan bir diğer oran, ziyaretçilerin % 75'inin Assos'u ilk defa tanıdıklarından duymalarıdır. % 13'ü Assos'u ilk defa gazete ve dergilerde görmüştür (Şekil 5.11). Yöreyi ziyaret edenlerin % 70'i yöreye gelirken yanlarına harita veya rehber kitap almamış, (Şekil 5.12),

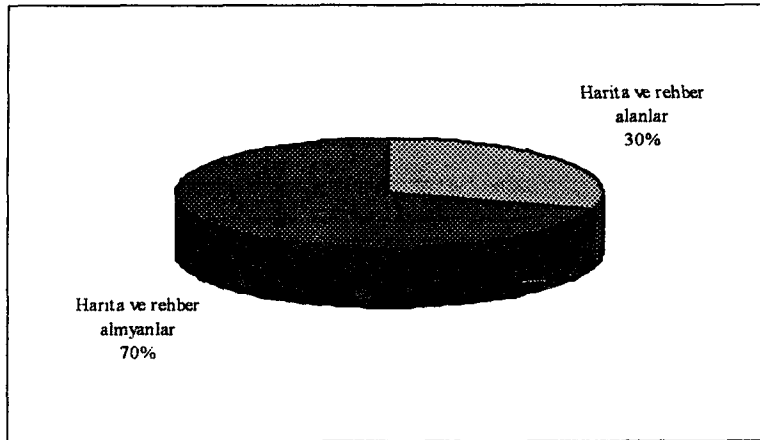
sadece % 8'i turlarla gelmiş (Şekil 5.13), % 75'i tercih ettikleri seyahat acentasından memnun kalmıştır (Şekil 5.14).

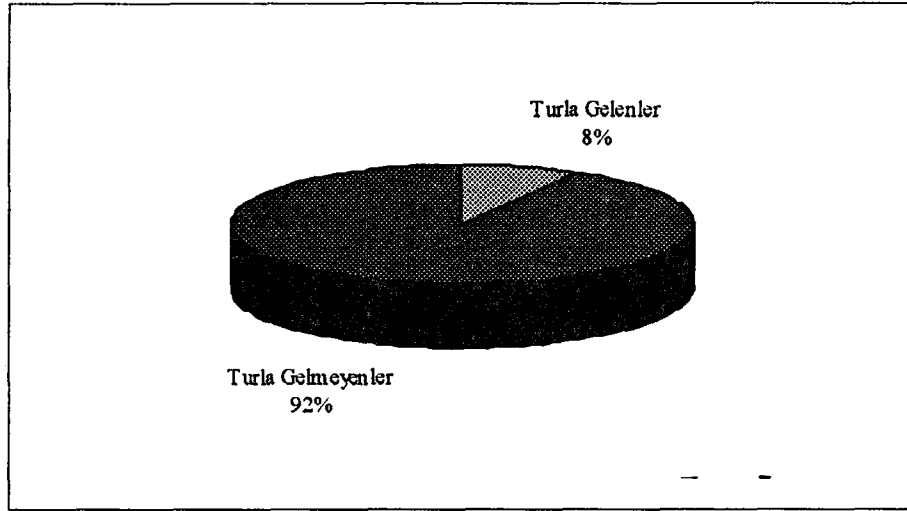
Şekil 5.10

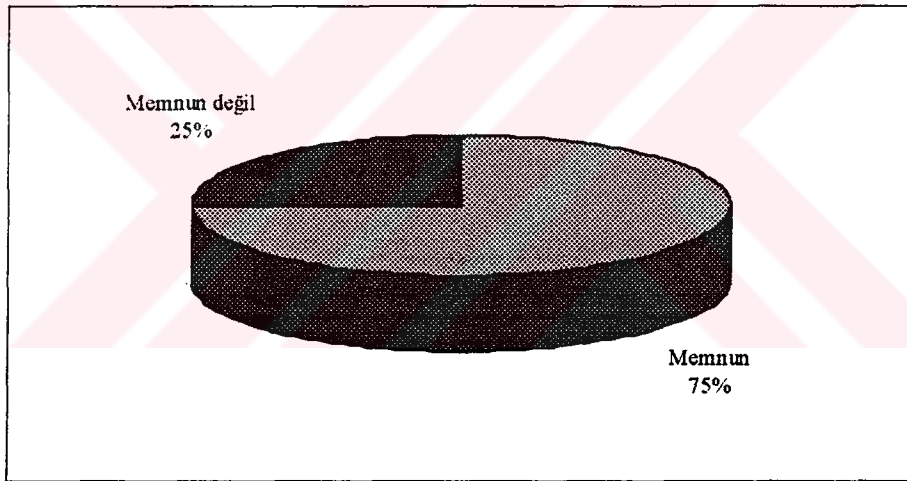
Şekil 5.11

Şekil 5.12

Şekil 5.13

Şekil 5.14

5.3.2.1. Ziyaret Kriterleri

Aşağıdaki analizler, ziyaret kriterlerini belirlemeye yönelik sorularla, diğer ilişkili sorular arasında yapılan karşılaştırmalı cetvel sonuçlarını vermektedir. Q^2 testi, karşılaştırmalı cetveller (mevcut sayılar) arasındaki farkların önem düzeyini belirlemek için kullanılmıştır. Her tabloda Q^2 testi için hesaplanan, gerçekleşmesi beklenen oranlar parantez içerisinde verilmiştir.

Tablo 5.1

Assos'u tarihi güzellikleri için ziyaret edenler	Doğal güzellikleri için ziyaret edenler	
0 (0,8)	2 (1,2)	= 2 15-25 yaş grubu
8 (7,2)	9 (9,78)	= 17 25-35 yaş grubu
5 (5,1)	7 (6,90)	= 12 35-45 yaş grubu
1 (0,84)	1 (1,15)	= 2 45-60 yaş grubu
14	19	= 33 TOPLAM
$Q^2 = 2,951$	DF = 3	(P = < 0.05)

Tablo 5.1'de, Assos'u tarihi ve doğal güzelliklerinden dolayı, tatil yöresi olarak seçmiş olan ziyaretçilerin, yaş grubu dağılımları belirtilmiştir. Tarihi ve doğal güzelliklerin tercih edilmesinin, yaş ile olan ilişkisi irdelenmiştir. Belli yaş gruplarına dahil olan ziyaretçilerin, tercih sebepleri ile yaşları arasında bağlantı yoktur. Yaşların, yöre seçim sebepleriyle ilişkisi yoktur ve iki değişken birbirinden bağımsızdır denebilir.

Tablo 5.2

Assos'u merak ve tavsiye sonucu ziyaret edenler	Doğal güzellikleri için ziyaret edenler	Tarihi güzellikleri için ziyaret edenler	
7 (5,28)	5 (5,01)	2 (3,69)	= 14 Lise mezunu
13 (14,71)	14 (13,98)	12 (10,30)	= 39 Y. okul mezunu
20	19	14	53 TOPLAM
$Q^2 = 6,650$	D.F. = 2	(P = < 0.05)	

Tablo 5.2'de, Assos'u tavsiye sonucu veya tarihi ve doğal güzelliklerinden dolayı, tatil yöresi olarak seçmiş olan ziyaretçilerin, eğitim durumu dağılımı belirtilmiştir. Tercih sebepleri ve eğitim durumu ilişkisi incelenmiştir. Bu iki değişken birbirinden bağımsız değildir. Dolayısıyla eğitim durumunun, yörenin tercih edilmesi ile ilişkisi vardır. İlkokul ve ortaokul mezunları, tarihi g zelli lere ilgi göstermekte, daha çok yörelerdeki eğlence imkanları ile ilgilenmektedirler. Lise ve yüksekokul mezunlarının doğal ve tarihi değerlere verdikleri önem görülmektedir.

Tablo 5.3

Yerleşme dokusunu beğenenler	Tarihi güzellikleri beğenenler	Doğal çevreyi beğenenler	Yöresel* Özellikleri beğenenler	
2 (2,05)	5 (3,64)	5 (4,67)	1 (2,62)	= 13 15-25 yaş
11 (9,15)	16 (16,28)	19 (20,85)	12 (11,70)	= 58 25-35 yaş
3 (5,05)	8 (8,98)	14 (11,50)	7 (6,45)	= 3235-45 yaş
2 (1,73)	3 (3,08)	3 (3,95)	3 (2,21)	= 11 45-60 yaş
18	32	41	23	= 114 TOPLAM
$Q^2 = 18,693$	$DF = 9$	$(P = < 0.05)$	-	-

* Dalmak, sosyal yaşam, hediyelik eşyalar, yöresel yemekler.

Tablo 5.3'de, Assos'ta beğenilen özelliklerin, yaş gruplarına göre dağılımları belirtilmiştir. Yerleşme dokusunun, tarihi güzelliklerin, doğal güzelliklerin ve yöresel özelliklerin beğenilmesinin yaş ile olan ilişkileri incelenmiştir. Beğeni değişkenleri ve yaş değişkeni birbirinden bağımsızdır denemez, aksine değişkenler birbirlerine yüksek derecede bağımlıdır. Assos'ta beğenilen unsurlar, yaş gruplarına göre değişmektedir. 20 yaşın altındaki grubun, yörenin atmosferinden hiç hoşnut olmadığı ve yörede kendilerine hitap eden hiç bir şeyin olmadığı gözlenmiştir. 25-45 yaş grubu, yöreden memnun kalmış, özellikle 30 yaşın üstündeki grup, doğal güzelliklerin, tarihi doku ve elemanlarla birleşmesi sonucu ortaya çıkmış olan ortamdan çok hoşnut olmuştur. Yöre-deki eğlence imkan ve organizasyonlarının yetersiz oluşu, yörenin küçük ve sakin bir ortama sahip oluşundan dolayı gençleri memnun edememektedir.

Tablo 5.4

Yerleşme dokusunu beğenenler	Tarihi güzellikleri beğenenler	Doğal çevreyi beğenenler	Yöresel* özellikleri beğenenler	
0 (0,15)	0 (0,28)	0 (0,36)	1 (0,19)	= 1 İlkokul mezunu
0 (0,15)	0 (0,28)	1 (0,36)	1 (0,19)	= 1 Ortaokul mezunu
1 (3,89)	8 (7,11)	12 (9,17)	4 (4,81)	= 25 Lise mezunu
16 (12,78)	23 (23,32)	27 (30,09)	16 (15,79)	= 82 Y.Okul mezunu
17	31	40	21	= 109 TOPLAM
$Q^2 = 17,540$	$DF = 9$	$(P = < 0.05)$		

* Dalmak, sosyal yaşam, hediyelik eşyalar, yöresel yemekler.

Tablo 5.4'de Assos'ta beğenilen özelliklerin, eğitim durumlarına göre dağılımı belirtilmiştir. Yerleşme dokusunun, tarihi güzelliklerin, doğal güzelliklerin ve yöresel özelliklerin beğenilmesinin, eğitim ile olan ilişkileri incelenmiştir. Beğeni değişkenleri ile eğitim düzeyi değişkenleri birbirine bağımlıdır. Yörede, beğenilen unsurlar, eğitim durumuna göre değişkenlik kazanmaktadır. Özellikle Yüksekokul mezunlarının, doğal, tarihi çevreyi, yerleşme dokusunu ve yöresel özellikleri beğendikleri görülmektedir.

5.3.2.2. Çekicilik Kriterlerinin Sınırlandırılması

Yöredeki turist eğilimini belirlemeye yönelik ziyaretçilerle yapılan anket analizleri sonucu, Assos'ta en çok beğenilen unsurların, tarihi çevre, doğal çevre, yerleşme dokusu ve binalar olduğu belirtilmişti. Yöreye gelen ziyaretçilere ek olarak verilen ankette, yöredeki bir takım özellikler hakkındaki düşünceleri sorulmuştur. Tablo 5.5.'de, yörede çekicilik kriterlerini belirlemeye yönelik analizler (yüzde oranları) yer almaktadır.

		a	b	c	d	e	Sıralama
1	%	31	29	6	31	3	20
2		10	25	25	32	8	17
3		13	20	33	22	12	15
4		6	19	21	23	31	10
5		—	—	4	37	59	2
6		—	12	20	39	29	11
7		—	4	8	34	54	3
8		32	30	12	16	10	16
9		—	2	18	24	66	1
10		—	14	23	28	35	7
11		9	12	12	33	34	8
12		40	27	12	16	5	18
13		8	8	15	28	41	6
14		—	4	8	37	51	4
15		4	23	23	34	16	14
16		—	5	13	34	48	5
17		18	20	14	20	28	13
18		4	6	16	43	31	9
19		49	29	11	6	5	19
20		2	10	25	35	28	12

1. Alınabilecek eşyalar çok çeşitli ve ucuz
2. Tesisler kaliteli ve ucuz
3. Yemekler iştah verici ve ucuz
4. Assos'ta tatil heyecan verici
5. Assos'ta tatil huzur verici ve dinlendirici
6. Turistlerin ilgisini çekecek çok çeşitli mekanlar var
7. Manzara ve sahil görülmeye değer
8. Sosyal hayat çok hareketli
9. Deniz ve hava çok temiz
10. Güneş yakıcı
11. Dalmak çok ilginç ve zevkli
12. Kalabalık rahatsız edici
13. Tenha oluşu çok cazip
14. Tarihi değerler ve yerleşim dokusu çok ilgi çekici
15. Şehir çok temiz ve bakımlı
16. Şehirde suç oranı az ve güvenli
17. Ulaşım kolay
18. Halk cana yakın ve misafirperver
19. Sağlık donatımları yeterli
20. Assos diğer tatil beldelerinden farklı değerlere sahip ve çok cazip

-
- a. Hiç katılmıyorum
 - b. Az katılıyorum
 - c. Katılıyorum
 - d. Kısmen katılıyorum
 - e. Aynen katılıyorum
-

Deniz ve havanın çok temiz oluşu, tüm ziyaretçilerin ortak görüşüdür. Yörenin en çekici özelliğidir. Assos'ta tatilin huzur verici ve dinlendirici oluşu, manzara ve sahilin görülmeye değer özelliklere sahip oluşu, tarihi değerler ve yerleşim dokusu, ziyaretçileri buraya çeken kriterlerin başında gelmektedir.

Sonuçta, Assos yöresine gelen turistlerin tercihlerini etkileyen çekicilik kriterleri

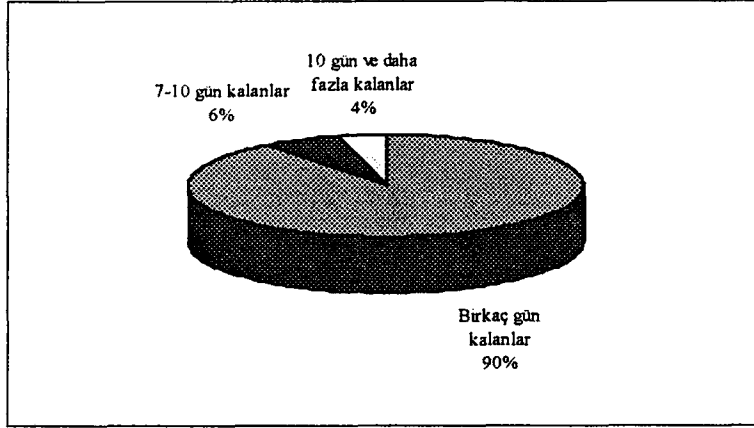
şöyle sıralanmıştır;

1. Doğal güzellikler, manzara ve sahilin etkileyiciliği,
2. Deniz ve havanın temiz oluşu,
3. Yörenin küçük ve tenha oluşu,
4. Konumu sebebiyle, büyük merkezlere (İstanbul, İzmir vs.) yakın oluşu,
5. Tarihi değerler,
6. Yerleşim dokusu ve yöreye özgü değerler,
7. Güvenli ve sakin oluşu,
8. Yerel halkın turiste olumlu yaklaşımları,
9. Köy kültürünün beraberinde getirdiği sosyal yaşam farkı,
10. Tesislerin temiz ve yöre yapım düzenine uygun oluşu,
11. Yemekler ve balık çeşitleri,
12. Yörenin temiz ve fiyatların uygun oluşu,

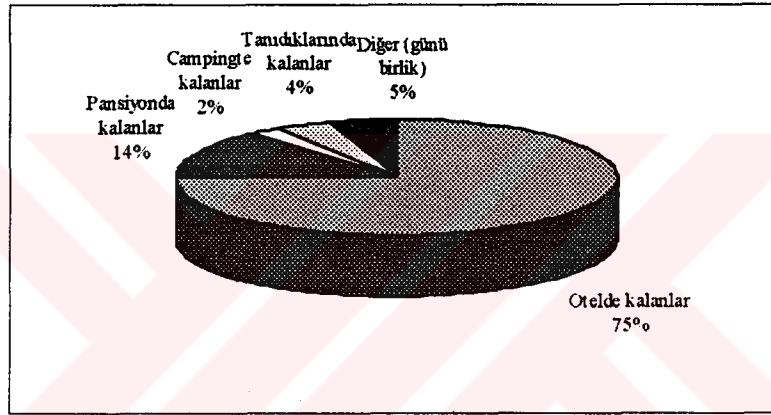
Ülkemizde, bu kriter ve değerlere sahip Assos benzeri bir çok tarihi-turistik merkez bulunmaktadır. Bu merkezler en uygun ve olumlu yaklaşımlarla ziyaretçilerin kullanımına uygun hale getirilmelidir.

5.3.3. Yörede Konaklama Kriterlerinin Değerlendirilmesi

Yörede, konaklama kriterlerini belirlemeye yönelik anket soruları, 10-21. grup sorulardan oluşmaktadır. Yöreye gelen ziyaretçilerin % 90'ı yörede birkaç gün kalmaktadır (Şekil 5.15). Bu sonuç, yöredeki faaliyetlerin azlığı, yörenin küçük ve sakin oluşuna bağlıdır. Yörenin doğal atmosferi ve temiz havası, ziyaretçilerin birkaç günde bile olsa dinlenmelerini sağlayabilecek etkidir. Assos, kısa tatillerin ve hafta sonu tatillerinin değerlendirilebildiği bir merkez konumundadır. Bu özelliği, Assos'a değişik ve önemli belki de gerekli ve uygun bir imaj sağlamaktadır. Ziyaretçilerin, % 75'i konaklamak için otelleri tercih etmektedir (Şekil 5.16).

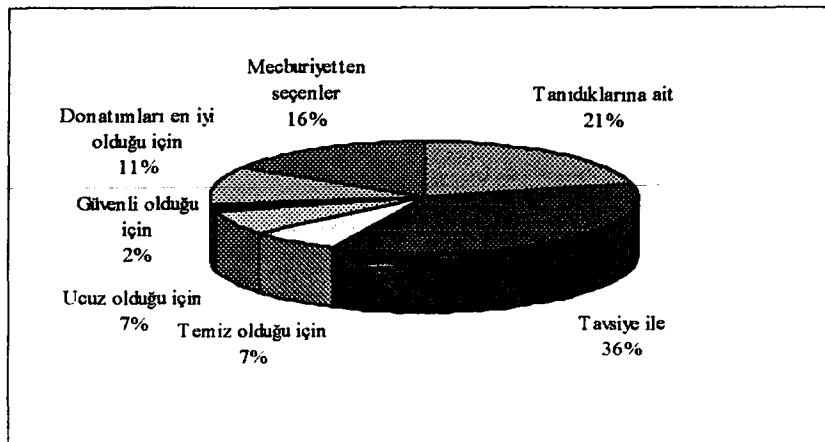

Şekil 5.15

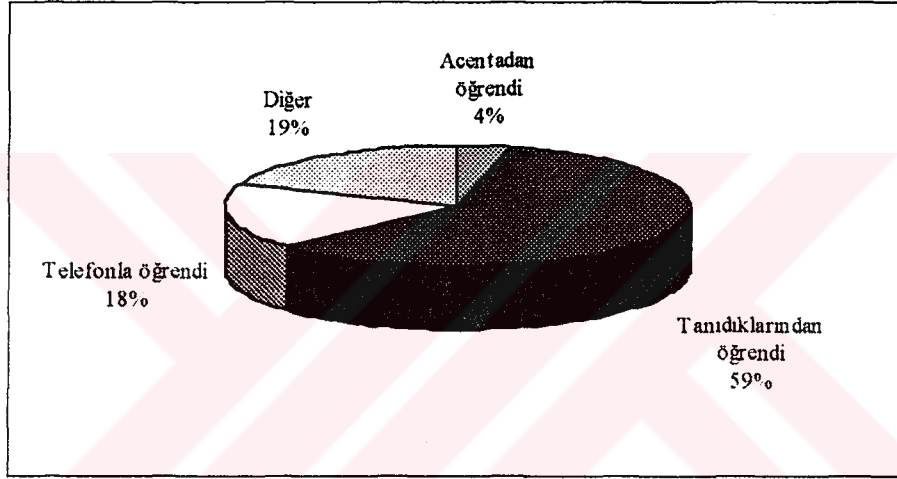
Şekil 5.16

Konaklamak için seçilen tesislerin % 36'sı tavsiye sonucu, % 21'i tanıdıklara ait oluşundan dolayı, % 16'sı ise mecbur kalındığından dolayı seçilmiştir (Şekil 5.17).

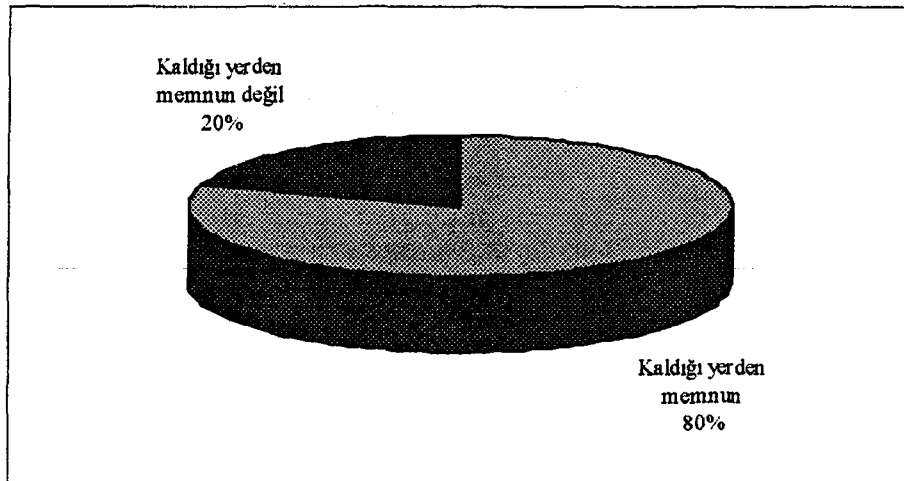

Şekil 5.17

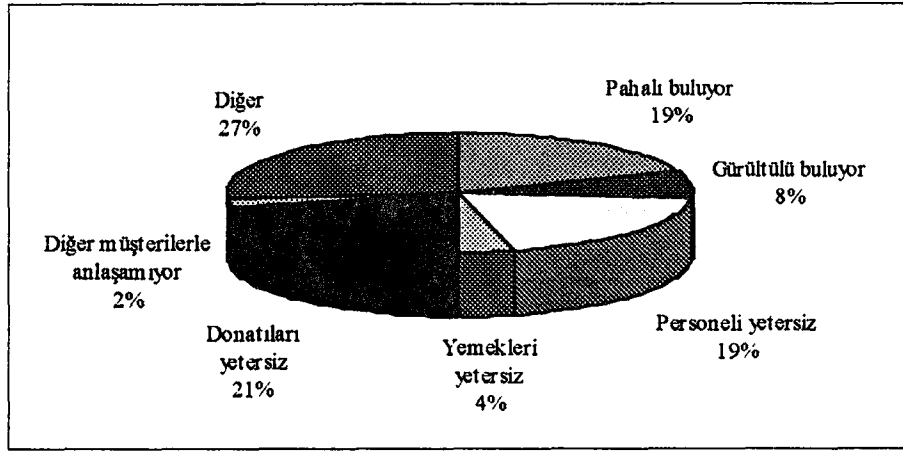
Giderek artan ilgi karşısında, Assos'taki mevcut tesislerin yetersiz kalışı, çoğu ziyaretçiyi yer bulamamak veya istenilen yerde kalamamak sorunlarıyla yüzyüze bırakmıştır. Yukarıda da belirtildiği gibi % 16'lık bir oran, konaklama yerlerini başka konaklama yeri bulamadıklarından dolayı seçmek zorunda kalmışlardır. Ziyaretçilerin % 59'u konakladıkları tesis ile ilgili bilgileri tanıdıklarından öğrenmişlerdir (Şekil 5.18). Zaten, çoğu ziyaretçinin de yöreye tanıdık tavsiyesi sonucu geldiği önceki bölümde belirtilmiştir. Dolayısıyla, ziyaretçilerin % 80'i konakladıkları tesislerden memnun kalmıştır (Şekil 5.19). % 19'u konakladıkları tesisleri pahalı bulmuş, % 19'u personeli yetersiz bulmuş, % 21'i tesis donatılarını yetersiz bulmuştur (Şekil 5.20).

Şekil 5.18

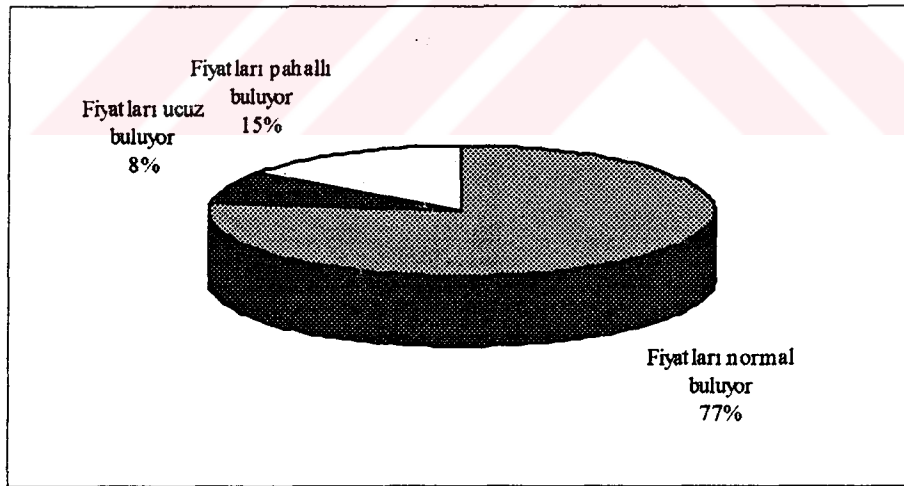

Şekil 5.19

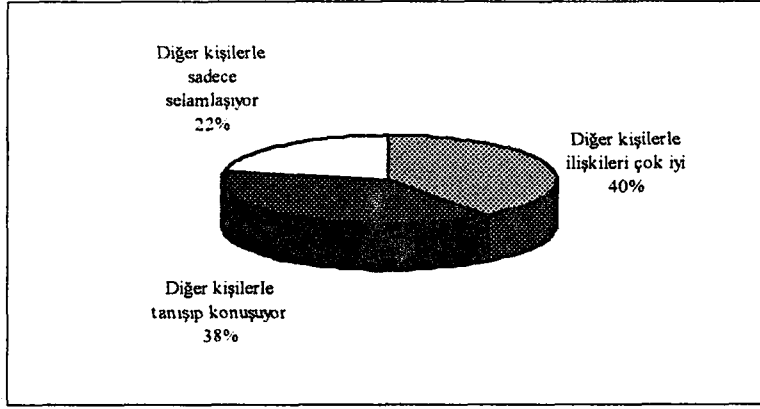
Şekil 5.20

Yörede istenilen özelliklerde personel bulunamayışı ve mevcut personelin yetersizliği, aşırı talep karşısında fiyatların artışı, tesis binalarının tarihi dokuyla birlikte koruma altında oluşu ve eski oluşu ve yapıldıkları yıllarda yüzyıllar sonra turizme hizmet edebilecekleri düşünülmediğinden dolayı, turizm tesisi olarak yetersiz oluşları, günden güne sorun yaratmaktadır. Ziyaretçilerin % 77'si Assos genelinde, fiyatları normal bulmaktadır (Şekil 5.21).

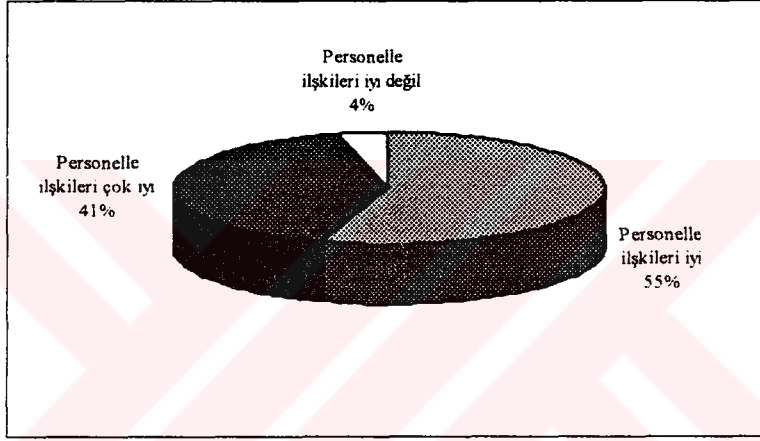

Şekil 5.21

Konaklanan tesislerde, diğer ziyaretçilerle olan ilişkiler % 40 oranında çok iyi (Şekil 5.22), işletmeci ve personelle olan ilişkiler % 55 oranında iyidir (Şekil 5.23).

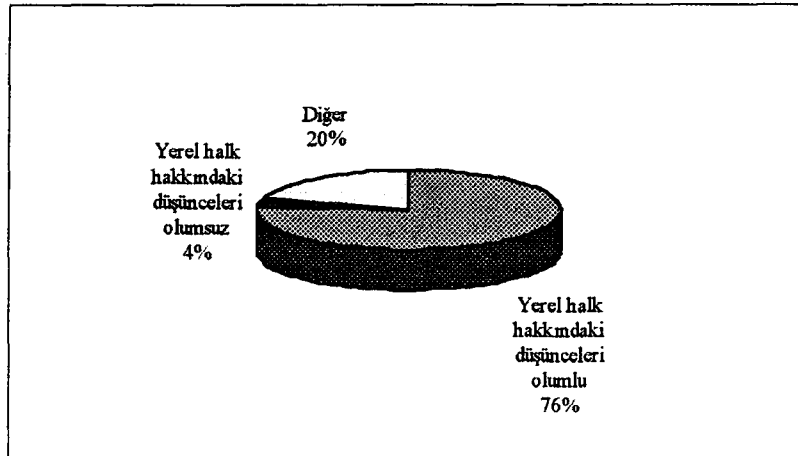

Şekil 5.22

Şekil 5.23

Yöreyi ziyaret edenlerin % 76'sının yerel halk hakkındaki düşünceleri çok olumludur (Şekil 5.24).

Şekil 5.24

Bu da yerel halkın turizme karşı olumlu yaklaşımını ve bilincini ortaya çıkarması bakımından çok önemlidir. Yerel halkın, her geçen gün turizme ve turistlere doğru yaklaştığı ve turizm işlevini yörelerine kalkındırıcı etki yapacak şekilde benimsedikleri söylenebilir. Bir çok turist tesis organizasyonlarına göre, Assos'ta yetersiz kaldığı gözlenen turistik organizasyonlara rağmen, ziyaretçilerin % 61'i konakladıkları tesisin organizasyonlarını yeterli bulmaktadır. Bu sonucun, arz-talep arasındaki dengeden kaynaklanabileceği düşünülebilir.

5.3.3.1. Konaklama Kriterleri

Aşağıdaki analizler, konaklama kriterlerini belirlemeye yönelik sorularla, diğer ilişkili sorular arasında yapılan karşılaştırmalı cetvel sonuçlarını vermektedir. Q^2 testi, karşılaştırmalı cetveller (mevcut sayılar) arasındaki farkların önem düzeyini belirlemek için kullanılmıştır. Her tabloda, Q^2 testi için hesaplanan, gerçekleşmesi beklenen oranlar parantez içerisinde verilmiştir.

Tablo 5.5

Konakladıkları tesislerden memnun kalan ziyaretçiler	Konakladıkları tesislerden memnun kalmayan ziyaretçiler	
36	9	= 45 Assos'ta birkaç gün kalanlar
(36)	(9)	
1	1	= 7-10 gün kalanlar
(1,6)	(0,4)	
3	0	= 3 10 günden fazla kalan
(2,4)	(0,6)	
40	10	= 50 TOPLAM
$Q^2 = 1,870$	D.F. = 1	(P = < 0.05)

Tablo 5.5'de ziyaretçilerin, konakladıkları tesislerden memnun kalıp, kalmamalarıyla, yörede kalış süresi dağılımı belirtilmiştir. Kalış süresi ile, tesislerden memnun olup olunmadığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Kalış süresi ve memnuniyet değişkenleri birbirinden bağımsızdır. Ziyaretçilerin, konakladıkları tesislerden memnun kalmaları, yörede kalış sürelerini etkilememektedir.

Tablo 5.6

Yöredeki fiyatları ucuz bulan ziyaretçiler	Fiyatları normal bulan ziyaretçiler	Fiyatları pahalı bulan ziyaretçiler	
4	34	6	= 44 Assos'ta birkaç gün kalanlar
(3,59)	(34,12)	(6,28)	= 7-10 gün kalanlar
0	2	0	
(0,16)	(1,55)	(0,28)	
0	2	1	= 3 10 günden fazla kalanlar
(0,24)	(2,32)	(0,42)	
4	38	7	= 49 TOPLAM
$Q^2 = 5,926$	D.F. = 4	$(P = < 0.05)$	

Tablo 5.6'da ziyaretçilerin yöredeki fiyatlara yaklaşımları ile yörede konaklama süreleri dağılımı belirtilmiştir. Fiyatlar ve kalış süresi değişkenleri birbirinden bağımsızdır. Fiyatlar ve kalış süresi değişkenleri birbirinden bağımsızdır. Yörede fiyatların uygun bulunuşu, ziyaretçilerin, tatil yaptıkları süreyi etkilememektedir. Bu sonuçtan, ziyaretçilerin tatillerini önceden belli bir süre ayırarak planladıkları ve yöredeki herhangi bir kriterin, bu süreyi uzatmadığı düşünülmektedir.

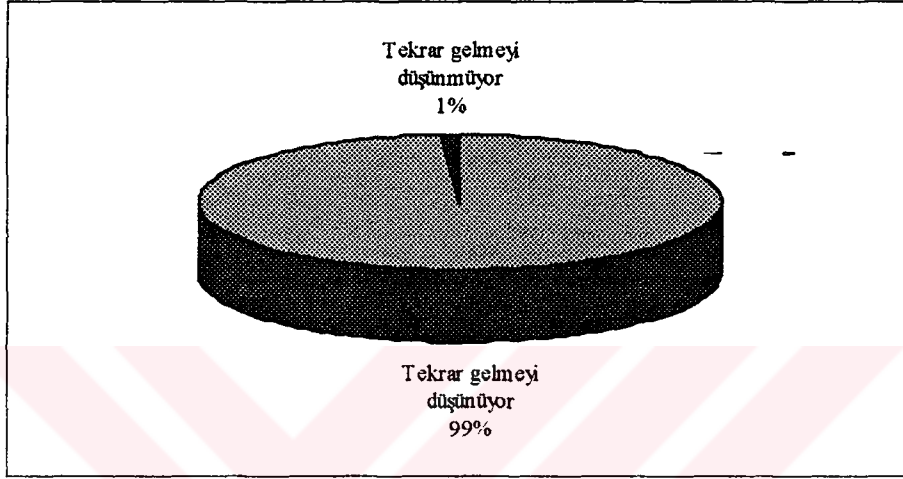
Tablo 5.7

Yöredeki fiyatları ucuz bulan ziyaretçiler	Fiyatları normal bulan ziyaretçiler	Fiyatları pahalı bulan ziyaretçiler	
3	33	5	= 41 Konakladıkları tesisten memnun
(3,28)	(31,98)	(5,74)	= 9 Konakladıkları tesisten memnun değil
1	6	2	
(0,72)	(7,02)	(1,26)	
4	39	7	= 50 TOPLAM
$Q^2 = 0,840$	D.F. = 2	$(P = < 0.05)$	

Tablo 5.7'de, ziyaretçilerin fiyatlara yaklaşımları ile konakladıkları tesis hakkındaki düşüncelerinin dağılımı belirtilmiştir. Fiyat ve memnuniyet ilişkisi incelenmiştir. Sonuçta, bu iki değişkenin birbirinden bağımsız olduğu görülmektedir. Konakladığı tesisin fiyatını fazla bulan bir ziyaretçinin, konakladığı tesisten memnunluk duymaması sözkonusu değildir. Ayrıca, çoğu ziyaretçinin, yöredeki fiyatları normal standartlarda bulduğu görülmektedir.

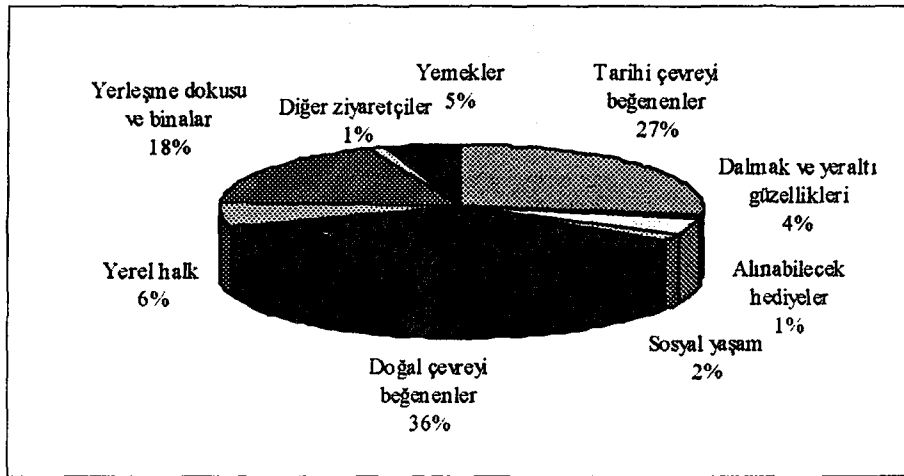
5.3.4. Yöreyi Tekrar Ziyaret Etme Eğiliminin Değerlendirilmesi

Yörenin tekrar ziyaret edilip edilmeyeceğine yönelik anket soruları, 28-29. grup sorulardan oluşmakta, yöreye tekrar gelen ziyaretçilerin eğilimlerini belirlemeye yönelik anket soruları 37-43. grup sorulardan oluşmaktadır. Yöreyi ilk kez ziyaret edenlerin % 99'u yöreye tekrar gelmeyi düşünmektedir (Şekil 5.25).

Şekil 5.25

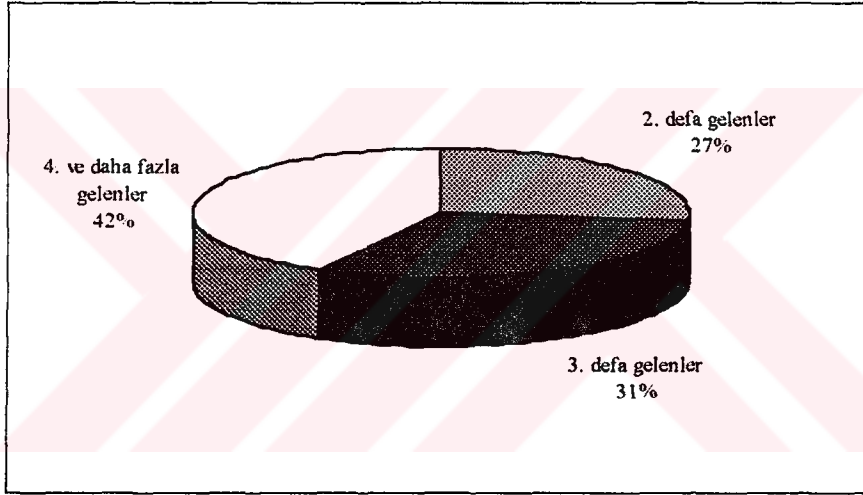
Bu oran, yörenin turizm gelişimi için çok sevindiricidir ve aynı zamanda da ziyaretçiler için eş bulunmaz bir turizm merkezi oluşunun ispatı niteliğini taşımaktadır. Yörede en çok beğenilen unsur, % 36'lık bir oranla doğal çevredir. Bunu, % 27 ile tarihi çevre, % 18 ile yerleşme dokusu ve binalar izlemektedir (Şekil 5.26).

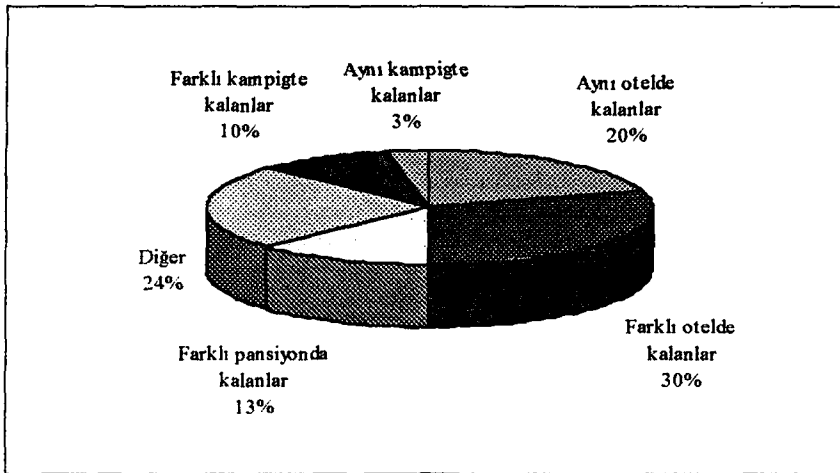
Şekil 5.26

Bu sonuçlar, tarihi ve doğal güzelliklerin birlikteliğini bir arada taşıyan küçük tarihi kentlerimizin turizm pazarında önemini vurgulamakta, bu güzelliklerin yöresel özelliklerle bütünleşmesi sonucu kaybedildiği takdirde, elde edilmesi mümkün olmayacak, eşsiz turistik kaynaklarımızın doğru stratejilerle değerlendirilmesi ve ortaya çıkarılması gerekliliğini ispatlamaktadır.

Ziyaretçilerin, % 51'i yöreye tekrar gelmiş, bunların % 42'sinin yöreyi dördüncü veya daha fazla ziyareti, % 27'sinin yöreyi ikinci ziyareti, % 31'inin yöreyi üçüncü ziyaretleridir (Şekil 5.27). Yöreyi tekrar ziyaret etme eğilimi gösteren ziyaretçilerin, % 30'u daha önceki ziyaretçilerden farklı otellerde, % 20'si daha önceki ziyaretleri ile aynı otellerde konaklamışlardır (Şekil 5.28).

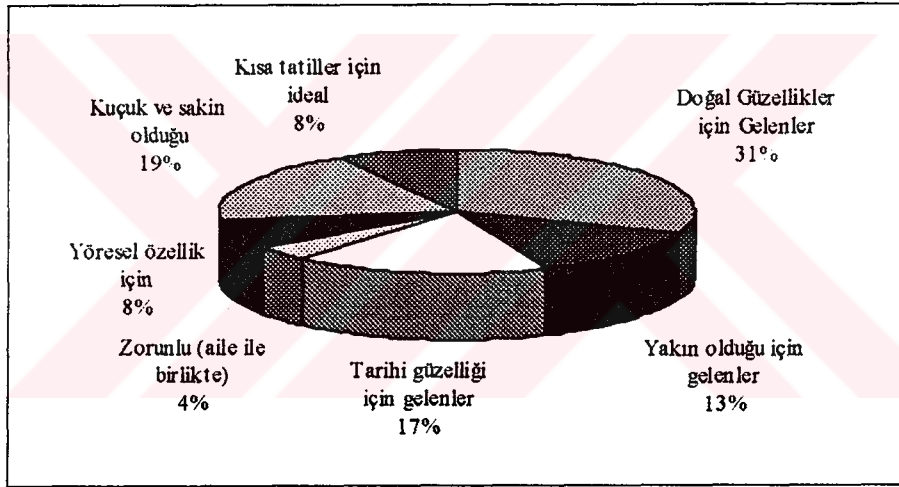

Şekil 5.27

Şekil 5.28

Ziyaretçilerin, yöreyi önceki ziyaretlerden farklı tesislerde konaklama sebeplerinin % 88'i yörede konaklayacak yer bulma zorluğundan kaynaklanmaktadır. Yöreyi tekrar ziyaret etmiş olan ziyaretçilerin % 100'ü yöreye tekrar gelmeyi düşünmektedir. Yörenin tekrar ziyaret edilmek istenmesinin, yöreyi bir veya birden fazla ziyaret etmiş olmakla ilgisi yoktur. Yöreye ilk defa gelenler de, birden fazla gelenler de, yöreyi tekrar tekrar ziyaret etme eğilimini göstermektedir. Yörenin tekrar ziyaret ediliş sebeplerini, % 31 oranında doğanın etkileyiciliği ve yörenin farklı bulunuşu ile çok sevilmesi, % 13 oranında konumu, % 17 oranında tarihi güzelliklerinin varlığı, % 19 oranında küçük ve sakin bir yöre oluşu, % 8 oranında kısa süreli tatiller için ideal bir yöre olarak kabul edilişi, % 8 oranında yöresel özelliklerin ve dokunun farklı oluşu oluşturmaktadır (Şekil 5.29).

Şekil 5.29

Yöreyi tekrar ziyaret edenlerin, yörede değişmiş buldukları unsurların başında, olumsuz bir değişim olarak yapılaşma gelmektedir. Yörede iki çeşit yapılaşma göze çarpmaktadır. İlki, köy yerleşmesinin büyümesine sebep olan, yöredeki yerleşim ve bina dokusuna uygun olarak inşa edilen yeni köy evlerinin oluşturduğu yapılaşma. Daha çok köyün evlenen veya evlenmek üzere olan delikanlıları tarafından, kendilerinin ayrı bir evi olması amacıyla yapılan yeni köy evleri, eski köy yerleşmesinin bitişiğinde yer almaktadır. Bu evler en fazla 5-6 seneliktir. Yöredeki diğer yapılaşma, köy yerleşmesinin ilerisindeki Kadirga Koyu'nun imara açılmasını fırsat bilen yapı gruplarından oluşmaktadır. Özellikle, Kadirga Koyu'nun yapılaşmaya başlaması, yöredeki

turizm gelişi için, ziyaretçiler tarafından hoş karşılanmasa da, köy halkı için istenilen bir durumdur. Yapılaşmanın hızla devam etmesi, yöredeki doğal ve tarihi güzellikler için tehdit unsuru olacaktır. Ziyaretçiler tarafından istenmeyen ve olumsuz bir gelişme olarak kabul edilen kalabalıklaşma, yörede otopark, ulaşım, yer bulamama, gürültü ve kirlilik gibi olumsuz sonuçlar doğurmaya başlamıştır. Yöreye karşı artan ilgiyle birlikte, yerli halkın ticari düşünmeye başlaması ve artan fiyatlar olumsuz gelişmeler olarak değerlendirilmektedir. Köy evlerinin yüksek fiyatlarla yabancılara satılması ve limandaki tüm mevcut binaların otel olarak kullanılması, ziyaretçiler arasında huzursuzluk yaratan unsurlar arasında sayılmaktadır. Assos'un 15-20 yıl-önceki halini bilen ziyaretçiler, otellerin antik limana yapaylık ve durağanlık kattığını, eski yıkık balıkçı lokantalarını tercih ettiklerini belirtmektedirler. Ya da, binaların tümünün otel değil de, değişik fonksiyonlarda kullanılması gerektiğini savunmaktadırlar. Assos'taki olumlu gelişmeler ise, yöreyi ziyaret edenlerin yöredeki değerlere karşı daha duyarlı olmaya başlamaları ve köy halkının turizm işlevini öğrenmeye ve benimsemeye başlaması sayılmaktadır. Köy halkının turizmi ve hizmeti öğrenmeye başlamasıyla birlikte, yöredeki hizmet kalitesi artmıştır.

5.3.4.1. Tekrar Ziyaret Eğilimi

Aşağıdaki analizler, yörenin tekrar ziyaret edilmesi eğilimini belirlemeye yönelik sorularla, diğer ilişkili sorular arasında yapılan karşılaştırmalı cetvel sonuçlarını vermektedir. Q^2 testi, karşılaştırmalı cetveller (mevcut sayılar) arasındaki farkların önem düzeyini belirlemek için kullanılmıştır. Her tabloda, Q^2 testi için hesaplanan, gerçekleşmesi beklenen oranlar parantez içinde verilmiştir.

Tablo 5.8

Assos'ta birkaç gün kalanlar	7-10 gün kalanlar	10 günden fazla kalanlar	
43	2	2	= 47 Assos'u tekrar
(42,39)	(1,84)	(2,76)	ziyaret etmek isteyenler
3	0	1	= 4 Tekrar ziyaret
(3,60)	(0,15)	(0,23)	etmek istemeyenler
46	2	3	= 51 TOPLAM
$Q^2 = 11,803$	D.F. = 2	($P = < 0.05$)	

Tablo 5.8'de, ziyaretçilerin yörede kalış süreleri ile yöreyi tekrar ziyaret istekleri dağılımı belirtilmiştir. Ziyaretçilerin yöreyi tekrar ziyaret edebilme eğilimleri ile yörede kaldıkları süre arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu iki değişken yüksek bir oranla birbirine bağımlıdır. Yöreyi tekrar ziyaret etmek isteyen ziyaretçilerin, yörede birkaç gün kalanlar oldukları görülmektedir. Yörenin küçük ve sessiz ortamından dolayı, birkaç günden fazla süreyle, yörede kalan ziyaretçilere sıkıntı verdiği bilinmektedir.

Tablo 5.9

Konakladıkları tesislerden memnun kalan ziyaretçiler	Konakladıkları tesislerden memnun kalmayan ziyaretçiler	-	-
37	9	=	46 Assos'u tekrar
(36,8)	(0,2)		ziyaret etmek isteyenler
3	1	=	4 Tekrar ziyaret
(3,2)	(0,8)		etmek istemeyenler
40	10	=	50 TOPLAM
$Q^2 = 5,482$	D.F. = 1	$(P = < 0.05)$	

Tablo 5.9'dan, konakladıkları tesislerden memnun kalan ziyaretçiler ile, yöreyi tekrar ziyaret eğiliminin dağılımı belirtilmiştir. Yöreyi tekrar ziyaret etmek isteyen ziyaretçiler ile memnuniyet ilişkisi incelenmiştir. Bu iki değişken, birbirinden bağımsız değildir. Konakladıkları tesislerden memnun kalan ziyaretçilerin büyük bir çoğunluğu yöreyi tekrar ziyaret etme eğilimindedir.

Tablo 5.10

Fiyatları ucuz bulan ziyaretçiler	Fiyatları normal bulan ziyaretçiler	Fiyatları pahalı bulan ziyaretçiler	
4	37	7	= 48 Assos'u tekrar
(3,76)	(37,6)	(6,58)	ziyaret etmek isteyenler
0	3	02	= 3 Tekrar ziyaret
(0,23)	(2,35)	(0,41)	etmek istemeyenler
4	40	7	= 51 TOPLAM
$Q^2 = 10,430$	D.F. = 2	$(P = < 0.05)$	

Tablo 5.10'da, ziyaretçilerin yöredeki fiyat değerlendirmeleri ile yöreyi tekrar ziyaret eğilim dağılımları belirtilmiştir. Yörenin tekrar ziyaret edilme eğilimi ve yöredeki fiyatların değerlendirilmesi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu iki değişken, birbirinden bağımsız değildir. Yöredeki fiyatları normal düzeyde bulan ziyaretçilerin çoğunluğu-

nun yöreyi tekrar ziyaret etme eğiliminde olduğu görülmektedir.

Tablo 5.11

Assos'ta yerleşme dokusunu beğenenler	Tarihi güzellikleri beğenenler	Doğal çevreyi beğenenler	Yöresel* Özellikleri beğenenler	
15 (16,04)	29 (28,31)	38 (36,81)	19 (19,82)	= 101 Assos'u tekrar ziyaret etmek isteyenler
2 (0,95)	1 (1,68)	1 (0,36)	2 (1,17)	= 6 Tekrar ziyaret etmek istemeyenler
17	30	39	21	107 TOPLAM
$Q^2 = 3,291$	$DF = 3$	$(P = < 0.05)$		

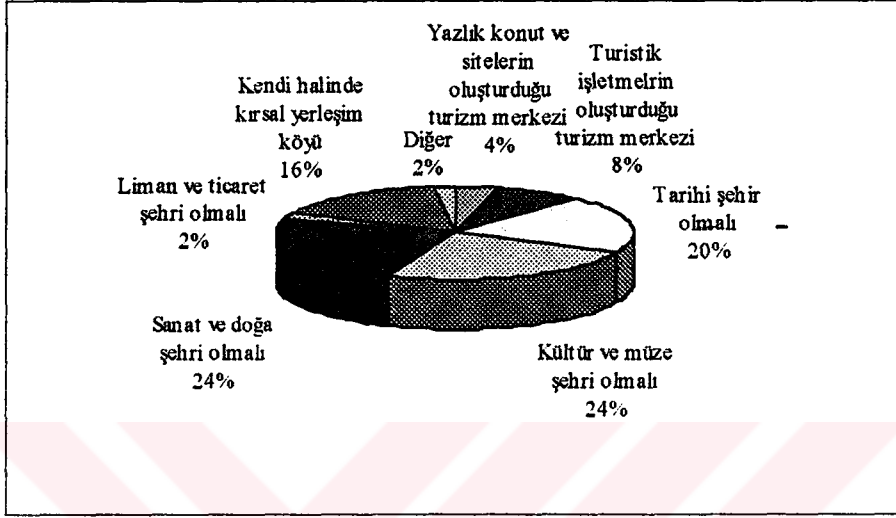
* Dalmak, sosyal yaşam, hediyelik eşyalar, yöresel yemekler.

Tablo 5.11'de, yörede ziyaretçiler tarafından beğenilen unsurlar ile yöreyi tekrar ziyaret eğilimi dağılımları belirtilmiştir. Yörede en çok ilgi gören unsurların, yöreye tekrar geliş ile ilişkileri incelenmiştir. Bu iki değişken birbirinden bağımsızdır. Ziyaretçilerin, doğal çevreyi ve tarihi güzellikleri çok beğenmiş olmalarıyla, tekrar gelmek istemeleri arasında bir ilişki yoktur. Ziyaretçilerin çoğunun, yöreyi tekrar ziyaret etmek istemeleri, yörede çok beğendikleri herhangi bir unsurdan çok, genel atmosferi beğendikleri anlamına gelmektedir. Ayrıca, yörenin küçük ve çok sınırlı oluşu, ziyaretçilerin, yörenin turizm imkanlarından birkaç günde faydalanabilmeleri, ziyaretçilerin tüm meraklarını giderebilmelerine sebep olmaktadır. Dolayısıyla, yöreye tekrar gelişlerinde, tarihi güzellikleri görmekten öte, genel atmosfere kendilerini kaptırmaktadırlar.

5.3.5. Ziyaretçilerin, Assos Turizm İmajı Değerlendirmesi

Assos turizmi değerlendirildiğinde, tanıtımının yetersiz oluşundan dolayı, pek çok turistin böyle bir yöreden haberdar olmadığı anlaşılmaktadır. Bu sadece Assos için geçerli bir değerlendirme değildir. Assos benzeri küçük tarihi merkezlere verilen önemin, ülke turizmine katkılarını düşündüğümüzde, ne derece yetersiz olduğunu anlamak hiç de zor değildir. Yöreyi ziyaret edenlerin, Assos'un nasıl bir turistik merkez olmasını istedikleri ve bu konudaki istek ve düşüncelerini belirlemeye yönelik anket sorusu, 30. grup soruda yer almaktadır. Ziyaretçilerin % 4'ü Assos'un yazlık sitelerden oluşan bir turizm merkezi olmasını, % 8'i Assos'un turistik işletmelerden oluşan bir

turizm merkezi olmasını, % 20'si Assos'un tarihi şehir olmasını, % 24'ü Assos'un kültür ve müze şehri olmasını, % 24'ü sanat ve doğa şehri olmasını, % 2'si liman ve ticaret şehri olmasını, % 16'sı kendi halinde kırsal bir yerleşme olmasını istemektedir (Şekil 5.30).

Şekil 5.30

En fazla, tarihi şehir, kültür ve müze şehri, sanat ve doğa şehri ve kendi halinde kırsal bir yerleşme şıklarının seçilmiş olması, ziyaretçileri Assos'a ancak bugünkü gibi veya daha düzenlenmiş ve planlanmış bir Assos'un çekeceği gerçeğini ortaya çıkarmaktadır. Bu sonuçlar, Assos ve benzeri yörelerin turizm pazarındaki önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

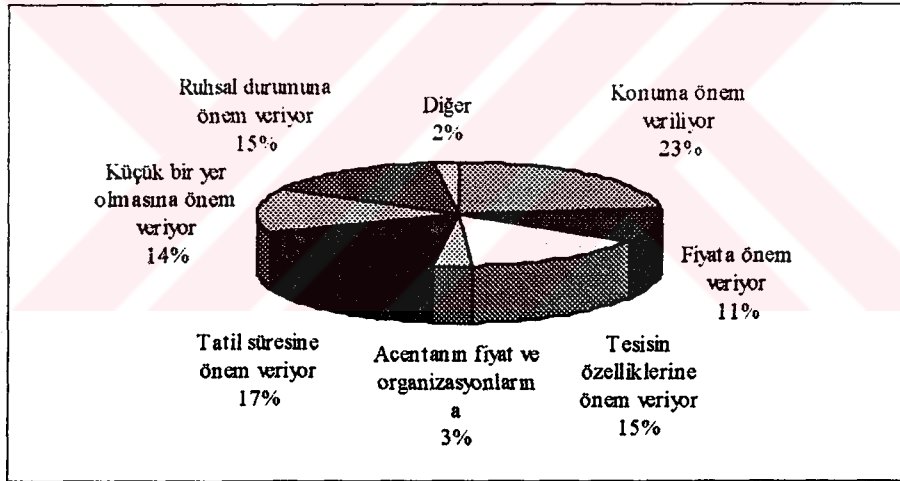
5.3.6. Ziyaretçi Eğilimlerini Etkileyen Kriterler

Yöreye gelen ziyaretçilere, Assos'a yönelik soruların yanısıra, genel ziyaret eğilimlerini belirlemeye yönelik sorular da sorulmuştur. Bunlar 31-36. grup sorulardır. Ziyaretçiler son beş yılda % 61 oranında Ege-Akdeniz yöresini, % 16 oranında Marmara ve çevresini, % 11 oranında çeşitli Avrupa ülkelerini, % 9 oranında Karadeniz ve yöresini ve % 3 oranında İç Anadolu Bölgesi'ni ziyaret etmişlerdir (Şekil 5.31). Bu oranlardan da anlaşıldığı gibi, ülkemizde Ege ve Akdeniz yöresi, gerek ülkemiz turistlerinin, gerekse yabancı turistlerin en çok ilgisini çeken bölgelerdir. Ziyaretçilerin, % 23'ü tatillerini planlarken, gidecekleri yörenin konumuna, % 17'si tatillerini geçirecek-

leri zamana, % 14'ü gidecekleri yörenin Assos benzeri küçük bir merkez olmasına önem vermektedir (Şekil 5.32).

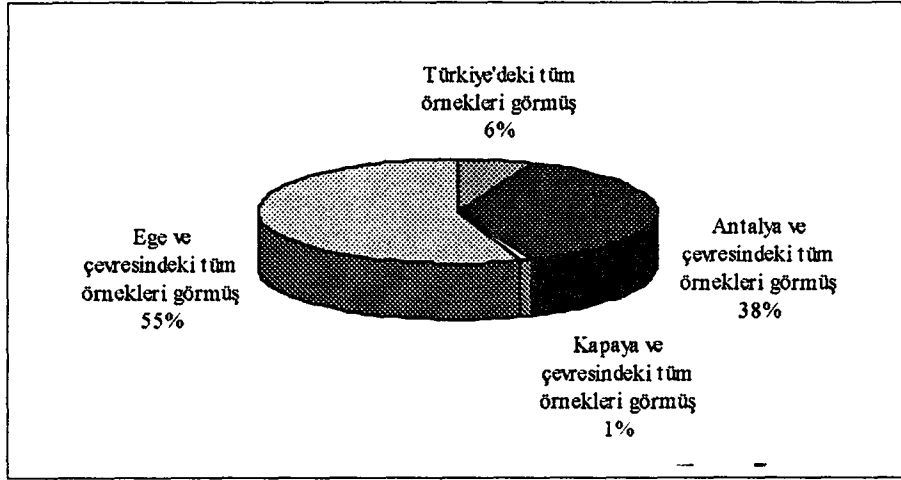

Şekil 5.31

Şekil 5.32

Ziyaretçilerin % 23'ü tatile çıkmadan önce, konaklayacakları tesisin özelliklerini öğrenmek, % 40'ı ise tatil yapacakları yörenin genel özelliklerini (hava, deniz, eğlence imkanları vs.) öğrenmek istemektedirler. Assos'u ziyaret edenlerin % 6'sı Assos benzeri tarihi şehirlerin, Türkiye'deki tüm örneklerini görmüş, % 38'i Antalya ve çevresindeki örnekleri görmüş, % 55'i Ege'deki antik şehir örnekleri görmüş, % 1'i ise Kapadokya yörenini görmüştür (Şekil 5.33).

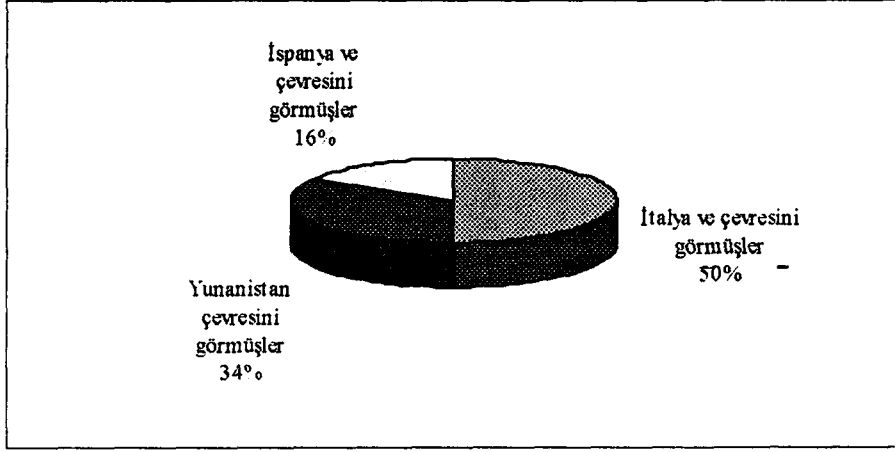

Şekil 5.33

Ziyaret edilen antik şehir örneklerinin çoğunun, Ege ve Akdeniz bölgesinde yer almasının sebepleri arasında, ziyaretçilerin tatil için bu yöreleri tercih edişleri ve oralara gitmişken civardaki antik şehirleri gezme istemeleri ve bu bölgelerdeki antik şehirlerin büyük çoğunluğunun tarih ve doğayı birlikte yansıttığı sayılabilir. Oldukça fazla oranlarda tercih edilen tarih ve doğa birlikteliğine sahip yörelerin tümü ne yazık ki, Assos'ta olduğu gibi konaklama imkanlarına sahip değildir. Bu yöreler sadece, belli zaman dilimleri içerisinde ziyaret edilebilmektedir. Ülkemiz turistleri ve yabancı turistler tarafından çok ilgi gören Kapadokya yöresinin ise % 1'lik gibi bir oranda tercih edilişi, yörenin ziyaret edilmek istenmeyişinden değil, Assos ziyaretçilerinin tercihlerine, konum itibarıyla ters düşmesinden kaynaklanmaktadır. Kapadokya yöresi de günden güne artan bir ivmeyle ilgi gören turizm merkezlerimiz arasında önemli bir yere sahiptir. Ayrıca, Assos yöresini ziyaret edenlerin % 50'si İtalya ve çevresindeki antik kentleri % 34'ü Yunanistan ve çevresindeki antik kentleri, % 16'sı İspanya ve çevresindeki antik kentleri ziyaret etme fırsatı bulabilmiştir (Şekil 5.34).

Assos benzeri Avrupa görmek fırsatına sahip olmuş ziyaretçilere göre, antik şehirler arasındaki en önemli benzerlik, yapıların özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yapılar arasındaki benzerlikler, Anadolu'nun çeşitli uygarlıklara sahne olmasından ve bu uygarlıkların bıraktıkları eserlerin günümüze ulaşmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizdeki en büyük olumsuzluk, koruma anlayış ve politikalarının, Avrupa örnek-

lerine göre çok zayıf ve yetersiz oluşudur. Ülkemizdeki antik şehirlerin çoğunda doğa ve tarihin içiçe oluşu, ülkemiz için Avrupa'ya oranla çok önemli bir avantajdır.

Şekil 5.34

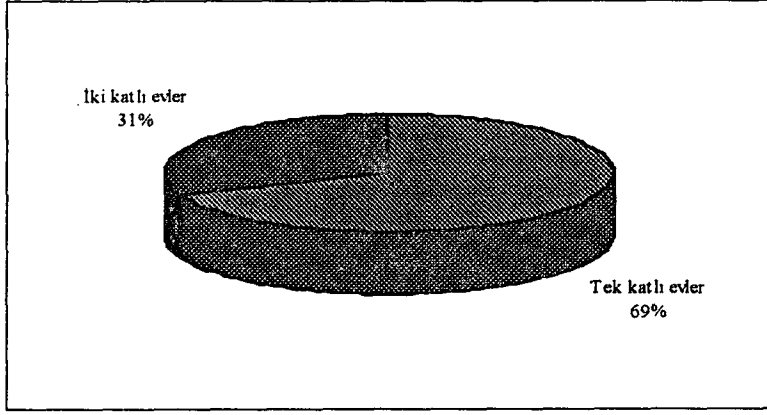
6. BÖLÜM

YÖRESEL DEĞERLENDİRMELER

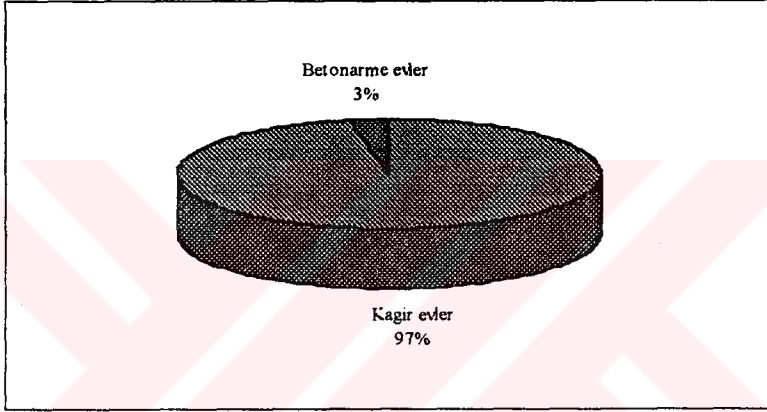
Yörenin özellikleri ve yöresel değerlendirmeler, yörede yaşayan halkla yapılan anket değerlendirmeleri sonucu saptanmaya çalışılmıştır. Bu bölümde, halkın yöreye yerleşim sebepleri ve yörede yaşayış özellikleri belirlenmiştir. Ayrıca, yerel halkın istek ve sorunları, turistlere yaklaşımları ve Assos'un nasıl bir yöre olmasını istedikleri değerlendirilmiştir. Yerel halkın, turizme yaklaşım ve katkıları, yörenin turizm gelişimi açısından büyük önem taşımaktadır.

6.1. Yöreye Yerleşim Kriterlerinin Değerlendirilmesi

Yöreye yerleşim kriterlerini belirlemeye yönelik anket soruları 1-12. grup sorulardan oluşmaktadır. Köydeki yaş grupları dağılımı, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu dağılımı, köy ve köy halkının özelliklerinin anlatıldığı bölümlerde, genel oranlar şeklinde belirtilmiştir. Bu araştırma kapsamındaki anket çalışmasına katılım gösteren yerli halkın % 94'ü Behramkale köyünde doğmuştur. Yöreye yerleşmiş sebeplerinin ilki ve en önemlisi, yörede yaşayanların doğma büyüme bu yörelilerden oluşlarından kaynaklanmaktadır. Sonuçta, yörede yaşamak bir bakıma kendi seçimleri olmasa da, yine de büyük bir oran yörede yaşamaktan memnundur. % 3'lük bir oran ise, yöreyi doğayla başbaşa olabilmek için tercih etmiştir. Bu oranın, köy genelinde çok daha fazla olduğu bilinmektedir. Köy evlerinin, doğayla başbaşa olmak amacıyla yöreyi tercih eden ziyaretçiler tarafından yüksek fiyatlarla satın alınıp, evlerin ikinci konut olarak kullanılmaya başlanması, ziyaretçilerin yerel halka katılıp, yörelerinin insanı olmalarını sağlamıştır. Evlerini ikinci konut olarak kullanmayıp, yöreye tamamen yerleşen ailelerin sayıları da günden güne fazlalaşmaktadır. % 56'lık bir çoğunluk, 30 yıldan fazla süredir yörede yaşamaktadır. Yöredeki evlerin % 100'ü müstakildir. Bunların % 69'u tek katlı, % 31'i iki katlı (Şekil 6.1), % 97'si kagir ve % 3'ü betonarmedir (Şekil 6.2).

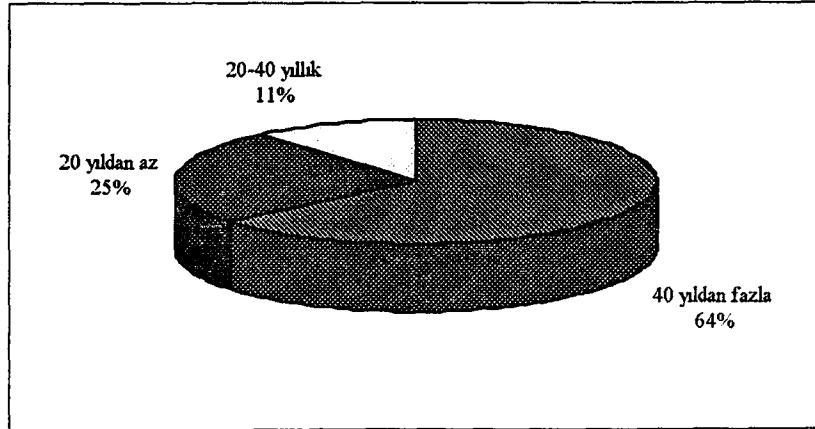

Şekil 6.1

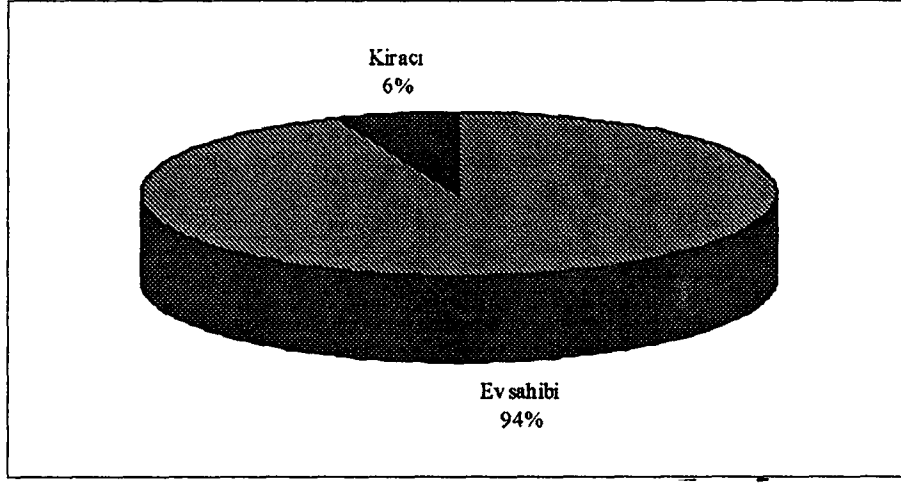

Şekil 6.2

Evlerin, yöreye ait en önemli özelliği kagir oluşlarıdır. Evlerin % 4'ü 40 yıldan fazla süredir yörede yer almaktadır (Şekil 6.3). Yöredeki evlerin çoğunun 500-600 yıllık olduğu bilinmektedir. Halkın % 94'ü kendi evlerine sahiptir (Şekil 6.4).

Şekil 6.3

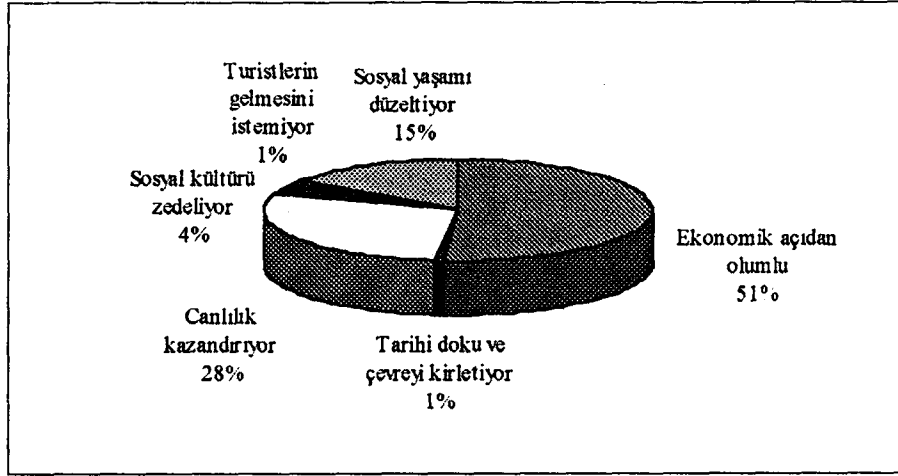

Şekil 6.4

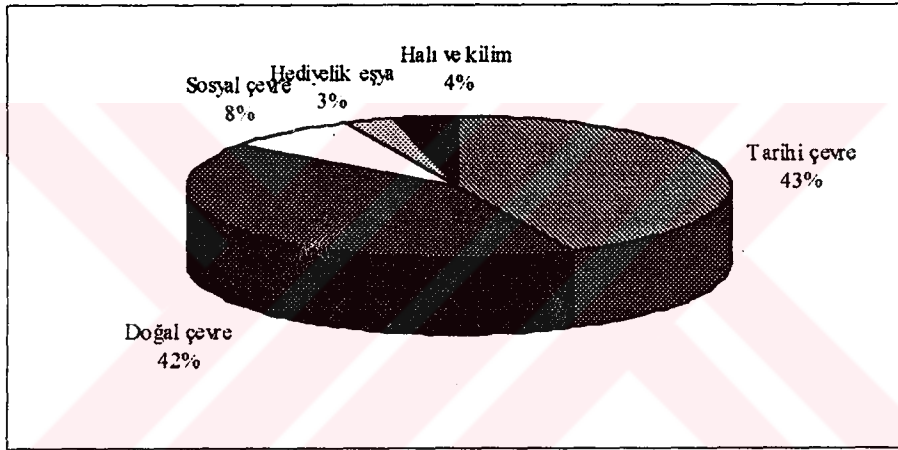
Halkın % 88'i muhtarlık hizmetlerini yeterli bulmaktadır. Köy halkı tam bir dayanışma içindedir ve köylerinin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilmektedir. Onları düşündüren, giderek artan turistik talep karşısında, zaten yörede mevcut olmayan su ve kanalizasyon sorununun nereye varacağıdır.

6.2. Halkın Turizme Yaklaşımları

Halkın turizme yaklaşımlarını belirlemeye yönelik anket soruları, 13-14. grup sorulardan oluşmaktadır. Köy halkı, yörede giderek artan turistik talep karşısındaki memnuniyetlerini her fırsatta belirtmektedirler. Turizmin kendilerine ekonomik ve sosyal açıdan çok şey kazandırdığını belirten köy halkı, turistlerin yöreye canlılık kazandırdıklarını düşünmektedir. Halkın % 51'i, turistlerin yöreyi ziyaretini ekonomik açıdan çok olumlu bulmakta, % 28'i turistlerin yöreye canlılık kazandırdığını düşünmekte, % 15'i turistlerin yörede sosyal yaşamı düzelttiğini düşünmektedir. Bunların yanı sıra, % 4'lük bir oran, turistlerin yörede sosyal kültürü zedelediklerini düşünmekte, % 1'lik bir oran yörede, turistleri istememektedir (Şekil 6.5). Yörede yaşayan insanların görüşlerine göre, turistlerin ilgisini % 43 tarihi çevre, % 42 doğal çevre çekmektedir (Şekil 6.6). Kendilerinin de, turistlerin çekebilmek ve ekonomilerine artılar kazanılabilmek için, eliş hediyeelik eşya yapımı, halı ve kilim dokuma gibi uğraşları vardır.

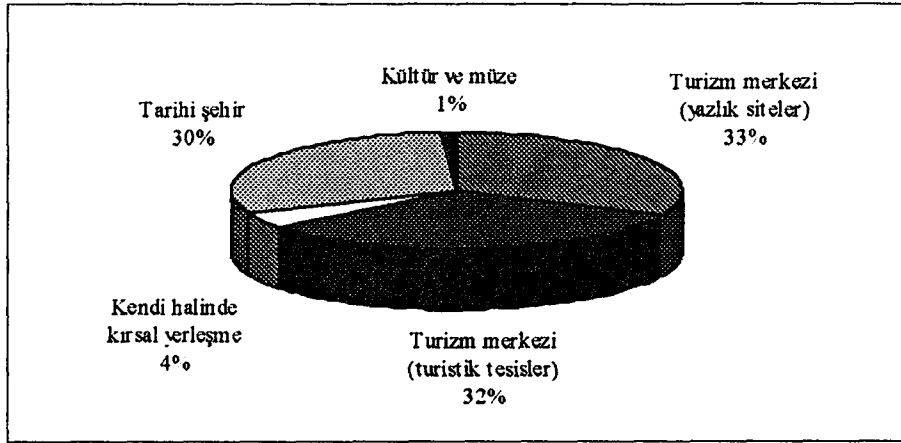
Şekil 6.5

Şekil 6.6

6.3. Yerli Halkın, Assos Turizm İmajı Değerlendirilmesi

Yörede yaşayanların, Assos'un nasıl bir turistik merkez olmasını istedikleri ve bu konudaki istek ve düşüncelerini belirlemeye yönelik anket sorusu, 15. grup soruda yer almaktadır. Yörede yaşayanların % 33'ü Assos'un yazlık konut ve sitelerden oluşan turizm merkezi olmasını, % 32'si turistik işletmelerden oluşan merkez olmasını, % 30'u tarihi şehir olmasını, % 4'ü kendi halinde kırsal bir yerleşme olmasını istemektedir (Şekil 6.7).

Şekil 6.7

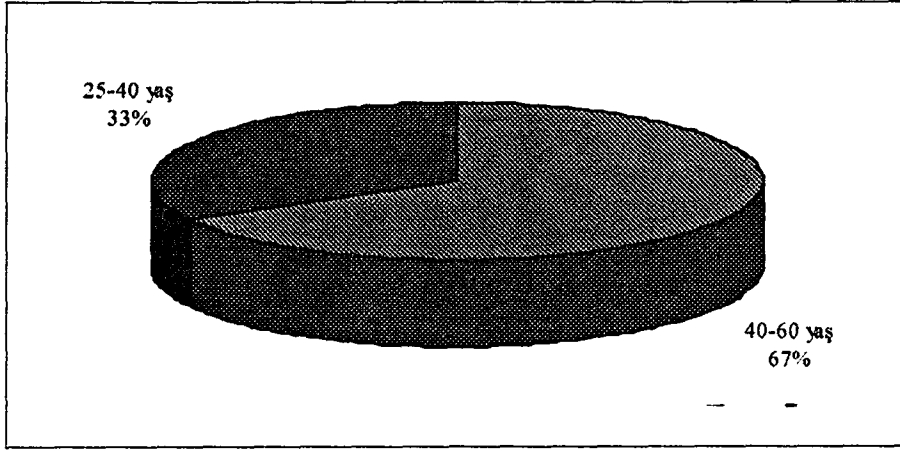
Yerli halk, kendi köylerinin koruma altında oluşundan dolayı, yapılaşmadan endişe etmemekte ve Kadirga Koyu'nun imara açılmış olması, onlara büyük bir mutluluk vermektedir. Köylerine yaklaşık 10 km uzaklıktaki Kadirga Koyu'nun, yapılaşmaya başlamasını kendileri için avantaj olarak nitelendirmektedirler. Köyde Kadirga Koyu'nun yapılaşmasıyla oluşacak turistik potansiyelin beraberinde, büyük ekonomik katkılar elde edecekleri düşüncesi hakimdir. Kadirga Koyu'nda yazlık konut ve sitelerin veya turistik tesislerin oluşumuyla yöreye hareket geleceği konusu yaygındır. Bu görüşlerin yanında, halkın bazı kesimleri yörelerinin tarihi şehir olarak tanıtılmasını ve şu anki sakin köy yaşantısını bugünkü şekliyle koruması gerektiğini savunmaktadır. Bu düşünceye sahip yöre sakinleri, Kadirga Koyu'nun imara açılması konusuna olumlu yaklaşmamakta ve bunun kendileri için çok olumsuz sonuçlar doğurabileceğini düşünmektedir.

6.4. Tesislerin Yörede Yer Alma Kriterleri

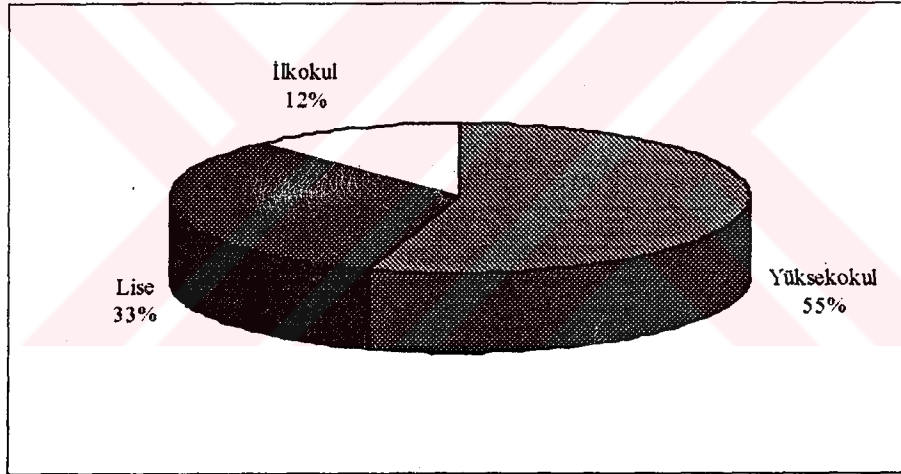
Yörede, tesis ve işletmeciler özellikleri, mevcut turistik tesislerin işletmecileriyle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilmiştir. Yöredeki mevcut tesisler hakkında genel bilgiler bölüm 4.2'de belirtilmişti. Bu bölümde işletmeciler ve yatırımcıların yöreyi tercih sebepleri ve Assos'un nasıl bir turistik merkez olmasını istedikleri değerlendirilecektir.

İşletmecilerin % 67'lik bir oranı 40-60 yaş grubunu oluşturmaktadır (Şekil 6.8)

ve % 100'ü erkektir. % 55'i yüksekokul, % 33'ü lise mezunudur (Şekil 6.9).

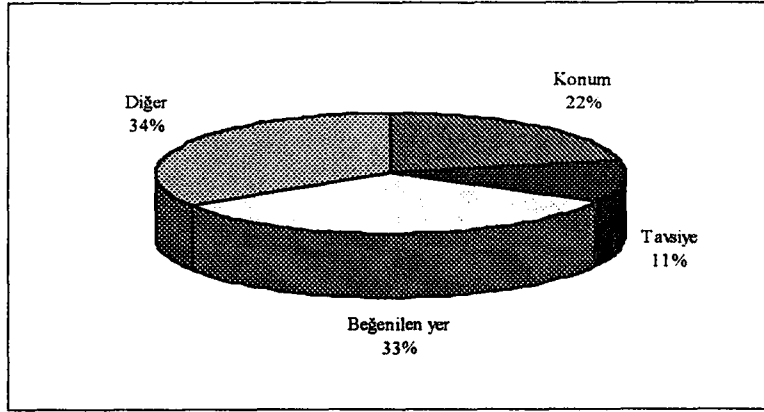

Şekil 6.8

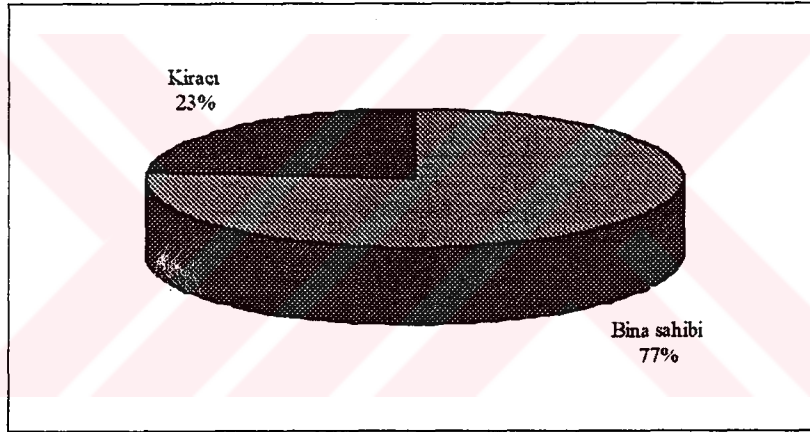
Şekil 6.9

Yöredeki tesislerin, yörede yerleşme kriterlerini belirlemeye yönelik anket soruları 4-5. grup sorulardan oluşmaktadır. Yöredeki işletme sahiplerinin çoğu, yaşamını civardaki merkezlerde sürdürmektedir ve işletmecilerin yöreyi seçişindeki en büyük unsur budur. Turistik tesis işletme amacıyla olanlar, civarda en uygun merkezin Assos olduğunu düşünmüş ve özellikle bu yöredeki binaları bu amaçla satın almışlardır. İşletmecilerin % 22'si konum sebebiyle, % 33'ü Assos'u özel olarak beğendikleri bir yöre oluşu sebebiyle, yörede tesis sahibi olmuşlardır (Şekil 6.10).

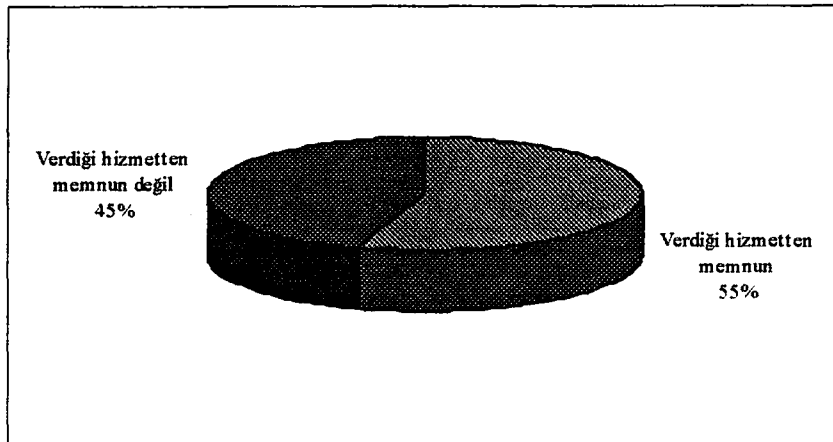

Şekil 6.10

Turistik tesis binalarının % 77'si işletmecilere aittir (Şekil 6.11). Binaların % 66'sında sonradan ufak tefek değişiklikler yapılmıştır (Şekil 6.12).

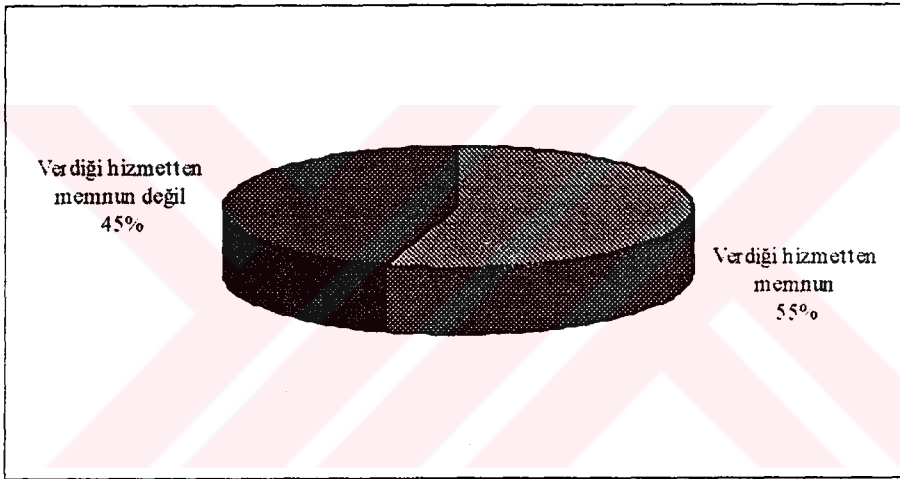

Şekil 6.11

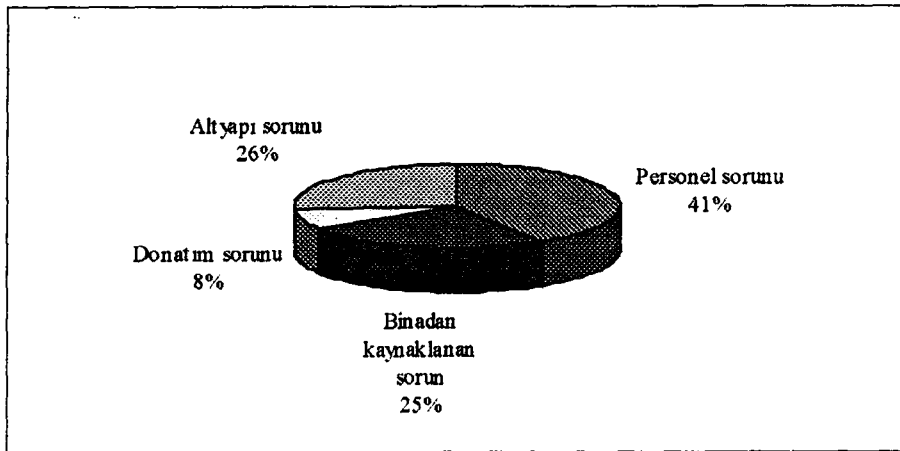

Şekil 6.12

Bina sahibi olan işletmecilerin çoğu, binalarını harabe halinde alıp, sonradan restore ettirmişler ve turistik talep arttıkça da binalarında ufak tefek değişiklikler yapmaya başlamışlardır. Binaların çoğu turistik tesis olarak inşa edilmediği için, bu fonksiyonda hizmet verirken zorlanmakta ve yetersiz kalabilmektedir. İşletmecilerin % 45'i verdiği hizmetten memnun değildir (Şekil 6.13). Bunun en büyük sebebi, yörede personel sıkıntısı çekilmesidir. Eksiklerin % 41'ini personel eksikliği, % 25'ini binadan kaynaklanan eksik ve sorunlar, % 26'sını altyapı eksiklik ve sorunları oluşturmaktadır (Şekil 6.14). İşletmecilerin % 35'i tarihi geziler ve çevre turları düzenlemekte, % 35'i ilginç ve değişik yemek toplantıları düzenlemektedir. Yörede, tesislerin aktivitelerinin ve organizasyonlarının yetersizliği dikkat çekmektedir.

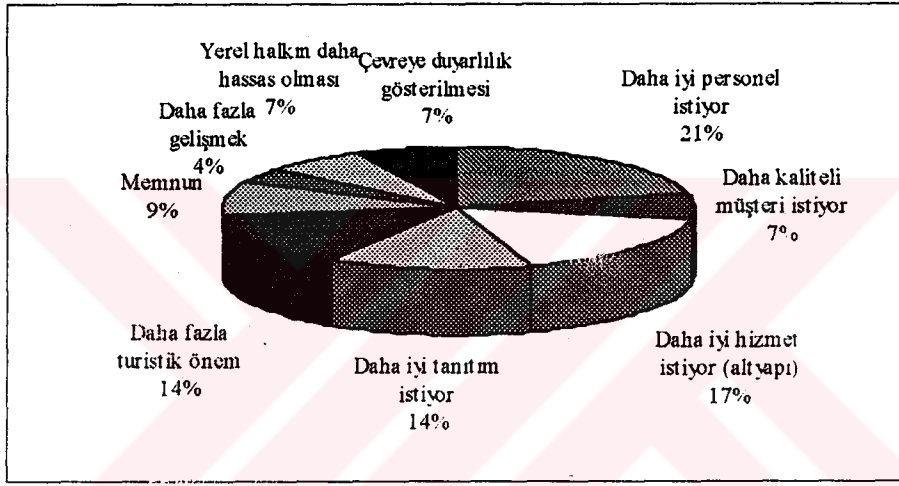
Şekil 6.13

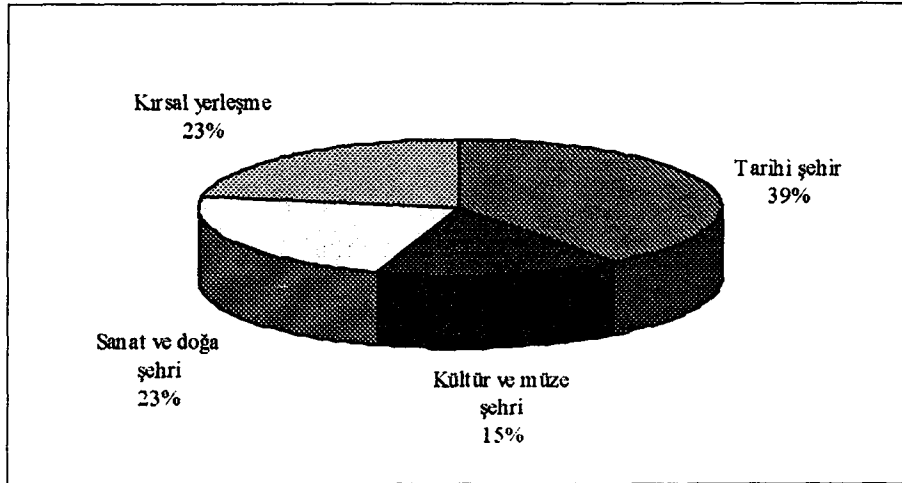
Şekil 6.14

6.5. İşletmecilerin, Assos Turizm İmajı Değerlendirmesi

Yöredeki işletmecilerin, Assos'un nasıl bir turistik merkez olmasını istedikleri ve bu konudaki istek ve düşüncelerini belirlemeye yönelik anket sorusu, 21. grup sorudan oluşmaktadır. İşletmecilerin % 21'i daha iyi personel istemekte, % 17'si altyapıya önem verilmesini, % 14'ü daha iyi tanıtım yapılmasını, % 14'ü Assos'a daha fazla önem verilmesini istemektedir (Şekil 6.15). İşletmecilere göre Assos, % 39 tarihi şehir olmalı, % 15 kültür ve müze şehri olmalı, % 23 sanat ve doğa şehri olmalı, % 23 kendi halinde kırsal bir yerleşme olmalı (Şekil 6.16).

Şekil 6.15

Şekil 6.16

İşletmecilerin, Assos'un turizm merkezi olmasına % 100'lük bir oranla karşı çı-
kışlarının sebebi gerçekten, Assos'un korunması ve turizme daha olumlu boyutlarda
katkılar sağlamasını istemelerinden mi, yoksa kendilerine karşı oluşabilecek rakip iş-
letmelerin var olabileceğini düşündüklerinden mi kaynaklanmaktadır bilinmez.

7. BÖLÜM

SENTEZ

Assos yöresine gelen ziyaretçilerin, yöreyi yeterince tanınamalarına rağmen, ziyaret etme eğilimlerinin olduğu saptanmıştır. Ziyaretçilerin çoğunun, yöreye tavsiye üzerine gelmiş olduğu ve önceden Assos'un yerini bile bilmedikleri gerçeği sözkonusudur. Bununla birlikte, bu ziyaretçilerin, ziyaretlerinden çok memnum kaldığı ve tekrar ziyaret eğilimlerinin fazla olduğu da bilinmektedir. Bu değerlendirmeler doğrultusunda Assos ve benzeri tarihi-turistik yörelerin tanıtımlarının yetersiz olduğu ve bu yetersizlikten dolayı, bu yörelerle ilgilenen çok sayıda ziyaretçi kaybettiği söylenebilir.

Yöredeki izlenimlerden, tarihi alanlardaki konaklama eğiliminin, beklenenden fazla olduğu belirlenmiş, fakat çoğu tarihi merkezin konaklamaya müsait olmadığı da açıkça görülmektedir. Özetle belirtmek gerekir ki, belli yerleşim dokusuna sahip olan yörelerde, konaklama ve ziyaret eğilimi oldukça yüksektir.

7.1. Yöresel İmaj Değerlendirmesi ve Beklentiler

Bir yörenin doğru bir imaj ile tanıtılması, yöreye ziyaretçilerin ilgi göstermesini sağlayabilecek önemli etkenlerden birisidir. Dolayısıyla, tanıtımın da doğru ve tam yapılması gerekmektedir. Birçok gelişmekte olan ülkede olduğu gibi, ülkemizde de turizmde tanıtımın yetersizliği, turizm sektörünün yeterince ekonomik fayda sağlamasını geciktirmektedir. Assos yöresini ziyaret edenlerin, Assos için beklentileri, yörenin şu anki imajını koruması, tarihi ve kendi halinde bir köy yerleşmesi olarak kalmasıdır. Ziyaretçilerin en büyük korkusu, yörenin yapılaşması ve kalabalıklaşmasıdır. Assos, kısa süreli tatillerin ve hafta sonu tatillerinin aranan merkezi durumundadır. Yörenin küçük ve sakin oluşu, koruma altında bulunuşu sebebiyle yapılaşmaya müsait bir ortam teşkil etmeyişi, dolayısıyla yaratılamayan değişik fonksiyonlar, özellikle eğlence fonksiyonu, yöreye gelenleri birkaç günden sonra sıkmaya başlamaktadır. Bu özelliklerin-

den dolayı Assos, kısa süreli ziyaret edilen bir yer olarak kalmaktadır. Ziyaretçiler, Assos'un bu imajından oldukça memnun gözükmekte, yörede birkaç gün kalmanın, kendilerinde yöreyi tekrar ziyaret etme eğilimini arttırdığını belirtmektedirler. Assos'ta birkaç gün dinlenebilmek onlara fazlasıyla yetmekte, bunu ortamın sakinliğine, doğanın güzelliğine ve havanın çok temiz oluşuna bağlamaktadırlar. Yöredeki işletmecilerin düşünceleri için de, ziyaretçilerin düşüncelerinin aynıları söylenebilir. İşletmecilerin sorunları fazladır. Onları düşündüren, altyapının yetersizliği, su ve kanalizasyon sisteminin olmayışıdır. Yöredeki sağlıklı koşulların, artan turizm ilgisi karşısında ne zamana kadar korunabileceği tartışılmalıdır. Ayrıca, yörenin devlet desteğinden bu derece yoksun oluşunun nedenlerini de düşünmek gerekmektedir. Yine de yaşayan halkın büyük bir çoğunluğu, Assos imajına farklı yaklaşmakta ve yörenin turizm merkezi olmasını istemektedir. Bu isteklerinin tamamıyla ekonomik amaçlı olduğu bilinmektedir. En önemli istekleri ise, köylerine yapılacak bir sağlık ocağıdır.

Yöredeki farklı kesimlerin, farklı beklentileri düşünüldüğünde, ortak bir imaj belirlemek de zorlaşmaktadır. Turizm fonksiyonuna, deniz, kum, güneş gibi alışlagelmiş elemanların dışında, değişik özellik taşıyan yörelerin de faydalı olabilmesi büyük önem taşımaktadır. Birçok değişik yöreye özgü elemanların değerlendirilip, yeni imajlar yaratılması ve en önemlisi bunların doğru bir pazarlama faaliyetiyle tanıtılması gerekir. Pazarlama yöntemleri çok önemli oldukları gibi, ülkemizde gelişmemiştir. Bu sebeple, elimizdeki birçok turistik kaynak değerlendirilemez. Yörelerin tanıtımında en önemli unsur, başlangıçta yapılacak doğru imaj belirlemesi olmalıdır. Çünkü potansiyel turistte olumsuz bir imaj oluşturulduğunda, sonradan yapılacak bir çok pazarlama faaliyeti bunu değiştirmeye yetmeyecektir [44].

7.2. Sonuç ve Değerlendirme

Turizm sektörünün, uluslararası ticaret ve kültür alışverişindeki önemli etkisini ve uluslararası ilişkilerin gelişmesindeki payını gözardı etmemek gereklidir [45]. Dolayısıyla, turizm sektörünün belirtilen faydalarından yararlanabilmek, ancak turizme verilen önem, bilinçli yaklaşımlar ve olumlu planlama anlayışıyla mümkün olabilir. Her şeyden önce, ülkedeki turizm kaynaklarının farkına varabilmek önem taşır. Günümüze

kadar olumlu bir turizm politikası belirleyememiş olan ülkemizde, her geçen gün daha da büyük yanlışlar içeren turizm uygulamaları yer almaya başlamıştır. Ülkemiz doğal güzelliklerinin turizm için çok büyük önem taşıdığı yıllarda, elindeki doğal kaynakları değerlendirememiş ve doğal güzelliklere sahip yörelerin de turizm gelişimini kontrol edemeyip, bu kaynaklarını kaybetme yoluna gitmiştir. Son yıllarda, ilgi görmeye başlayan kültür turizmi için de, ülkemizde sınırsız kaynaklar mevcuttur. Anadolu'nun çeşitli uygarlıklarını yansıtan tarihi-turistik yörelerimiz, bu turizme hizmet verebilecek eşsiz özelliklere sahiptir. Ancak tarihi ve kültürel kaynaklarımızı da doğal kaynaklarımız gibi bilinçsizce harcamamalı, aynı hatalara düşmemeliyiz. — —

Önemli turizm kaynaklarına sahip ülkelerin, turizm alanında yeni politikalar geliştirmesi, turizm aktivitelerini çeşitlendirmesi öncelik kazanmalıdır. Son yıllarda turistler, ülkelerin denizi, güneş ve doğa olanaklarından yararlanmak kadar, yeni karşılaştıkları insan ve toplulukların kültürel değerlerini tanımak ve yaşamak istemektedirler. Bu sebepten dolayı, tarihi ve turistik yörelere karşı gelişen ilgi her geçen gün artmaktadır. Tarihi yöreler, ülke kültürlerinin tanıtılması bakımından turizm pazarında önceliği olan yörelerdir. Bu yörelerin tanıtımlarının yeterli olabilmesi, doğru pazarlama faaliyetlerinin oluşumuna bağlıdır. Turizm pazarlamacılığı, kendine özgü deneyimler gerektiren bir alandır ve önem taşıyan doğru imajın yaratılmasıdır. Gidilecek tatil yerinin imajı ve tercihi, belirli turistik yörelere tekrar tekrar gitme eğilimi, yörelerin pazarlanmasında önem taşıyan unsurlardır. Dünya'da ve Türkiye'de her geçen gün artan tümüyle ilgi gören küçük tarihi yerleşmelere karşı oluşan ilginin sebeplerini bilmek, turizm değerlendirmesi ve gelişimi açısından olumlu sonuçlar doğuracaktır. Bu araştırmada, bu ilginin sebepleri ve küçük tarihi turistik yörelere bir örnek oluşturan Assos yöresindeki turistik eğilimler analiz edilmiş ve yöredeki turizm potansiyeli incelenmiştir. Her şeyden önce, tarihi yörelerimizin önemi, ülkemiz insanı tarafından anlaşılmalı, bu kaynaklarımızın turizm gelişimi için bize ne gibi avantajlar sağlayabileceği kavranmalıdır. Kendi kültürel kaynaklarımızın önemi, kendi insanımız tarafından belirlenemediği sürece, ülke tanıtımı amacıyla yapılacak dış pazarlama önemini kaybedecektir.

Büyük şehirlerimizde, her türlü eğlence imkanına sahip olabilen ziyaretçiler, tatillerinde eğlenceden çok, büyük şehirlerin stresinden, karmaşasından, gürültüsünden

ve kirliliğinden kurtulabilecekleri dinlenme ortamları aramakta, bunun için küçük yöreleri tercih etmektedirler. Küçük yörelerde doğal güzelliklerin yanısıra, tarihi ve kültürel özelliklere de önem vermekte ve ziyaret tercihlerini bu özelliklerin varlığına göre belirlemektedirler. Onların tercihlerini etkileyebilmek ise doğru imaj ve pazarlama yöntemleriyle gerçekleştirilebilir. Ziyaretçiler, son yıllarda büyük ilgi gösterdikleri tarihi yörelerin çoğunu bilmezlerken, bu tamamen yetersiz olan tanıtımlardan ve bu yörelere gösterilen yetersiz turizm yatırım ve önceliklerinden kaynaklanmaktadır. Bu yetersizliklerden dolayı, bir çok tarihi yöre, turizme ekonomik katkı bazında fayda sağlamamakta ve ekonomimiz birçok artı gelirden yoksun olmakta, ayrıca yerli halk işgücü olanaklarından ve sosyal olanaklardan yararlanamayarak fakirleşmektedir. Kısaca, bu yörelerimize gereken önemi ve onları olabilecek en iyi şekilde vermeli, tanıtip, pazarlayıp değerlendirerek Dünya turizm pazarındaki yerimizi almalıyız. İstenilen şu dur ki, küçük tarihi yörelerimizin kendilerine özgü, huzur verici, dinlendirici ve kültürel yapıları bozulmasın, eğlence faaliyetlerinin beraberinde getirdiği gürültü, kalabalıklaşma, yapılaşma ve kirlilik gibi olumsuz etkiler, bu yörelerin harap olmasına sebep olmasın. Bu yöreler sadece dinlenme ortamları olarak tüm özellikleri ile birlikte tanıtılsın. Bu özellikleri ve yöreselliği bozacak faaliyetler yasaklansın. Bir tatil yöresinde, tüm faaliyet ve organizasyonların var olması zorunluluk değildir. Ziyaretçilerin seçimlerine alternatif yöreler oluşturulmalı, yörelerin mevcut güzelliklerini bozup sonradan yerine getirilmesi imkansız kayıplara sebebiyet verilmemelidir.

Assos, ülkemizdeki diğer tarihi şehirlere göre oldukça yeterli tesislere sahiptir. Son yıllarda Assos'u çekici kılan imajıdır. Hafta sonu tatillerinin ve kısa süreli tatillerin (birkaç günlük) aranılan merkezi durumundadır ve doğa ve tarihle başbaşa kalabilmek için ideal bir belde imajı taşımaktadır. Bu durumun ne kadar geçerliği olacağı düşündürücüdür. Çünkü, Assos'ta hiçbir şey giderek artan turizm ilgi ve eğilimi karşısında sabit kalamayacaktır ve kalmamaya da başlamıştır. Bu sadece, Assos için değil, diğer tüm küçük yöreler için de geçerlidir. Planlama ve duyarlılık önem kazanmalı, kontrol belli kurumların veya yetkililerin eline geçmelidir.

KAYNAKLAR

- [1] Sadrudin, A. Ahmed, Yerli Halkın Turizm Pazarlama Stratejilerine Tepkilerinin Ölçülmesi, *Journal of Travel Research*, pp. 13-18, Güz (1986).
- [2] Brown, Frances, Small Towns and Tourism, *Tourism Management*, Use. 15, no: 3, pp. 234-235, (1994).
- [3] Ünal, Tankut, Turizmin Gelişmesinde Çevrenin Önemi, *Turizm ve Çevre Konferansı*, 3-5 Ekim (1990).
- [4] Perdue, R. Richard, Long, T. Patrick, Resident Support for Tourism, *Journal of Travel Research*, vol. 3, no. 4, pp. 27-33, Spring (1993).
- [5] Toygar, Kamil, Turizm Hizmetinde Halk Kültürü, *Amfora Dergisi*, 225, Ocak (1994).
- [6] Dinçer, Füsün, Dr. Tarihsel Yapıtların Turizm Amaçlı Kullanımı, *Turizm Üzerine*, (1991).
- [7] Bilgin, H. Fikri, Türk Turizmine Yeni ve Etkin Bir Kaynak: Kültür Sergileme Odakları, Kuşadası Belediyesi II. Ulusal Turizm Kongresi, (1989).
- [8] Roe, Bjorn, How to Solue Conflicts Between Private Tourist Industry Development and Cultural and Landscape Qualities, *International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies*, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 2, 271 s, 13-16 Ekim (1991).
- [9] Debruijin, Michiel, Nijkamb, Peter, Pepping, Gerard, Tourism and Development of Island Economies, *International Symposium on Architecture of tourism in th Mediterranean Policies*, Planning, İstanbul, vol. 2, 283 s, 13-16 Ekim (1991).
- [10] Vahap, İbrahim, Matt, Hassim, Transportation and Infrastructural Development of Island Resorts in Malaysia, *International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies*, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 2, 369 s, 13-16 Ekim (1991).
- [11] Kokosis, Herry, Tourism and Strategie Development, *International Symposium on Architectural of Tourism in the Mediterranean Policies*, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 2, 379 s, 13-16 Ekim (1991).

- [12] Gyte, Douglas M., Phalps, Angela, Turizmde Aynı Yere Tekrar Gidilmesini Etkileyen Faktörler: Mallorca, İspanya'ya giden İngiliz turistlerle ilgili bir inceleme, *Journal of Travel Research*, vol, 28, no. 1, pp. 24-28, Eylül (1986).
- [13] Beltram, Gordone, Bohinj: Past, Present and Future, International Symposium on Architectural of Tourism in the Mediterranean Policies, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 2, 407 s, 13-16 Ekim (1991).
- [14] Doğur, Ali, Habib, A., View on Mountain Tourism, International Mediterranean Policies, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 3, 127 s, 13-16 Ekim (1991).
- [15] Hacıoğlu, Necdet Prof. Dr., Taşkın, Engin, Bozok, Düriye, Gökdeniz, Aynhan, Erdek Yöresindeki Turizm Potansiyeli Değerlendirme Anketi, Türkiye Kalkınma Bankası, Turizm Yıllığı, 121-126 s, (1991).
- [16] Ataç, Rösch, İnci, Postacioğlu, Dilek, An Analysis of the Regional Economic Impacts of Tourism: Lake Van, International Symposium on Architectural of Tourism in the Mediterranean Policies, Disagn, Planning, İstanbul, vol. 2, 79 s, 13-16 Ekim (1991).
- [17] Eraydın, Ayda, Physical, Social and Economic Carrying Capacity Concepts in Tourism Planning for Environmentally Sustained Development, International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Design, Planning, İstanbul, vol. 2, 79 s, 13-16 Ekim (1991).
- [18] Green, D. Howard, Hunter, Colin, Environmental Impact and Tourism Development, International Symposium on Archetecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Design, Planning, İstanbul, vol. 2, 313 s, 13-16 Ekim (1991).
- [19] Korça, Perver, Assement of the Environmental Impact of Tourism, International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Design, Planning, İstanbul, vol. 2, 357-368 s, 13-16 Ekim (1991).
- [20] İbrahim, Abdel, Baki, Tourist Projects in the Regional Contest, International Symposium on Policies, Design, Planning, İstanbul, vol. 3, 113 s, 13-16 Ekim (1991).
- [21] Allen, R. Lawrence, Long. T., Patrick, Perdue, R. Richard, Kieselbech, Scott, The Impact of Tourism Development, on Resident's Perceptions of Community Life, *Journal of Tourism Research*, vol. 27, no. 1, pp. 16-21, Summer (1988).
- [22] Perdue, R. Richard, Long, T. Patrick, Allen, Lawrence, Resident Support for Tourism Development, *Annals of Tourism Research*, vol. 17, pp. 586-599, (1990).

- [23] Long, T. Patrick, Perdue, R. Richard, Allen, Lawrence, Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes by Community Level of Tourism, *Journal of Tourism Research*, vol. 28, no. 3, pp. 3-9, Winter (1990).
- [24] Perdue, R. Richard, Long, T. Patrick, Allen, Lawrence, Rural Resident Tourism Perceptions and Attitudes, *Annals of Tourism Research*, vol. 14, pp. 420-429, (1987).
- [25] Liu, C, Juantia, Sheldan, J. Pauline, Var, Turgut, Resident Perceptions of the Environmental Impacts of Tourism, *Annals of Tourism Research*, vol. 14, pp. 17-37, (1987).
- [26] Milman, Ady, Pizam, Abraham, Social Impacts of Tourism on Central Florida, *Annals of Tourism Research*, vol. 15, pp. 191-204, (1988).
- [27] Liu, C. Juantia, Var, Turgut, Resident Attitudes Toward Tourism Impact in Hawaii, *Annals of Tourism Research*, vol. 13, pp. 193-214, (1986).
- [28] Ramazanoğulları, Sırma, The Application of a Rational Conservation Plan in a Touristic Area the Kaş Example, *International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Design, Planning, İstanbul*, vol. 2, 239 s, 13-16 Ekim (1991).
- [29] Johnson, Verbeck, Myriem, Ecotourism: Planning Issues in the Urban Environment, *International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Design, Planning, İstanbul*, vol. 2, 261 s, 13-16 Ekim (1991).
- [30] Kokosis, Herry, Parpairis, Apostolos, The Relation Ship Between Historical (Cultural) Environment and Tourist Development, *International Symposium on Architecture of Tourism in the Mediterranean Policies, Disagn, Planning, İstanbul*, vol, 2, 331 s, 13-16 Ekim (1991).
- [31] Zaki, N. A., Hamdy, I. F., Recrational Touristic Villages on the Northern, Coast of Egypt, *International Symposium on Architectura of Tourism in the Mediterranean Policies, Planning, Disagn, İstanbul*, vol. 3, 29 s, 13-16 Ekim (1991).
- [32] Haywood, Michael K., A Small Place, New York, 10019, USA), pp. 81-82, (1988).
- [33] Arkitekt, Assos, 57-74 s, 96-112 s, Mayıs (1992).
- [34] Pirelli, Eskiçağın Önemli Bir Yerleşme Merkezi Assos, Sayı: 256, 33-34 s, Ocak (1986).

- [35] Karahan, Esra, Karahan, Metin, Gökner, Bahar, Assos-Behramkale'de Tarih ve Kültür İçice, Tasarım Dergisi, Sayı: 25, 112-129 s, Haziran (1992).
- [36] Skylife, Assos, 63 s, Ocak (1992).
- [37] Airport Magazin, Kökleri İlk Çağlara Uzanan Bir Kent, Behramkale-Assos, 38-39 s, Ocak (1990).
- [38] Uluaslan, Hüseyin, The Behram Village in the Fereground on old TOMB, 1-5 s, (1982).
- [39] Amfora, Behramkale-Assos, Sayı: 1, 23-27 s, Haziran (1992).
- [40] Arman, Fusun, Asmsos, Atlas Dergisi, 64-67 s, Ekim (1993).
- [41] Balıkçioğlu, Ertuğrul, Assos, Tempo Dergisi, Sayı: 42, 42-46 s, Ekim (1994).
- [42] Özgentürk, Nebil, Gariplikler Köyü, Günaydın Gazetesi, 25 Nisan (1991).
- [43] Özdemir, Mehmet, Turizm, Avrupa Topluluğu ve Türkiye, Anatolia Dergisi, No: 5, Mayıs (1990).
- [44] Zafer, Ahmad, Bir Pazarlama Faaliyeti Olarak Olumsuz Bir İmajın Düzeltilmesi, Anatolia Dergisi, 9-11 s, Eylül (1990).
- [45] Kahraman, Nüzhet, Doç. Dr., Turizm Yatırımları ve Teşvikler, Anatolia Dergisi, 5-7 s, Eylül (1990).

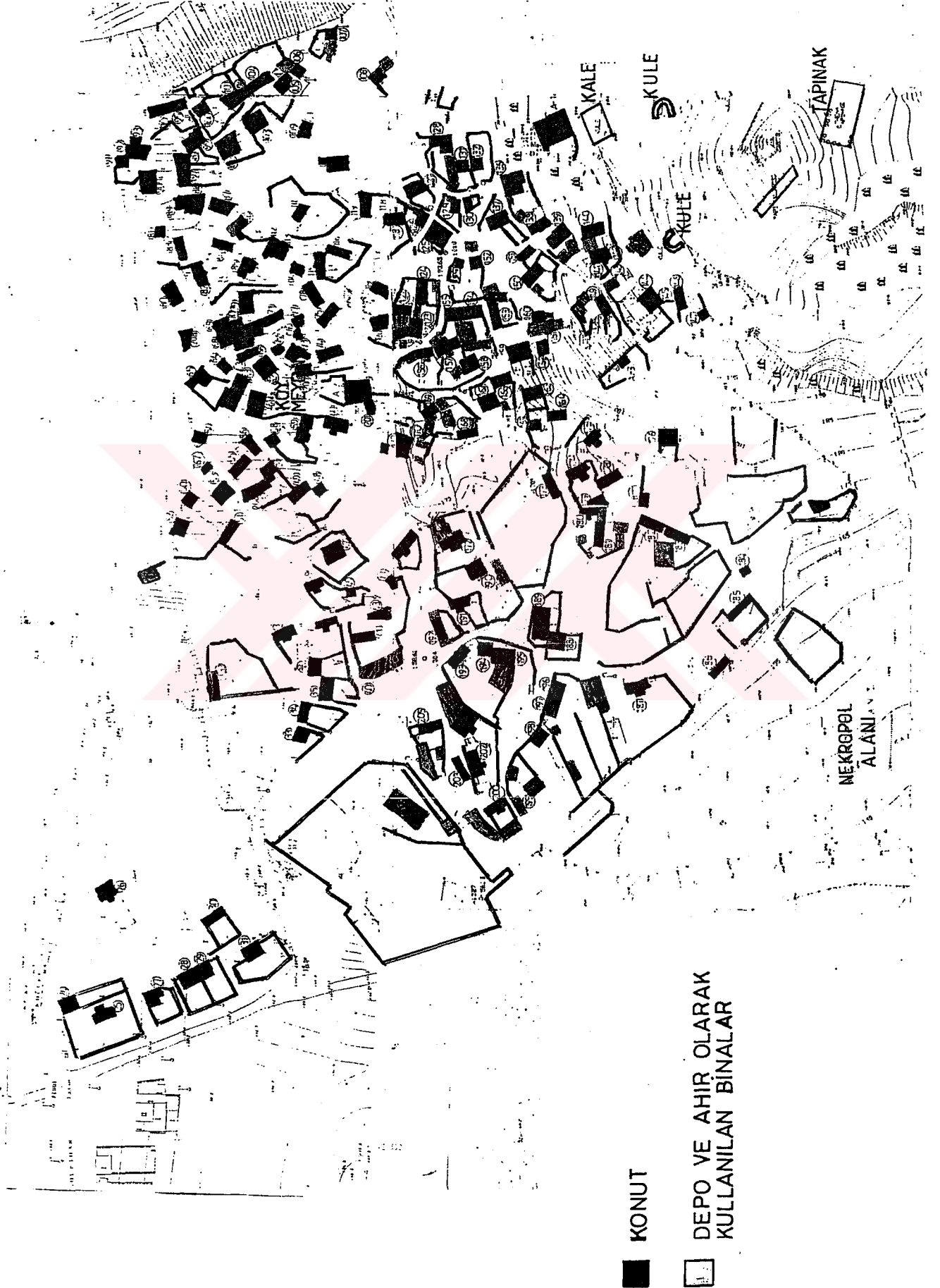
EK - A

LİMAN YERLEŞİM DOKUSU

EK - B

KÖY YERLEŞİM DOKUSU

EK - C

HALK ANKETİ

1) Yaş:

- ☐ 15 - 25
- ☐ 25 - 35
- ☐ 35 - 45
- ☐ 45 - 60
- ☐ > 60

2) Cinsiyet:

- ☐ bayan
- ☐ erkek

3) Medeni durum:

- ☐ evli
- ☐ bekar

4) Eğitim durumu:

- ☐ ilkokul
- ☐ ortaokul
- ☐ lise
- ☐ yüksekokul

Meslek

5) Doğum yeri:

6) Assos'a nereden geldiniz:

7) Assos'a yerleşme sebebi:

- ☐ iş
- ☐ akrabalara yakın olma isteği
- ☐ gayrimenkul sahibi olmak
- ☐ doğayla içiçe olmak
- ☐ diğer

8) Assos'ta yaşadığınız süre:

- ☐ 20 yıldan az
- ☐ 20 - 30 yıl
- ☐ 30 yıldan fazla

9) Oturduğunuz ev:

☐ apartman	☐ 1 katlı	☐ ahşap
☐ müstakil	☐ 2 katlı	☐ kagir
	☐ 3 katlı	☐ betonarme
	☐ 4 ve fazla	

10) Eviniz:

- ☐ 20 yıldan az
- ☐ 20 - 40 yıllık
- ☐ 40 yıldan fazla

11) Eviniz size mi ait:

- ☐ evet
- ☐ hayır

12) Belediye hizmetleri ve donatılarını:

- ☐ çok yeterli buluyorum
- ☐ yeterli buluyorum
- ☐ yetersiz buluyorum

13) Turistlerin ...

- ☐ gelmelerini istemiyorum
- ☐ tarihi dokuyu ve çevreyi kirllettiklerini düşünüyorum
- ☐ şehre canlılık kazandırdıklarını düşünüyorum
- ☐ sosyal yaşamı düzelttiklerini düşünüyorum
- ☐ sosyal kültürü zedelediklerini düşünüyorum
- ☐ ekonomik açıdan çok olumlu buluyorum
- ☐ diğer

14) Sizce turistlerin ilgisini çeken şeyler:

- ☐ tarihi çevre
- ☐ doğal çevre
- ☐ sosyal yaşam
- ☐ hediyelik el yapımı eşyalar
- ☐ halı ve kilimler
- ☐ yöreye özgü Türk yemekleri
- ☐ diğer

15) Assos ...

- ☐ turizm merkezi olmalı (yazlık konutların ve sitelerin oluşturduğu)
- ☐ turizm ve eğlence merkezi olmalı (turistik işletmelerin oluşturduğu)
- ☐ tarihi şehir olmalı
- ☐ kültür ve müze şehri olmalı
- ☐ sanat ve doğa şehri olmalı
- ☐ liman ve ticaret şehri olmalı
- ☐ kendi halinde kırsal bir yerleşme (köy) olmalı
- ☐ diğer

EK - D

İLK GELEN ZİYARETÇİLER İÇİN

1) Yaş:

- ☐ 15 - 25
- ☐ 25 - 35
- ☐ 35 - 45
- ☐ 45 - 60
- ☐ > 60

2) Cinsiyet:

- ☐ bayan ☐ erkek

3) Medeni durum:

- ☐ evli ☐ bekar

4) Eğitim durumu:

Meslek

- ☐ ilkokul ☐ ortaokul ☐ lise ☐ yüksekokul

5) Yaşadığınız yer:

- ☐ İzmir ve çevresi
- ☐ İstanbul ve çevresi
- ☐ Çanakkale, Ayvalık ve Assos çevresi
- ☐ diğer

6) Assos'a ulaşım aracınız:

- ☐ özel araç
- ☐ otobüs
- ☐ minibüs
- ☐ vapur
- ☐ diğer

7) Assos'a

- ☐ ailemle geldim
- ☐ arkadaşlarımla geldim
- ☐ akrabalarımla geldim
- ☐ yalnız geldim
- ☐ diğer

8) Assos ' geliş amacınız:

- ☐ iş
- ☐ tatil
- ☐ ziyaret
- ☐ diğer

9) Assos'a

- ☐ tavsiye üzerine geldim
- ☐ ucuz bulduğum için geldim
- ☐ tesadüf sonucu geldim
- ☐ konumu dolayısıyla geldim
- ☐ tarihi güzelliklerini görmek için geldim
- ☐ doğal güzelliklerini görmek için geldim
- ☐ resim ve broşürleri beğendim
- ☐ diğer

10) Assos'ta kalma süreniz:

- ☐ birkaç gün
- ☐ 7 - 10 gün
- ☐ 10 gün ve daha fazla

11) Kaldığınız yer:

- ☐ otel
- ☐ pansiyon
- ☐ camping
- ☐ tanıdıklarımın evi
- ☐ diğer

12) Kaldığınız yeri seçme sebebiniz:

- ☐ turla geldim
- ☐ tanıdıklarıma ait
- ☐ tavsiye sonucu
- ☐ ucuz oluşu
- ☐ temiz oluşu
- ☐ güvenli oluşu
- ☐ her açıdan yeterli oluşu (donatımları en iyi)
- ☐ diğer

13) Kaldığınız yerle ilgili bilgileri

- ☐ acentadan öğrendim
- ☐ broşürlerde gördüm
- ☐ tanıdıklarımdan öğrendim
- ☐ telefonla sorarak öğrendim
- ☐ diğer

14) Kaldığınız yerden memnun musunuz:

- ☐ evet
- ☐ hayır

15) Kaldığınız yer:

- ☐ pahalı
- ☐ gürültülü
- ☐ personel yetersiz
- ☐ yemekler kötü
- ☐ güvensiz
- ☐ donatılar yetersiz
- ☐ temiz değil
- ☐ diğer müşterilerle anlaşıyorum
- ☐ diğer

16) Fiyatlarla ilgili düşünceleriniz:

- ☐ ucuz
- ☐ normal
- ☐ pahalı

17) Kaldığınız yerdeki diğer kişilerle ilişkileriniz:

- ☐ çok iyi
- ☐ sadece selamlaşıyoruz
- ☐ tanışıp, konuşmadık
- ☐ anlaşıyoruz

18) İşletmeci ve personelle ilişkileriniz:

- ☐ çok iyi
- ☐ iyi
- ☐ iyi değil
- ☐ kötü

19) Yerel halk hakkındaki düşünceleriniz:

- ☐ çok misafirperver, anlayışlı ve yardımseverler
- ☐ yaklaşımları olumsuz
- ☐ diğer

20) Kaldığınız yerin organizasyonları yeterli mi:

- ☐ evet
- ☐ hayır

21) Kaldığınız yer dışında organize edilmiş gezi ve organizasyonlara katıldınız mı:

- ☐ evet
- ☐ hayır

22) Assos'u ilk defa

- ☐ tanıdıklarımın duyduğum
- ☐ televizyonda gördüm
- ☐ radyodan duyduğum
- ☐ gazete ve dergilerde gördüm
- ☐ acentaların broşür ve kataloglarında gördüm
- ☐ diğer

23) Gelirken harita veya rehber kitap aldınız mı:

- ☐ evet
- ☐ hayır

24) Assos'a turla mı geldiniz:

- ☐ evet
- ☐ hayır

25) Hangi seyahat acentası ile geldiniz:

26) Acentayı nasıl seçtiniz:

- ☐ tavsiye üzerine
- ☐ tanıdıklarımın ait
- ☐ senelerdir bu acenta ile seyahat ediyorum
- ☐ diğer

27) Acentanızdan memnunuz kaldınız mı:

- ☐ evet
- ☐ hayır

28) Assos'ta en çok beğendiğiniz unsur:

- ☐ tarihi çevre
- ☐ doğal çevre
- ☐ dalmak ve yeraltı güzellikleri
- ☐ sosyal yaşam
- ☐ alınabilecek hediyeler
- ☐ işletmelerin kalitesi
- ☐ yemekler ve balık
- ☐ yerel halk
- ☐ diğer ziyaretçiler
- ☐ yerleşme dokusu ve binalar
- ☐ diğer

29) Tekrar gelmeyi düşünüyor musunuz:

- ☐ evet
- ☐ hayır

30) Assos ...

- ☐ turizm merkezi olmalı (yazlık konutların ve sitelerin oluşturduğu)
- ☐ turizm ve eğlence merkezi olmalı (turistik işletmelerin oluşturduğu)
- ☐ tarihi şehir olmalı
- ☐ kültür ve müze şehri olmalı
- ☐ sanat ve doğa şehri olmalı
- ☐ liman ve ticaret şehri olmalı
- ☐ kendi halinde kırsal bir yerleşme (köy) olmalı
- ☐ diğer

31) Son beş yılda ziyaret ettiğiniz yerler nereleridir:

32) Tatilinizi planlarken önem verdiğiniz şeyler: - -

- ☐ konum
- ☐ fiyat
- ☐ tesisin özellikleri
- ☐ acentanın faaliyet ve organizasyonu
- ☐ tatil süresi
- ☐ Assos benzeri küçük bir yer olması
- ☐ fiziksel ve ruhsal durumum
- ☐ diğer

33) Tatile çıkmadan önce bilmek istediğiniz şeyler:

- ☐ fiyat
- ☐ tesisin özellikleri
- ☐ ulaşım durumu
- ☐ gideceğim yerin özellikleri (hava, deniz, eğlence, vs.)
- ☐ diğer

34) Assos benzeri tarihi şehirlerden hangilerini gördünüz:

35) Assos benzeri yurtdışı örnek gördünüz mü:

36) Karşılaştırma yapabilir misiniz:

TEKRAR GELEN ZİYARETÇİLER İÇİN

37) Assos'a

- ☐ ikinci gelişim
- ☐ üçüncü gelişim
- ☐ dördüncü ve daha fazla

38) Daha önceki gelişinizde

- ☐ aynı otelde kaldım
- ☐ farklı otelde kaldım
- ☐ aynı pansiyonda kaldım
- ☐ farklı pansiyonda kaldım
- ☐ aynicampingte kaldım
- ☐ farklı campingte kaldım
- ☐ diğer

39) Aynı yerde kaldınız çünkü:

- ☐ hizmetten çok memnunum
- ☐ güvenli
- ☐ temiz
- ☐ ucuz
- ☐ diğer

40) Farklı yerde kaldınız çünkü:

- ☐ hizmetten memnunum değilim
- ☐ rahatsızlık verici ortam
- ☐ pahalı
- ☐ temizlik yetersiz
- ☐ işletme yetersiz
- ☐ diğer müşterilerden hoşlanmadım
- ☐ güvensiz
- ☐ diğer

41) Assos'a neden tekrar geldiniz:

.....

.....

.....

.....

42) Tekrar gelmeyi düşünüyor musunuz:

- ☐ evet
- ☐ hayır

43) Size göre Assos'ta değişikliğe uğrayan şeyler nelerdir:

- ☐ olumlu
- ☐ olumsuz

.....

.....

.....

.....

.....

EK - E

İŞLETMECİ ANKETİ

1) Yaş:

- ☐ 25 - 40
☐ 40 - 60
☐ > 60

2) Cinsiyet:

- ☐ bayan ☐ erkek

3) Eğitim durumu:

- ☐ ilkokul ☐ ortaokul ☐ lise ☐ yüksekokul

4) Nerede yaşıyorsunuz:

.....

5) Assos'u seçme sebebi:

- ☐ konum (uzaklık, yakınlık)
☐ ucuz ve karlı yatırım
☐ aileden kalma mülk
☐ tanıdıkların tavsiyesi
☐ özel olarak beğendiğim bir yer
☐ diğer

6) İşletmeniz:

- ☐ 5 yıldan az
☐ 5 - 10 yıllık
☐ 10 yıldan fazla

7) Bina size mi ait:

- ☐ evet ☐ hayır (kira)

8) Binada herhangi bir değişiklik yaptınız mı:

- ☐ evet
- ☐ hayır

9) Verdiğiniz hizmet yeterli mi:

- ☐ evet
☐ hayır

10) Eksikleriniz:

- ☐ personel sorunu
☐ binadan kaynaklanan sorunlar
☐ maddi sorunlar
☐ donatım sorunları
☐ alt yapı sorunları (su, elektrik, PTT...)
☐ diğer

11) Müşterilerinizin şikayetleri:

- ☐ gürültü
- ☐ personel yetersizliği
- ☐ pahalılık
- ☐ teknik donatılar
- ☐ yemekler
- ☐ diğer

12) Müşterilerinizin çoğunlukla geldiği yerler:

- ☐ İzmir ve çevresi
- ☐ İstanbul ve çevresi
- ☐ Çanakkale, Ayvalık ve Assos çevresi
- ☐ diğer

13) İşletmenizin tercih edilme sebepleri:

- ☐ turlarla çalışıyorum
- ☐ broşür ve tanıtımlarımız yeterli
- ☐ geniş bir çevrem var
- ☐ yörede en iyi hizmeti veriyorum
- ☐ yörede en yeterli personele sahibim
- ☐ yörede en temiz işletmeye sahibim
- ☐ yörede en güvenli işletmeye sahibim
- ☐ yörede en ucuz işletmeye sahibim
- ☐ diğer

14) İşletme donatıları:

- ☐ tek kişilik oda
- ☐ çift kişilik oda
- ☐ havuz
- ☐ spor tesisi
- ☐ restaurant
- ☐ gece klübü
- ☐ diğer

15) Oda donatıları:

- ☐ yatak
- ☐ radyo, müzik seti
- ☐ televizyon
- ☐ uydu yayınları
- ☐ kalorifer
- ☐ masa
- ☐ koltuk, kanepa
- ☐ duş, WC
- ☐ sıcak su
- ☐ halı
- ☐ klima
- ☐ diğer

16) Fiyatlarınız:

17) Çalışan sayısı:

- ☐ temizlik
- ☐ resepsiyon
- ☐ mutfak
- ☐ servis
- ☐ idare
- ☐ diğer

18) İşletmenizin doluluk oranı:

- ☐ Nisan
- ☐ Mayıs
- ☐ Haziran
- ☐ Temmuz
- ☐ Ağustos
- ☐ Eylül
- ☐ Ekim
- ☐ Ocak
- ☐ Şubat

19) İşletmenizin organizasyonları:

- ☐ tarihi geziler ve çevre turları düzenliyorum
- ☐ gece şovları düzenliyorum
- ☐ ilginç ve değişik yemek toplantıları düzenliyorum
- ☐ konferanslar düzenliyorum
- ☐ diğer

20) Beklentileriniz:

- ☐ daha iyi ve uzman personel istiyorum
- ☐ daha kaliteli müşteri istiyorum
- ☐ daha iyi belediye hizmeti istiyorum (alt yapı, donatım ...)
- ☐ daha iyi tanıtım istiyorum
- ☐ daha geniş organizasyonlar istiyorum
- ☐ Assos'a daha fazla turistik önem verilmesini istiyorum
- ☐ Assos'un şimdiki halinden memnunum
- ☐ Assos'un daha fazla gelişmesini istemiyorum
- ☐ yerel halkın daha hassas olmasını istiyorum
- ☐ turistlerin çevreye karşı daha duyarlı olmasını istiyorum
- ☐ diğer

21) Assos ...

- ☐ turizm merkezi olmalı (yazlık konutların ve sitelerin oluşturduğu)
- ☐ turizm ve eğlence merkezi olmalı (turistik işletmelerin oluşturduğu)
- ☐ tarihi şehir olmalı
- ☐ kültür ve müze şehri olmalı
- ☐ sanat ve doğa şehri olmalı
- ☐ liman ve ticaret şehri olmalı
- ☐ kendi halinde kırsal bir yerleşme (köy) olmalı
- ☐ diğer

- -

EK - F

	(1) Hiç katılmıyorum	(2) Az katılıyorum	(3) Katılıyorum	(4) Kısmen katılıyorum	(5) Aynen katılıyorum
(1) Alınabilecek eşyalar çok çeşitli ve ucuz					
(2) Tesisler kaliteli ve ucuz					
(3) Yemekler iştah verici ve ucuz					
(4) Assos'ta tatil heyecan verici					
(5) Assos'ta tatil huzur verici ve dinlendirici					
(6) Turistlerin ilgisini çekecek çok çeşitli mekanlar var					
(7) Manzara ve sahil görülmeye değer ve büyüleyici					
(8) Sosyal hayat çok hareketli ve renkli					
(9) Deniz ve hava çok temiz					
(10) Güneş yakıcı					
(11) Dalmak çok ilginç ve zevkli					
(12) Kalabalık rahatsız edici					
(13) Tenha oluşu çok cazip					
(14) Tarihi değerler ve yerleşim dokusu çok ilgi çekici ve büyüleyici					
(15) Şehir çok temiz ve bakımlı					
(16) Şehirde suç oranı az ve güvenli					
(17) Ulaşım kolay					
(18) Halk cana yakın ve misafirperver					
(19) Sağlık donatımları yeterli					
(20) Assos diğer tatil beldelerinden farklı değerlere sahip ve çok cazip					

ÖZGEÇMİŞ

1971 yılında Sivas'ta dünyaya gelen Ebru Kerimoğlu, Lise öğrenimini 1988 yılında Bursa Kız Lisesi'nde tamamladı. Aynı yıl, İ.T.Ü. Mimarlık Fakültesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'ne girdi. 1992 yılı, yaz döneminde mezun oldu ve aynı yıl İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Ana Bilim Dalı, Şehir Planlama Yüksek Lisans Programına başladı. 1992-93 öğretim yılında, Fen Bilimleri Enstitüsü, İngilizce Hazırlık Programına devam etti. Halen Yüksek Lisans eğitimini tez aşamasında sürdürmektedir.

